

Strategia Rozwoju Powiatu Piskiego 2013-2023

Wrzesień 2013

Opracowano na zlecenie:

Starostwo Powiatowe w Pisz

Wrzesień 2013

Spis treści

Zespół ds. aktualizacji strategii rozwoju powiatu piskiego	3
Wstęp	5
A. Diagnoza potencjału rozwojowego powiatu piskiego.....	8
1. Przestrzeń i środowisko.....	8
1.1. Uwarunkowania geograficzne i klimatyczne	8
1.2. Zasoby naturalne	9
1.3. Zasoby kulturowe	13
2. Sfera społeczna	15
2.1. Demografia	15
2.2. Migracje	18
2.3. Rynek pracy	19
3. Sfera gospodarcza	27
3.1. Podmioty gospodarcze	27
3.2. Inwestycje i majątek trwały w przedsiębiorstwach	37
3.3. Tereny inwestycyjne w gminach powiatu	39
4. Infrastruktura techniczna	39
4.1. Infrastruktura drogowa	39
4.1.1 Transport drogowy	42
4.2. Infrastruktura kolejowa.....	43
4.3. Transport lotniczy	43
4.4. Infrastruktura komunalna.....	44
4.4.1. Infrastruktura ochrony środowiska i gospodarka odpadami	45
5. Infrastruktura społeczna.....	48
5.1. Oświata	48
5.2. Opieka medyczna i ochrona zdrowia.....	51
5.3. Pomoc społeczna	52
5.4. Organizacje pozarządowe	55
5.5. Aktywność wyborcza mieszkańców	56
5.6. Bezpieczeństwo publiczne	59
5.7. Infrastruktura kulturalna	64

6. Zarządzanie.....	65
6.1. Analiza dochodów i wydatków	65
6.2. Analiza struktury dochodów	66
6.3. Analiza struktury wydatków.....	67
6.4. Plany zagospodarowania przestrzennego	69
B. Analiza SWOT.....	72
1. Mocne strony.....	72
2. Słabe strony	73
3. Szanse	75
4. Zagrożenia	76
C. Analiza celów.....	80
1. Wizja powiatu piskiego w 2023 roku	80
2. Misja powiatu piskiego	80
3. Cele strategiczne.....	80
3.1. Cel strategiczny 1	82
3.2. Cel strategiczny 2	84
3.3. Cel strategiczny 3	85
Bibliografia	87
Aneks. Badanie ankietowe wśród mieszkańców powiatu	89
Metoda prowadzenia badania.....	89
Wyniki badania ankietowego	91

Zespół ds. aktualizacji strategii rozwoju powiatu piskiego

Grupa ds. społecznych		
Małgorzata Charubin	Zespół Placówek Kształcenia Ustawicznego	Zastępca Dyrektora Zespołu Placówek Kształcenia Ustawicznego
Dorota Darda	Powiatowy Zespół Ekonomiczno-Administracyjny Szkół i Placówek w Piszu	Dyrektor Powiatowego Zespołu Ekonomiczno-Administracyjnego Szkół i Placówek w Piszu
Magdalena Kleczkowska	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie	Dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie
Stanisław Olender	Powiatowy Urząd Pracy	Zastępca dyrektora Powiatowego Urzędu Pracy
Edyta Polak	Starostwo Powiatowe	Sekretarz Powiatu
Marek Skarzyński	Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej Szpitala Powiatowego w Piszu	Dyrektor Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej Szpitala Powiatowego w Piszu
Grupa ds. przestrzenno-środowiskowych		
Tomasz Borucki	Starostwo Powiatowe	Inspektor w Wydziale Geodezji, Kartografii, Katastru oraz Gospodarki Nieruchomościami
Artur Brózio	Powiatowy Inspektorat Nadzoru Budowlanego	Powiatowy Inspektor Nadzoru Budowlanego
Beata Dębińska	Starostwo Powiatowe	Naczelnik Wydziału Zagospodarowania Przestrzennego i Budownictwa
Sylwia Piotrowska	Starostwo Powiatowe	Naczelnik Wydziału Rolnictwa, Leśnictwa, Rybactwa Śródlądowego Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
Grupa ds. gospodarczo-inwestycyjnych i turystyki		
Leszek Bogdanowicz	Starostwo Powiatowe	Naczelnik Wydziału Komunikacji i Transportu
Barbara Koprowska	Starostwo Powiatowe	Skarbnik Powiatu – Wydział Finansowy
Beata Sokołowska	Starostwo Powiatowe	Naczelnik Wydziału Strategii Rozwoju, Promocji, Integracji Europejskiej i Informacji
Wiesław Wasilewski	Powiatowy Zarząd Dróg	Zastępca Dyrektora Powiatowego Zarządu Dróg
Grupa ds. bezpieczeństwa publicznego i zarządzania kryzysowego		
Dominika Budzyńska	Starostwo Powiatowe	Inspektor w Wydziale Zarządzania Kryzysowego
Marek Dobrzycki	Powiatowa Państwowa Straż Pożarna	Komendant Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Piszu
Robert Kubiak	Komenda Powiatowa Policji w Piszu	Zastępca Komendanta Komendy Powiatowej Policji w Piszu

Stanisław Kobylarz	Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna	Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny
Koordinacja prac nad Strategią		
Aneta Ofman	Starostwo Powiatowe	Inspektor w Wydziale Strategii Rozwoju, Promocji, Integracji Europejskiej i Informacji
Eksperti zewnętrzni		
dr Marek Chrzanowski	Konsultacje w zakresie zarządzania strategicznego	
Joanna Czapryna	Konsultacje w zakresie polityki społecznej	
Wojciech Kirejczyk	Analizy ilościowe	
Joanna Rudowska	Analizy jakościowe	

Wstęp

Strategia rozwoju powiatu piskiego jest dokumentem ujmującym najważniejsze cele oraz uwarunkowania przyszłego rozwoju w horyzoncie najbliższych dziesięciu lat, tj. do 2022 roku.

Opracowanie to powstało, abyśmy mogli racjonalnie i optymalnie organizować swoje działania w długim horyzoncie czasowym, w związku z tym Strategia dotyczy wyłącznie działań leżących w zakresie kompetencji władz powiatu.

Opracowanie Strategii Rozwoju podzielić można na 4 części.

Po pierwsze, przeprowadzona została pogłębiona analiza stanu powiatu w następujących obszarach: przestrzeń i środowisko, sfera społeczna, sfera gospodarcza, infrastruktura techniczna, infrastruktura społeczna oraz zarządzanie. Elementem diagnozy było badanie społeczne przeprowadzone na losowej próbie mieszkańców wszystkich gmin powiatu. Ostatni element diagnozy stanowi analiza SWOT, w której zdefiniowano mocne i słabe strony powiatu oraz szanse i zagrożenia znajdujące się w jego otoczeniu.

Po drugie, określono wizję powiatu, czyli oczekiwany stan docelowy, w którym ma się znaleźć powiat w objętym Strategią horyzoncie czasowym. Wszak *„temu, kto nie wie do jakiego portu zmierza, nie sprzyja żaden wiatr”* (Seneka Młodszy). Definiując wizję powiatu w przyszłości, wzięliśmy pod uwagę najistotniejsze dla mieszkańców powiatu wartości, które mają stać się priorytetem w rozwoju. W ten sposób obok wizji powiatu, określono również misję Starostwa Powiatowego.

Po trzecie, po określeniu wizji powiatu w przyszłości, zaplanowaliśmy sposób, w jaki ten stan docelowy zostanie osiągnięty. Służy temu zestaw celów strategicznych i operacyjnych oraz odpowiadających im konkretnych działań prowadzących do ich realizacji.

Po czwarte, aby opracowana Strategia Rozwoju nie pozostała jedynie koncertem życzeń i dokumentem nie tylko niewykorzystanym, ale nawet nieskutecznym, opracowany został system pomiaru stopnia realizacji założonych celów. Opracowano więc zestaw wskaźników, które pomogą zweryfikować skuteczność naszych działań w każdym obszarze objętym Strategią.

Istotnym elementem opracowania niniejszej Strategii było uwzględnienie opinii mieszkańców powiatu. W tym celu przeprowadzono badanie społeczne na temat głównych problemów powiatu i konsultacje społeczne projektu Strategii. W badaniach udział wzięła znaczna liczba mieszkańców, za co serdecznie im dziękujemy.

/Zarząd Powiatu/

Diagnoza potencjału rozwojowego powiatu piskiego

A. Diagnoza potencjału rozwojowego powiatu piskiego

1. Przestrzeń i środowisko

1.1. Uwarunkowania geograficzne i klimatyczne

Nasz region położony jest na granicy ścierania się wpływów klimatu morskiego i kontynentalnego. W rezultacie na klimat tego obszaru ma wpływ zarówno znaczny stopień zalesienia, falistość terenu, obecność terenów bagnistych, jak i licznie występujące zbiorniki wodne.

1.1.1. Położenie geograficzne i podział administracyjny

Powiat piski zlokalizowany jest w południowo wschodniej części województwa warmińsko-mazurskiego. Od zachodu graniczy z powiatami szczycieńskim i mrągowskim, od północy z giżyckim, od wschodu z ełckim, od południa natomiast z powiatami kolneńskim i grajewskim (województwo podlaskie) oraz ostrołęckim (województwo mazowieckie).

Teren powiatu znajduje się w obrębie trzech krain geograficznych, między Krainą Wielkich Jezior Mazurskich, Wysoczyzną Kolneńską (obszar gminy Biała Piska) oraz Pojezierza Ełckiego (gmina Orzysz). Powiat piski zajmuje powierzchnię 1 776 km² i jest czwarty w województwie pod względem wielkości. Powiat podzielony jest na cztery gminy miejsko - wiejskie: Pisz, Biała Piska, Orzysz i Ruciane Nida. Gmina Pisz zajmuje obszar 633,69 km² i jest największą gminą w Polsce.¹

Rysunek 1 Powiat piski w podziale na gminy.

Źródło: <http://www.zso.pisz.pl/reg/mapa.php>

¹ Główny Urząd Statystyczny

1.1.2. Klimat

Na klimat Mazur mają wpływ ścierające się masy powietrza znad oceanu i znad kontynentu powodujące często nagłe zmiany pogody. W ciągu ostatnich 10 lat zauważalny jest wpływ powietrza zwrotnikowego, szczególnie wiosną i wczesnym latem. Ma to również odzwierciedlenie w ciśnieniu atmosferycznym oraz kierunkach i sile wiatru. Największą prędkość wiatru odnotowuje się jesienią i zimą z kierunku północno-wschodniego. Średnia prędkość szacowana jest na 5m/s. W powiecie piskim zimy są długie i mroźne, natomiast lata krótkie i słoneczne. Okres wegetacyjny roślin trwa około 200 dni. Średnia temperatura lipca wynosi +17°C, a stycznia -4°C. Średnioroczna temperatura w mieście Pisz to +7,4°C, natomiast średnia roczna temperatura dla całego powiatu wynosi 6,6°C. Czas zalegania pokrywy śnieżnej to ok. 100 dni, zaś lód na jeziorach utrzymuje się przez ok. 130 dni.

Stosunkowo wysoki jest stopień zachmurzenia na terenie powiatu, który wynosi ok. 180 dni pochmurnych. Nieregularne opady, długotrwałe przymrozki i krótki okres wegetacji sprzyjają rozwojowi roślinności torfowiskowej i bagiennej.

Powierzchnia powiatu wyróżniająca się dużym nagromadzeniem zbiorników wodnych warunkuje pojawianie się następujących po sobie pór roku w różnych terminach oraz wysokie wartości dotyczące wilgotności powietrza. Najwyższe odnotowywane są w listopadzie - 89% i grudniu - 90%, a najniższe w maju - 73% i czerwcu - 74%. Średnia roczna suma opadów wynosi 450-500mm.

1.2. Zasoby naturalne

Stopień leśistości w powiecie jest duży. Około 49% powierzchni stanowią lasy. Jedynie południowo-wschodnia część powiatu nie posiada zwartych kompleksów leśnych. Największy z nich to Puszcza Piska (która jest drugim co do wielkości kompleksem leśnym w Europie), częściowo położona na obszarze Mazurskiego Parku Krajobrazowego. Lasy bogate są w runo leśne i wiele gatunków roślin chronionych, jak np. widłak.²

Gatunki rosnące na tym obszarze są charakterystyczne dla lasów borealnych i subborealnych. Największy udział w powiecie mają bory sosnowe oraz mieszane bory sosnowo - dębowo - świerkowe. Ponadto występują tu liczne skupiska drzew z gatunku liściastych. Do najcenniejszych gatunków roślin należą rośliny świetlistych borów sosnowych, rośliny z zespołów torfowiskowych oraz rośliny wodne.

Otoczenie lasów, łąk i jezior sprawia, iż na terenie powiatu ma swoje miejsca lęgowe wiele gatunków zwierząt i ok. 300 gatunków ptactwa. Fauna regionu jest typowa dla Niżu Polskiego. Kompleks Puszczy Piskiej jest główną ostoją zwierząt. Występuje tu łabędź niemy, który rozmnożył się dzięki objęciu go ochroną. Na jeziorze Łuknajno

² Starostwo Powiatowe w Pisz, Powiatowy Program Ochrony Środowiska na lata 2008-2011

znajduje się największy w Europie rezerwat dzikich łabędzi. Innymi ciekawymi gatunkami ptaków są czapla siwa, kormoran czarny, żurawie, cietrzewie, jarząbek, gęś gęgawa, bocian czarny czy orlik krzykliwy. Spotykany jest również puchacz, orzeł przedni i orzeł bielik. Tereny puszczy piskiej zamieszkiwane są przez liczną zwierzynę m.in. łosie, jelenie, sarny, dziki, lisy i borsuki, zaś wody powierzchniowe bogate są w powszechnie występujące gatunki ryb.

Źródło: www.mazuryzapolceny.pl

Na terenie powiatu znajduje się 7 rezerwatów przyrody: rezerwat leśny „Jezioro Nidzkie”, rezerwat torfowiskowy „Jeziorko koło Drozdowa”, rezerwat krajobrazowy „Krutynia Dolna” oraz rezerваты faunistyczne „Jezioro Warnołty”, „Jezioro Pogubie Wielkie”, „Bagna Nietlickie” oraz „Jezioro Zdedy”. Obszary Natura 2000 znajdujące się na terenie powiatu piskiego to:

- Bagna Nietlickie (Dyrektywa Ptasia),
- Puszcza Piska (Dyrektywa Siedliskowa),
- Ostoja Poligon Orzysz (Dyrektywa Ptasia),
- Murawy na Poligonie Orzysz
- Mazurskie Bagna (Dyrektywa Siedliskowa),
- Ostoja Kurpiowska (Dyrektywa Siedliskowa),
- Ostoja Piska (Dyrektywa Siedliskowa).

Licznie występujące pomniki przyrody żywej i nieożywionej to pojedyncze obiekty lub ich grupy. Ich łączna liczba to 113, w tym 3 głązy narzutowe i 110 drzew lub alei drzew.

Cały powiat piski znajduje się w granicach obszaru funkcjonalnego Zielone Płuca Polski, którego głównym zadaniem jest promocja proekologicznego rozwoju oraz zapewnienie wysokiego poziomu środowiska przyrodniczego poprzez utrzymanie zrównoważonego rozwoju struktur przestrzennych.

Obszar powiatu to głównie tereny polodowcowe, na których wykształciły się gleby słabe i mało urodzajne, między innymi lekkie gleby piaskowe, bielcowe oraz gleby torfowe wytworzone na glinach i piaskach. Znaczna ich część nadaje się tylko na pastwiska lub pod zalesienie. Ok. 70% gleb powiatu jest zaliczonych do V i VI klasy jakości, co oznacza, że gleby są dużo słabsze niż średnio w województwie. Na terenie powiatu występują 2 złoża kredy jeziornej i 25 złóż kruszyw naturalnych (piasku ze żwirem).

W obrębie makroregionu Pojezierza Mazurskiego, do którego geograficznie należy powiat piski, leży Pojezierze Orzyskie, Pojezierze Bełdańskie, Równina Nidzka, Wysoczyzna Białej Piskiej, Obniżenie Piskie, Równina Bemowska. Ponadto makroregion charakteryzuje się unikalną w skali kraju siecią hydrograficzną. Wody zajmują 12,5% powierzchni powiatu, który w znacznej części leży w dorzeczu Wisły. Jeziora na terenie powiatu wg gmin:

- Orzysz: Buwełno, Ublik Wielki, Ublik Mały, Wierbińskie, Orzysz, Tyrkto, Zdedy;
- Pisz: Śniardwy, Brzozolasek, Roś, Kocioł, Białotawki, Głębówko, Jegocin Duży, Jegocin Mały, Kaczerajno, Pogubie, Seksty, Wiartel;
- Ruciane-Nida: Bełdany Nidzkie, Warnoły, Smolak Wielki, Jaśkowo, Guzianka Mała i Wielka, Malinowe, Dłużec;
- Biała Piska: Korzuchy Młyn, Biała Piska, Kumielsk, Koziół.

Zdecydowana większość jezior to zbiorniki eutroficzne (śródkowodne, w których rozwija się zróżnicowane życie biologiczne), wykorzystywane do celów rekreacyjnych.

Rzeki z powiatu w większości należą do dorzecza Wisły. Głównym ciekim jest prawobrzeżny dopływ Narwi, czyli Pisa. Całkowita długość rzeki to 142,2 km, z czego 91,4 km przepływa przez powiat piski. Jej prawobrzeżne dopływy to Turośl, Rybnica i dopływ spod Pupkowizny, natomiast lewobrzeżne to Bogumiłka, Skroda, Wincenta, Pisz Woda (Pisowoda). Na niebezpieczeństwo powodzi w powiecie piskim narażone są okolice rzeki Pisy. Zagrożenie wynika z okresowych długotrwałych i intensywnych opadów deszczu lub gwałtownego topnienia śniegu i potęgowane jest niedrożnością wielu kanałów melioracyjnych oraz niedostateczną liczbą zbiorników retencyjnych.

Źródło: www.mojewyprawy.pl, Jezioro Jegocin Mały

Wody powierzchniowe w powiecie są zanieczyszczone w większości na skutek:

- niskiego stopnia skanalizowania powiatu,
- niekontrolowanego odprowadzania wód opadowych do kanalizacji sanitarnej,
- spływu powierzchniowego biogenów z pól i niewłaściwego składowania nawozów naturalnych.

Od lat 50-tych XX wieku w powiecie, w miejscowości Popielno, działa Stacja Badawcza Rolnictwa Ekologicznego i Hodowli Zachowawczej Zwierząt Polskiej Akademii Nauk, gdzie prowadzone są liczne działania badawcze i wdrożeniowe powiązane z ochroną przyrody. Do najważniejszych zaliczyć można:

- hodowlę wolną konika polskiego;
- hodowlę fermową bobrów;
- badania dotyczące biologii cyklu poroża, rozrodu i behawioru jelenia szlachetnego;
- hodowlę zachowawczą bydła rasy polskiej czerwonej;
- pasiekę doświadczalną pszczół;
- prace z zakresu rolnictwa ekologicznego;
- las doświadczalny, w którym prowadzone są prace związane z kształtowaniem biologicznym różnorodnych ekosystemów leśnych, odtwarzaniem naturalnych zasobów leśnych oraz oddziaływaniem turystyki na ekosystemy leśne.

1.3. Zasoby kulturowe

Na kulturę ludową regionu Mazur miały wpływ nie tylko uwarunkowania geograficzne, ale także polityczne, historyczne i społeczne. Na ukształtowanie się tradycji i kultury ludowej oddziaływała m.in. wielość grup narodowych i etnicznych.

Działalność w obszarze kultury na terenie powiatu realizowana jest za pośrednictwem Domów Kultury należących do samorządów gminnych oraz muzeów. Większość organizowanych imprez skierowanych jest do mieszkańców powiatu, niektóre mają także zasięg ponadregionalny. Organizatorem ponadlokalnych imprez jest Piski Dom Kultury we współpracy z Ośrodkiem Kultury i Rekreacji w Wiertlu. Do najbardziej popularnych można zaliczyć:³

- Dni Pisz,
- Dożynki Gminne,
- Pisz Music Festival,
- Spotkania z poezją K.I. Gałczyńskiego,
- "Wierszowisko" - konkurs recytatorski dla dzieci i młodzieży szkół podstawowych powiatu piskiego,
- "Majowe Impresje Artystyczne" - powiatowy przegląd twórczości artystycznej,
- Maraton Teatralny - przegląd form teatralnych,
- "Piskie Spotkania Bluesowe" - koncerty zespołów bluesowych,
- Festiwal Piosenki Religijnej,
- Myśliwskie Smaki – impreza organizowana przez Lokalną Organizację Turystyczną Mazury Południowe.

Region ma również bogate tradycje w lokalnej twórczości hafciarskiej, tkackiej i muzycznej (zespoły ludowe). Przy Piskim Domu Kultury działają: Kapela ludowa, Rostkowianie, Pizanie, Pogobianki, Żywioł, Zdorskie Rybki. W Orzyszu ma swoją siedzibę Studio Wokalne „Sukces”, Zespół Śpiewaczy „Orzyszanki” oraz Koła Gospodyń Wiejskich, a w Białej Piskiej Kapela Podwórkowa „Klika”.

Inicjatywy społeczne podejmowane przez mieszkańców powiatów to:

- Klio-piszkulturalnie.pl
- Społeczne Ognisko Muzyczne
- Stowarzyszenie „Muzyczna Scena Miasta Pisz”
- Towarzystwo Miłośników Architektury Mazur
- Zespół A'nayim
- Zespół Graf Hotel
- Teatr Delikates.

Zasoby kultury materialnej to między innymi zabytkowe budowle, obiekty historyczne i archeologiczne, miejsca pamięci oraz obiekty związane z obrządkiem

³ <http://www.pisz.pl/polski/region/pro10.htm>

chrześcijańskim. Na terenie każdej gminy można znaleźć obiekty o walorach kulturowych i atrakcyjnych turystycznie:⁴

Gmina Pisz:

- Neogotycki ratusz w Piszcu z XVIII w.;
- Kościół p.w. św. Jana Chrzciciela z 1843 roku, wieża kościelna z XVII w.;
- Ruiny zamku krzyżackiego z XIV w. przy ulicy Gizewiusza;
- Plebania ewangelicka;
- Kaplica cmentarna przy ul. Dworcowej;
- Dom królewski z XVIII w.;
- Kamienna baba - obelisk z XIX w. wykuty w głazie narzutowym (prawdopodobnie obiekt kultowy z czasów pruskich lub upamiętnienie przemarszu wojsk napoleońskich przez mieszkańca Wejsun).

Gmina Orzysz:

- Kościół pw. Matki Bożej Szkaplerznej z XVI w.;
- Kościół pw. Najświętszego Serca Jezusa z przełomu XIX-XX w.;
- Barokowy Kościół z 1799 r. Niepokalanego Serca NMP w Okartowie;
- Zabudowa miejska z XVIII i XIX w., przy ul. Ełckiej, Giżyckiej i Wojska Polskiego;
- Cmentarz wojenny z I wojny światowej, żołnierzy niemieckich, rosyjskich, francuskich i angielskich;
- Cmentarz ewangelicki, dworski, rodu von Kullak – Ublick, z bramą w stylu neogotyckim, w miejscowości Ublick;
- Dom-Muzeum Michała Kajki mazurskiego poety z XIX w., w miejscowości Ogródek.

Gmina Biała Piska:

- Kościół barokowy pw. św. Andrzeja Boboli z XVIII w., z wieżą z 1832 roku;
- Ratusz miejski z lat 1772-1777, z wieżą;
- Zabudowa małomiasteczkowa z XIX i XX w.;
- Kręgi kamienne w „Świątym gaju Galindów” w okolicach miejscowości Długi Kąt;
- Wodociągowa wieża ciśnień z 1928 roku;
- „Szlak Ułański” bunkry z okresu II wojny światowej.

Gmina Ruciane Nida:

- Klasztor staroobrzędowców z XIX w., Dom modlitwy z 1921 roku i cerkiew prawosławna z XIX w. we wsi Wojnowo;
- Śluza Guzianka z 1900 roku, wyrównująca 1,5 metrową różnicę poziomów wód pomiędzy jeziorem Bełdany i Guzianka Mała;
- Muzeum przyrodnicze stacji Badawczej PAN;

⁴ <http://www.powiat.pisz.pl/strona-turystyka>

- Muzeum Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego w Leśniczówce Pranie z 1880 roku.

Źródło: <http://pokochajmazury.blog.pl>, Leśniczówka Pranie, zdjęcie archiwalne

2. Sfera społeczna

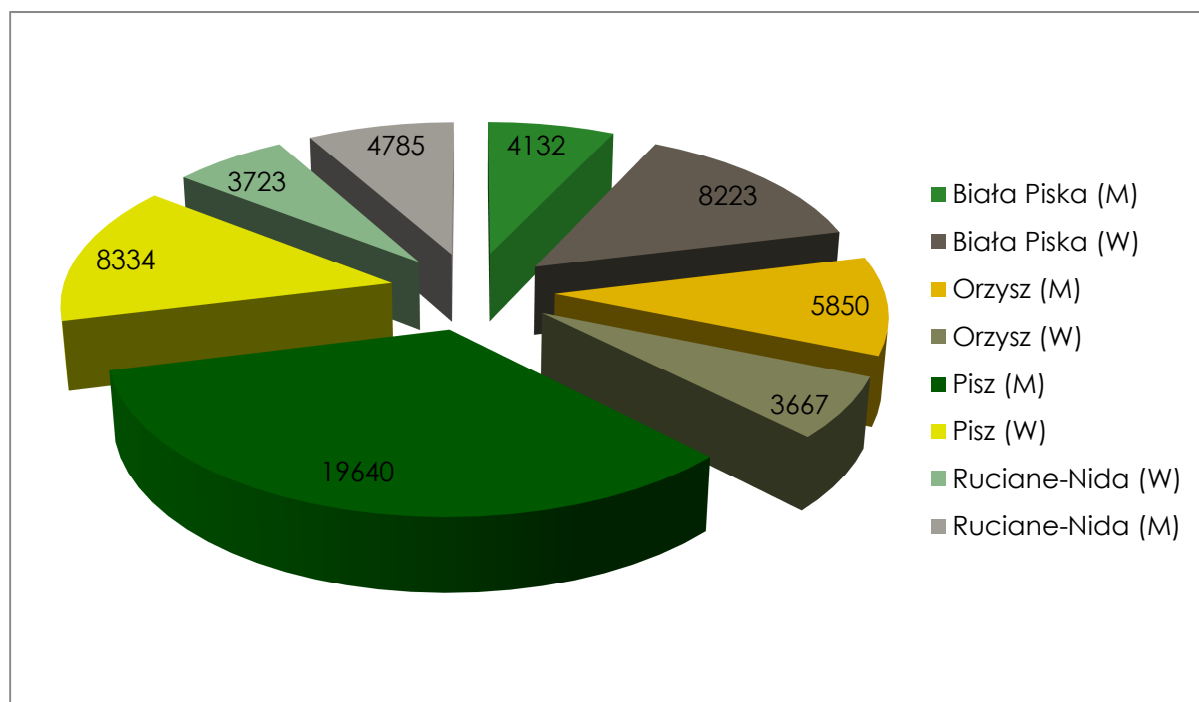
2.1. Demografia

W 2011 roku na terenie powiatu mieszkały 58354 osoby, czyli o 1,24% więcej niż w 2003 roku, kiedy opracowano poprzednią *Diagnozę Sytuacji Społeczno-Gospodarczej Powiatu Piskiego*.

Pod względem liczby mieszkańców powiat piski zajmuje 11. miejsce w województwie (na 21 powiatów) i 265. w kraju (na 379 powiatów). 59% ludności powiatu mieszka w miastach, i relacja ta pozostaje stabilna od kilkunastu lat. Nie obserwuje się szczególnego odpływu ludności ze wsi, ani jej napływu wyłącznie do miast. Najwięcej, jedna trzecia ludności powiatu, mieszka w mieście Pisz. Innymi stosunkowo ludnymi rejonami są obszary wiejskie gmin Pisz i Biała Piska.

Rysunek 2 Struktura liczby mieszkańców względem miejsca zamieszkania

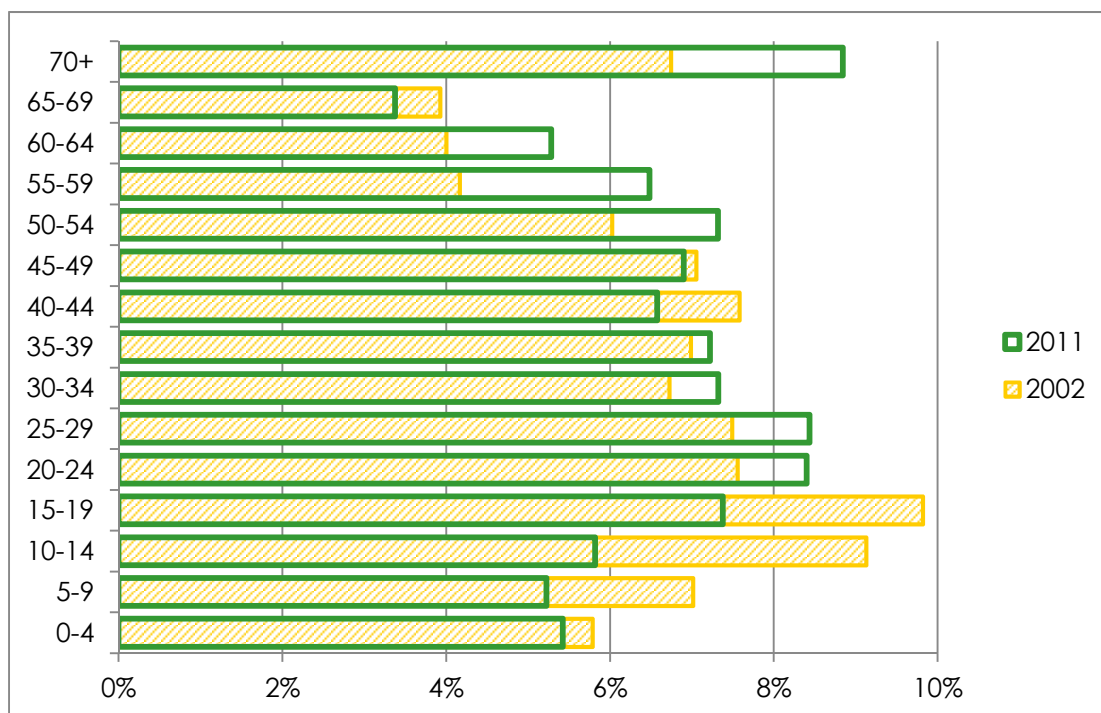
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Powiat piski jest najrzadziej zaludnionym powiatem w województwie. Gęstość zaludnienia wynosi tu ok. 33 os/km², co jest wartością znacząco niższą niż średnio w województwie (60 os/km²) i kraju (123 os/km²).

Zachodzące w powiecie zmiany demograficzne są podobne jak w całym kraju i stanowić mogą zagrożenie dla stabilności przyszłych pokoleń. Analizując poniższe piramidy wieku ludności powiatu w 2002 i 2011 roku, zaobserwować można negatywne zjawisko starzenia się społeczeństwa. Udział dzieci i młodzieży w ogóle społeczeństwa znacznie się zmniejszył, zaś udział osób wieku powyżej 50 lat znacząco wzrósł. Pokolenie urodzone w wyżu demograficznym lat osiemdziesiątych zwiększyło udział mieszkańców w wieku 20-30 lat. Starzenie się społeczeństwa będzie mieć poważne skutki społeczno-gospodarcze.

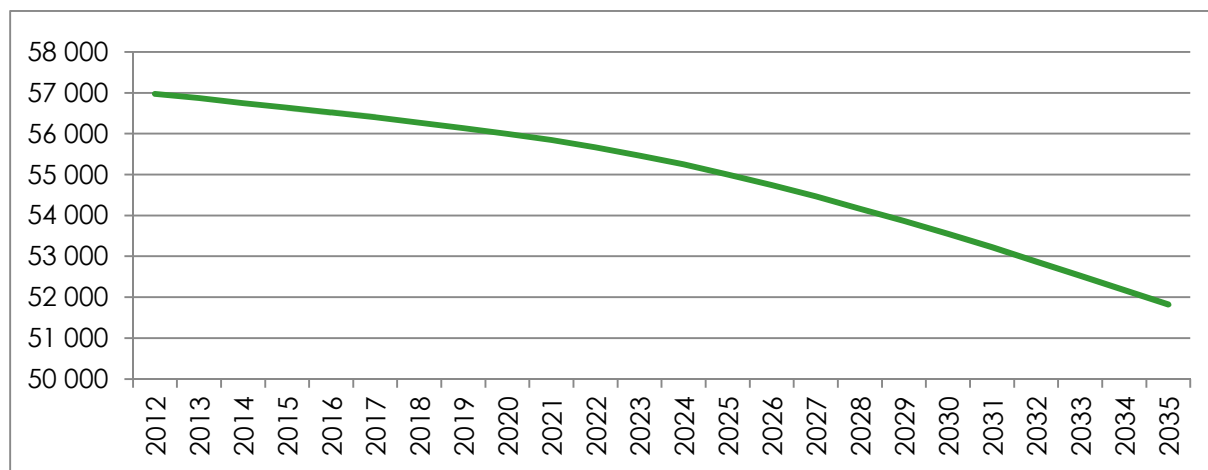
Rysunek 3 Piramida wieku ludności powiatu piskiego w 2002 i 2011 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Zgodnie z prognozą GUS, liczba ludności w powiecie piskim spadnie w ciągu najbliższych 23 lat do 51,8 tysiąca.

Rysunek 4 Prognoza liczby ludności w powiecie piskim w latach 2012-2035

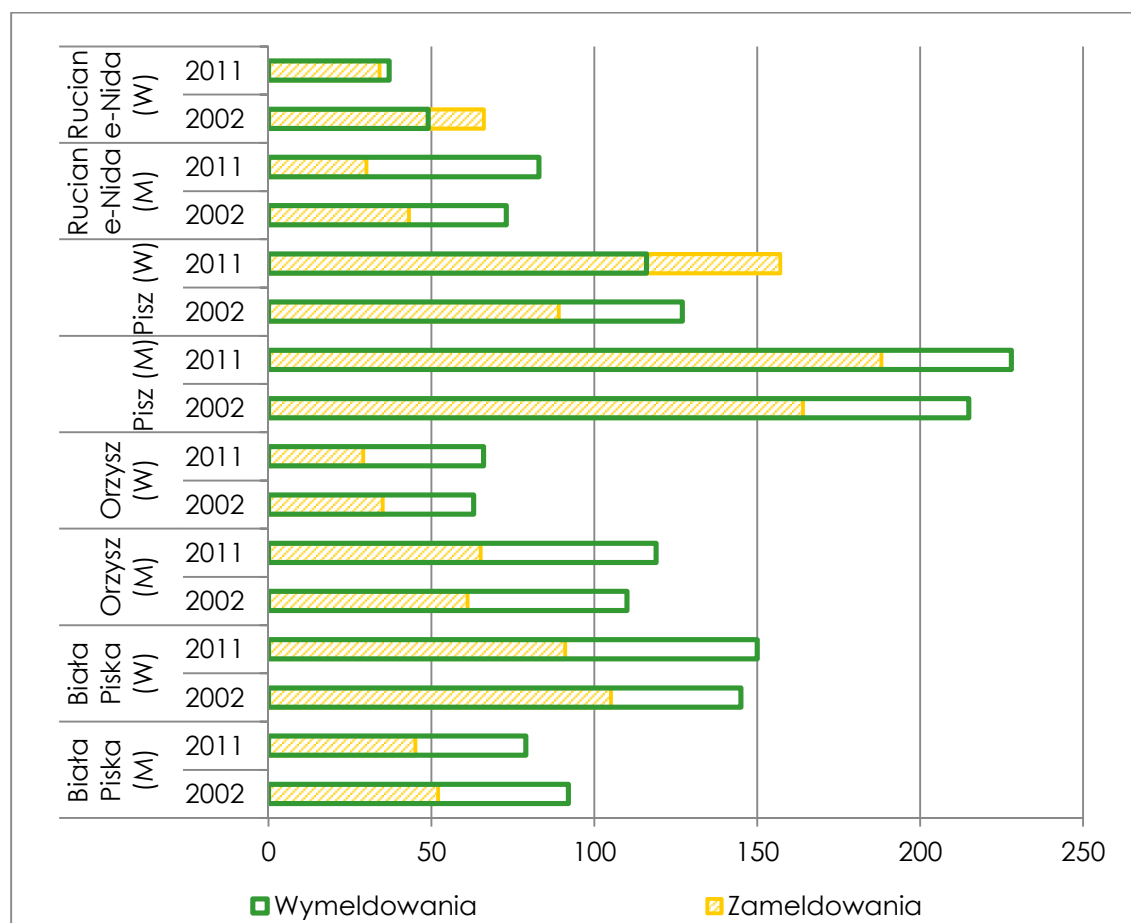
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

2.2. Migracje

Na liczbę mieszkańców w powiecie wpływ ma nie tylko ujemny przyrost naturalny, ale również saldo migracji. W latach 2002-2011, powiat opuszczało od 140 do 330 mieszkańców rocznie (średnio 255). Dane GUS dotyczą wyjazdów i przyjazdów rejestrowanych (na podstawie zmian meldunku), tym samym można je uznać za niepełne. Duża część wyjazdów nie jest przecież rejestrowana. Największą mobilnością mieszkańców charakteryzuje się miasto i gmina Pisz. Na obszarze wiejskim tej gminy zaobserwowano również najwyższe saldo migracji (0,5%). Najniższe saldo migracji wystąpiło w 2011 roku na obszarze wiejskim gminy Ruciane-Nida. Poniższy wykres przedstawia liczbę zameldowań i wymeldowań oraz saldo migracji w poszczególnych gminach powiatu w 2002 i 2011 roku. Oprócz dwóch wymienionych powyżej gmin, w pozostałych zjawisko migracji pozostaje stabilne w ostatniej dekadzie.

Rysunek 5 Migracje mieszkańców powiatu piskiego w 2002 i 2011 roku

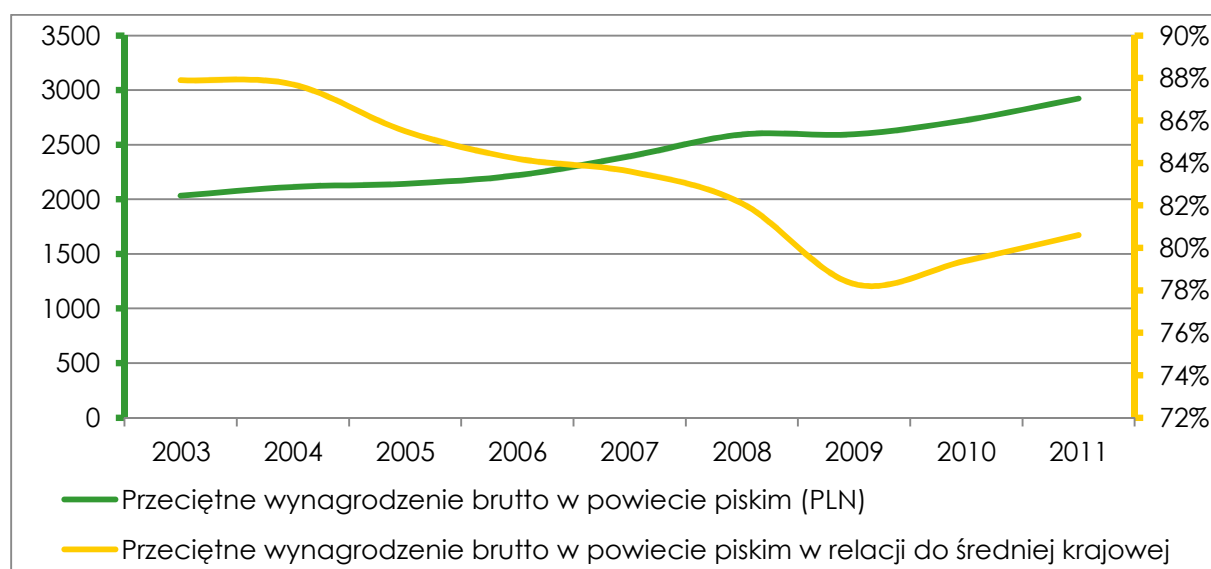
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

2.3. Rynek pracy

Przeciętne wynagrodzenie w powiecie sięga 81% średniej pensji krajowej (brutto). Jest to stosunkowo niska wartość zważywszy na duży udział sektora usługowego. Choć nominalnie wynagrodzenia wzrosły w ciągu ostatnich lat o 43,7%, to porównanie ich do wskaźnika wzrostu cen dóbr konsumpcyjnych (27,3% w analogicznym okresie) i wzrostu przeciętnego wynagrodzenia w skali kraju (56,6%), pozwala stwierdzić, że mieszkańcy powiatu piskiego zubożeli w porównaniu do „statystycznego Polaka”. W 2003 roku, z przeciętnym wynagrodzeniem równym 88% średniej krajowej powiat piski zajmował 99. miejsce wśród 379 polskich powiatów, w 2011 roku z wynikiem 81% - miejsce 208.

Rysunek 6 Przeciętne wynagrodzenie brutto w powiecie piskim w PLN i w relacji do średniej krajowej w latach 2003-2011

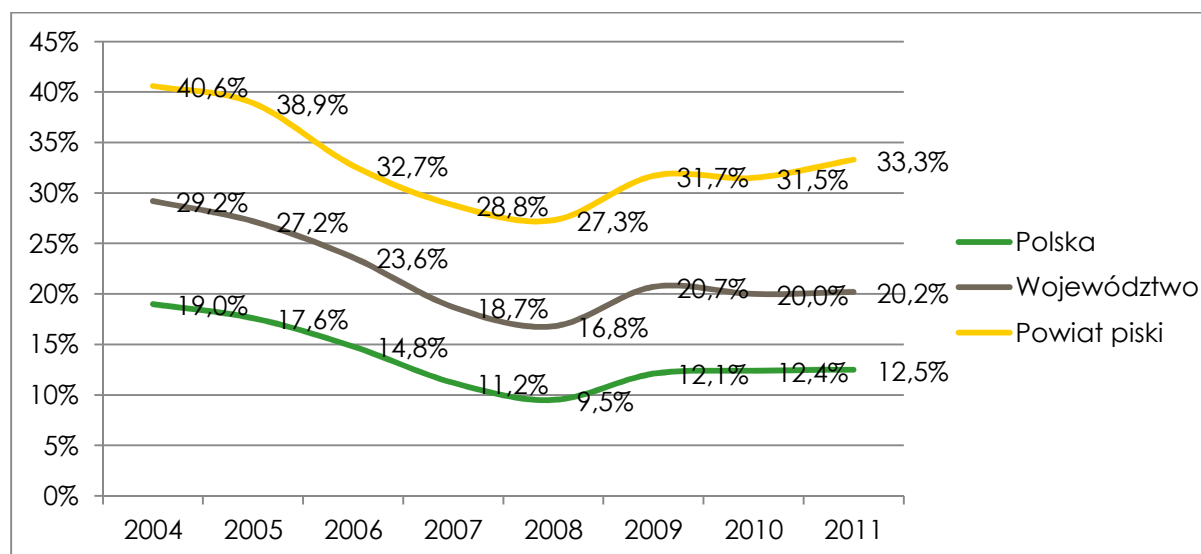
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

2.3.1. Bezrobocie

Bezrobocie to jeden z najważniejszych wyzwań powiatu. Województwo warmińsko-mazurskie jest regionem o najwyższej stopie bezrobocia w Polsce (20,2% w 2011 roku), a powiat piski zajmuje niechlubne przedostatnie miejsce wśród 379 polskich powiatów pod względem stopy bezrobocia. Jedna trzecia (33,3%) aktywnych zawodowo mieszkańców powiatu pozostaje bez zatrudnienia. Powiat charakteryzuje się sezonowością bezrobocia, które najniższe jest w sezonie letnim (28,5% w lipcu 2011 r.).

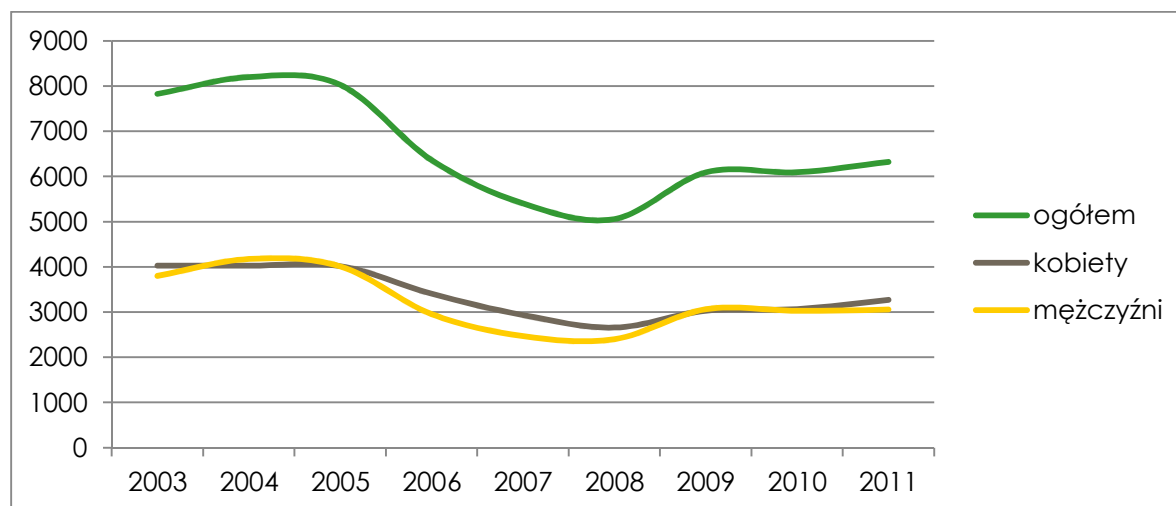
Rysunek 7 Stopa bezrobocia rejestrowanego w powiecie piskim, województwie warmińsko-mazurskim i Polsce w latach 2004-2011

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W ciągu ubiegłej dekady obserwowano stopniowy spadek liczby bezrobotnych aż do 2009 roku, kiedy w efekcie rozprzestrzeniającego się kryzysu gospodarczego tendencja ta odwróciła się. Liczba zarejestrowanych na koniec 2011 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy w Pisz (PUP) bezrobotnych wynosiła 6323 osoby, z czego 51,7% stanowiły kobiety. Na poniższym wykresie widać, że problem bezrobocia dotyczy w równym stopniu kobiety i mężczyzn.

Rysunek 8 Bezrobotni w powiecie piskim według płci w latach 2003-2011

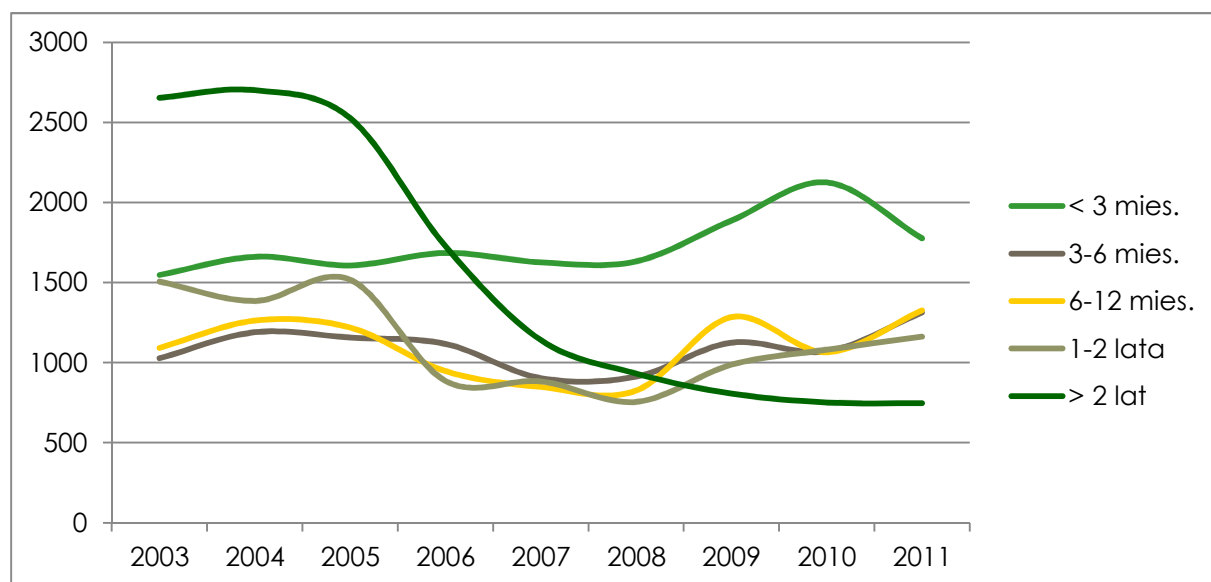
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Analizując strukturę bezrobocia według czasu pozostawania bez pracy, można ocenić zmiany sytuacji na lokalnym rynku pracy pozytywnie: w ciągu ostatnich 7 lat znacząco spadła liczba długotrwale bezrobotnych (pozostających bez pracy

ponad dwa lata), a największą grupą bezrobotnych są ci szukający zatrudnienia krócej niż 3 miesiące. Dane przedstawione na poniższym wykresie mogą świadczyć o skuteczności podejmowanych przez PUP działań (szczególnie ich aktywnych form) przeciwdziałających bezrobociu na lokalnym rynku pracy.

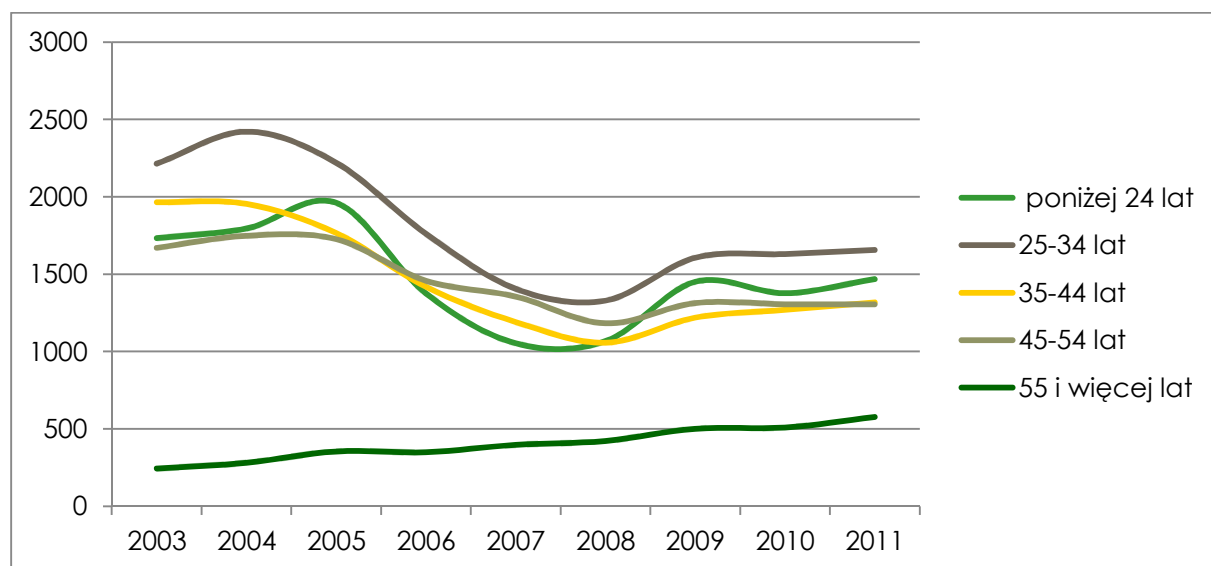
Rysunek 9 Bezrobotni w powiecie piskim według czasu pozostawania bez pracy w latach 2003-2011

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Niemal połowę bezrobotnych w powiecie stanowią osoby młode, do 34 lat. W ciągu ubiegłej dekady systematycznie rosła liczba najstarszych bezrobotnych, powyżej 55 lat. W przeciwieństwie do młodszych osób, w tej grupie nie zaobserwowano spadku liczby bezrobotnych w latach 2005-2008.

Rysunek 10 Bezrobotni w powiecie piskim w poszczególnych grupach wieku w latach 2003-2011

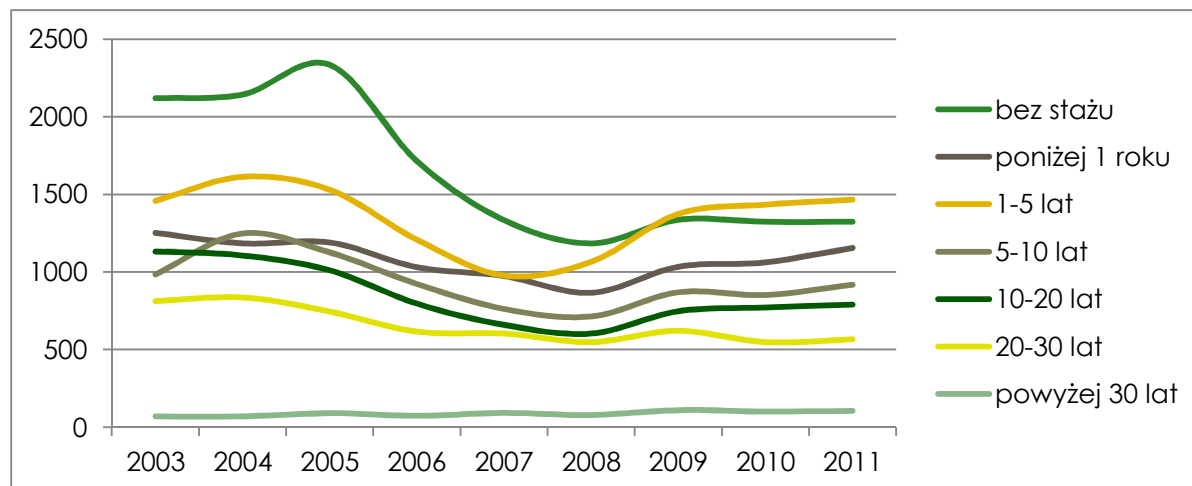

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Analizując liczbę bezrobotnych pod względem stażu pracy widać, że 10 lat temu najliczniejszą grupę stanowiły osoby bez doświadczenia. Podjęte działania znacznie poprawiły ich sytuację, liczba takich osób spadła z 2119 do 1324. Natomiast od roku 2007 znacznie wzrosła liczba bezrobotnych ze stażem pracy od 1 roku do 5 lat.

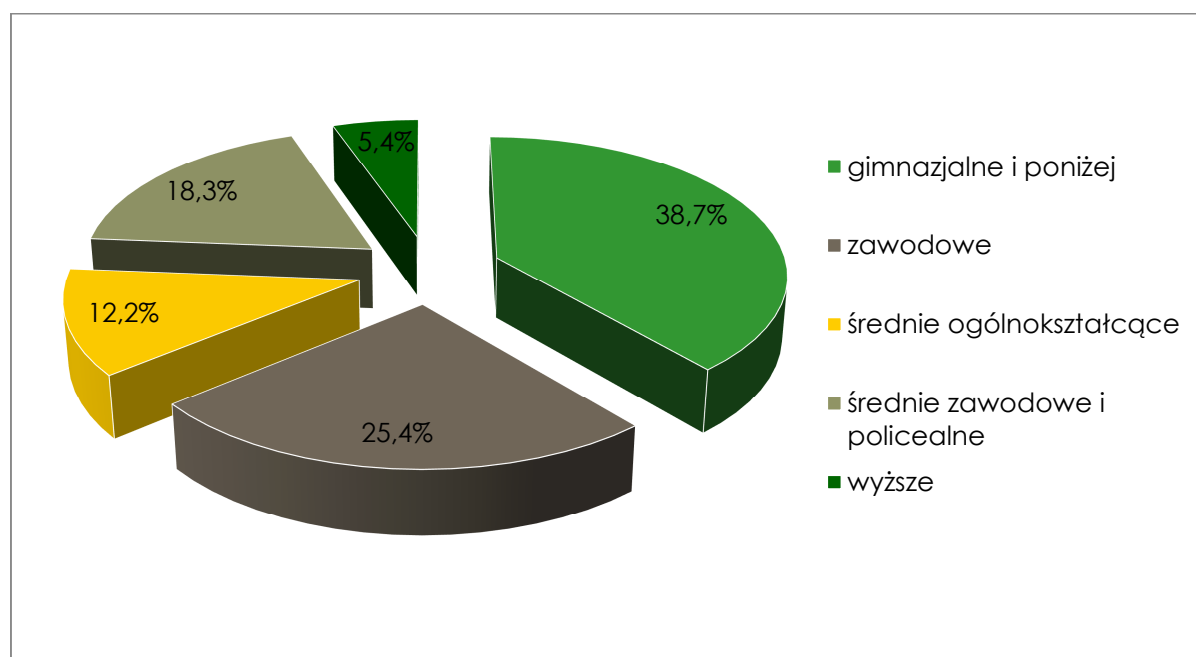
Rysunek 11 Bezrobotni w powiecie piskim według stażu pracy w latach 2003-2011

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Największą grupą wśród zarejestrowanych bezrobotnych są osoby z wykształceniem gimnazjalnym lub poniżej (38,7%), co czwarty ma wykształcenie zawodowe.

Rysunek 12 Struktura bezrobotnych w powiecie piskim wg wykształcenia (stan na koniec I półrocza 2012 r.)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Z danych zbieranych przez PUP w Pisz, wynika, że niemal 40% zarejestrowanych bezrobotnych nie ma żadnych kwalifikacji zawodowych, a średnio co piąty należy do grupy robotników przemysłowych i rzemieślników. Po ok. 10% zarejestrowanych w PUP to osoby zaliczane do grup: pracownicy usług i sprzedawcy oraz technicy i inny średni personel. Na podstawie gromadzonych danych Powiatowy Urząd Pracy określa zawody deficytowe (na które występuje na rynku pracy wyższe zapotrzebowanie niż liczba osób poszukujących pracy w danym zawodzie) i nadwyżkowe (na które występuje niższe zapotrzebowanie niż liczba osób poszukujących pracy). W wielkościach bezwzględnych najbardziej deficytowym jest zawód robotnika gospodarczego, natomiast największa nadwyżka wystąpiła dla pracy sprzedawcy. Podstawowym miernikiem, który klasyfikuje analizowane grupy zawodów jest względny wskaźnik intensywności deficytu (nadwyżki), wyliczany jako iloraz średniomiesięcznej liczby zarejestrowanych bezrobotnych w zawodzie do średniej miesięcznej liczby ofert pracy w danym zawodzie. Zawody deficytowe i nadwyżkowe w powiecie piskim przedstawiają poniższe tabele.

Zawody deficytowe⁵ to (im wyższy wskaźnik, tym bardziej poszukiwani są pracownicy):

Lp.	Nazwa zawodu	Kod zawodu	Wskaźnik intensywności deficytu
1	Pozostali pracownicy obsługi biurowej	411090	13,7
2	Robotnik gospodarczy	515303	9,6
3	Asystent do spraw księgowości	431101	8
4	Cieśla szalunkowy*	711501	5
5	Opiekun w domu pomocy społecznej*	341203	4
6	Technik prac biurowych	411004	3,2
7	Kierowca samochodu dostawczego	832202	3
8	Kierowca samochodu ciężarowego	833203	2,5
9	Pomoc kuchenna	941201	2,4
10	Robotnik drogowy	931205	2,2
11	Sekretarka	411201	2
12	Elektromonter maszyn elektrycznych	741210	2
13	Kierowca ciągnika siodłowego	833202	2
14	Sprzątaczkę biurową	911207	1,9
15	Referent (asystent) bankowości	331203	1,5
16	Recepcjonista	422602	1,25
17	Robotnik budowlany	931301	1,12

Do zawodów nadwyżkowych zaliczają się:

⁵ Źródło: opracowanie własne na podstawie: Ranking zawodów deficytowych i nadwyżkowych w powiecie piskim w I półroczu 2012 roku, Powiatowy Urząd Pracy w Pisz, 2012.

Lp.	Nazwa zawodu	Kod zawodu	Wskaźnik intensywności deficytu
1	Ślusarz	722204	0,01
2	Technik mechanik*	311504	0,02
3	Technik ekonomista*	331403	0,02
4	Technik hotelarstwa*	422402	0,06
5	Sprzedawca*	522301	0,07
6	Mechanik samochodów osobowych	723105	0,09
7	Technik mechanizacji rolnictwa*	311512	0,1
8	Technik informatyk*	351203	0,1
9	Fryzjer*	514101	0,14
10	Mechanik samochodowych* pojazdów	723103	0,24
11	Kosmetyczka	514202	0,25
12	Drwal / pilarz drzew	621001	0,25
13	Cieśla szalunkowy	711502	0,25
14	Doradca zawodowy	242304	0,3
15	Magazynier	432103	0,3
16	Pielęgniarka	222101	0,33
17	Specjalista zastosowań informatyki	251902	0,33
18	Technik architektury krajobrazu*	414202	0,33
19	Brukarz	711601	0,33
20	Mechanik samochodów ciężarowych	723104	0,33
21	Archiwista	262101	0,5
22	Pracownik socjalny	341205	0,5
23	Barman	513202	0,5
24	Frezer	722301	0,5
25	Fizjoterapeuta	228301	0,6
26	Robotnik leśny	621002	0,6
27	Elektryk*	741103	0,6
28	Kucharz	512001	0,7
29	Kelner*	513101	0,7
30	Księgowy	331301	0,8

Warto zauważyć, że duża część zawodów uznanych za deficytowe nie wymaga szczególnych kwalifikacji (m.in. pozostali pracownicy obsługi biurowej, robotnik gospodarczy, pomoc kuchenna) i mogą być wykonywane przez przedstawicieli innych zawodów.

PUP prowadzi również ewidencję osób bezrobotnych w szczególnie trudnej sytuacji, między innymi samotnie wychowujących co najmniej jedno dziecko (te osoby

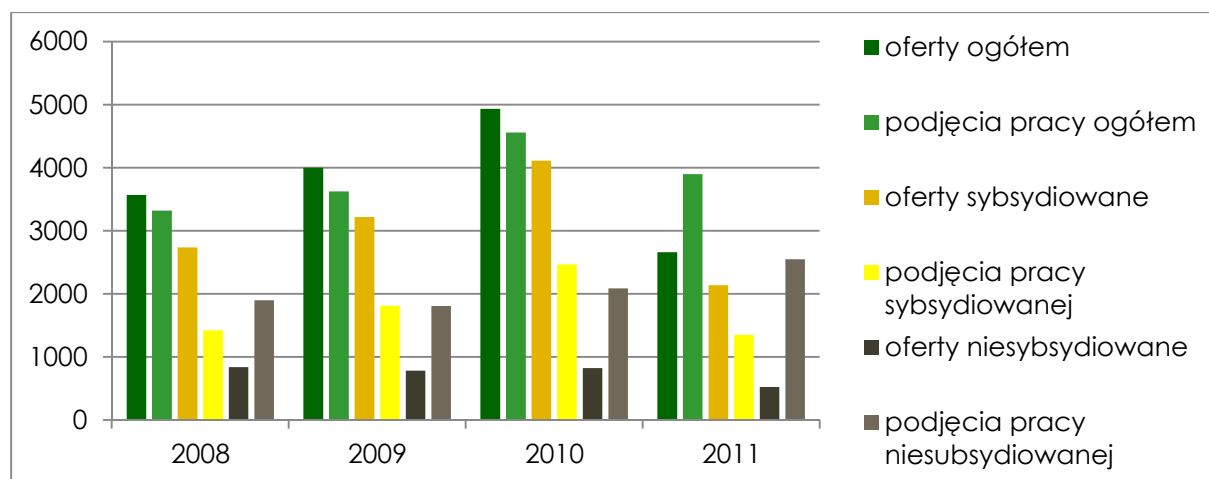

stanowią około 8% wszystkich bezrobotnych) i niepełnosprawnych (na koniec września 2012 roku było 127 takich osób, czyli 2% ogółu bezrobotnych).

2.3.2. Aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu

W 2011 roku działaniami PUP w Piszu promującymi zatrudnienie i aktywizującymi bezrobotnych objęto 2362 osoby, niemal dwukrotnie mniej niż rok wcześniej. Ponad połowa tych osób (1348) znalazła zatrudnienie w subsydiowanym miejscu pracy. Liczba takich ofert spadła w porównaniu z 2010 rokiem niemal o połowę. Są to przede wszystkim prace interwencyjne (855 miejsc pracy w 2011 roku) i roboty publiczne (326). Na poniższym wykresie widać, że oferty pracy subsydiowanej stanowią 80% wszystkich ofert pracy dostępnych w PUP. Wzrosła natomiast liczba podjęć pracy niesubsydiowanej. Spadek aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu o połowę spowodowany był znacznym zmniejszeniem środków Funduszu Pracy (o ok. 70% w porównaniu z 2010 rokiem).

Rysunek 13 Oferty pracy zarejestrowane w PUP i podjęcia pracy przez bezrobotnych w latach 2008-2011

Źródło: opracowanie własne na podstawie Sprawozdań z działalności PUP w Piszach w latach 2009, 2010, 2011.

Powiatowy Urząd Pracy w Piszach oprócz dysponowania środkami Funduszu Pracy i subsydiowaniu miejsc pracy, prowadzi również inne działania, m. in.:

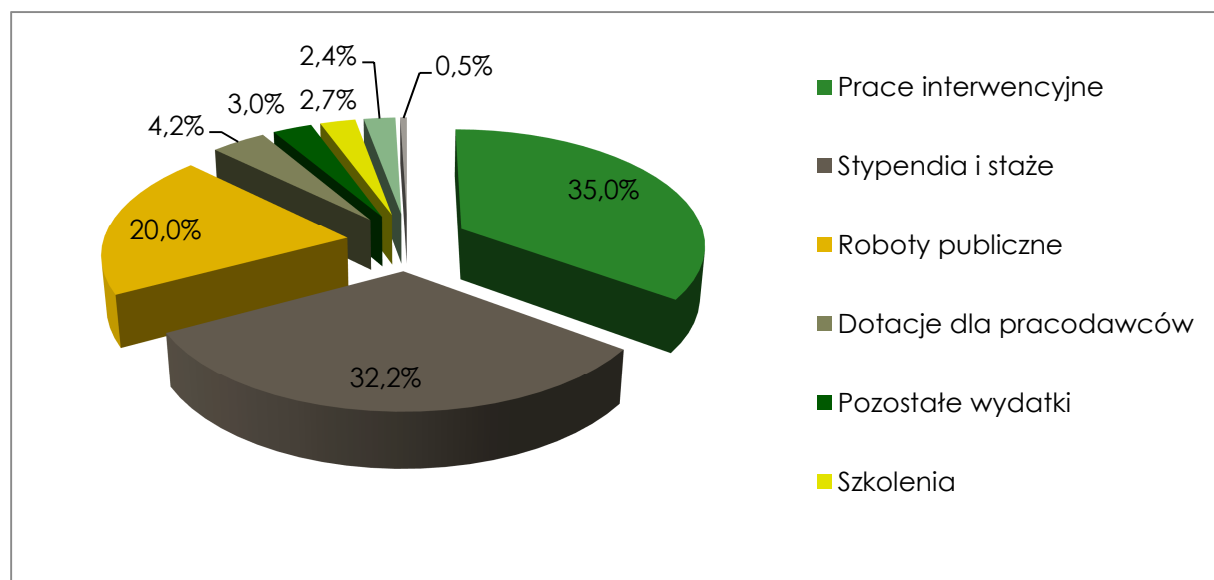
- dofinansowuje podjęcia przez bezrobotnych działalności gospodarczej (ze względu na ograniczone środki, w 2011 roku nie dofinansowano ani jednej osoby);
- refunduje koszty wyposażenia przez pracodawcę miejsca pracy (w 2011 roku wsparto 6 przedsiębiorców, którzy łącznie utworzyli 15 miejsc pracy, przede wszystkim w branżach budowniczej i motoryzacyjnej);
- organizuje staże (w 2011 roku skorzystały z nich 254 osoby);

- finansuje szkolenia (w 2011 roku skorzystało z nich 136 osób, a ich efektywność wyniosła 79%) i studia podyplomowe (w 2011 roku ukończyło je 6 osób) oraz udziela pożyczek szkoleniowych;
- kieruje osoby bezrobotne do prac użytecznych społecznie (w 2011 roku 625 osób);
- oferuje usługi z zakresu poradnictwa zawodowego (w 2011 roku skorzystało z nich 3722 bezrobotnych) i informacji zawodowej (2148 osób);
- prowadzi Klub Pracy (w szkoleniach z zakresu umiejętności aktywnego poszukiwania pracy skorzystały w 2011 roku 34 osoby).

Działania te realizowane są w ramach szerszych projektów, m. in. „Aktywni na rynku pracy” i „Koniec z biernością - czas na pracę” finansowanych nie tylko z Funduszu Pracy, ale też z Europejskiego Funduszu Społecznego (łącznie środki pochodzące z FP i EFS wynosiły w 2011 roku 20825,1 tys. PLN) czy Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (61037 PLN). Większość tych środków PUP w Pisz przeznacza na zasiłki dla bezrobotnych, składki ZUS i dodatki aktywizacyjne (ponad 1,2 mln PLN). Na aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu przeznaczono w 2011 roku 7199,9 tys. PLN. Główne kategorie wydatków przedstawia poniższy wykres.

Rysunek 14 Struktura wydatków z FP i EFS na aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu w 2011 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie Sprawozdań z działalności PUP w Pisz w latach 2009, 2010, 2011.

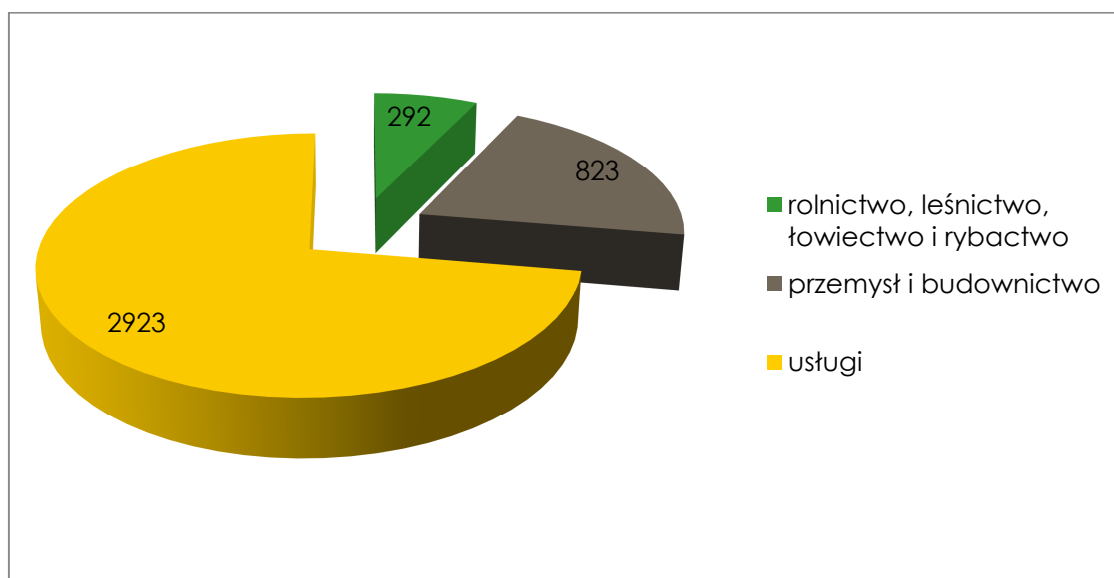

3. Sfera gospodarcza

3.1. Podmioty gospodarcze

W powiecie piskim w 2011 roku było 4038 podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON. Niemal trzy czwarte z nich świadczyło na rzecz swoich klientów usługi. Co piąta jednostka trudniła się przemysłem lub budownictwem, a tylko 7% podmiotów zajmowało się rolnictwem, leśnictwem, łowiectwem lub rybactwem. Z uwagi na fakt, że najwyższa wartość dodana wytwarzana jest w trzecim sektorze (usługowym), struktura lokalnej gospodarki jest korzystna, nowoczesna i stanowi siłę układu lokalnego.

Rysunek 15 Podmioty gospodarcze według sektorów gospodarki w powiecie piskim w 2011 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

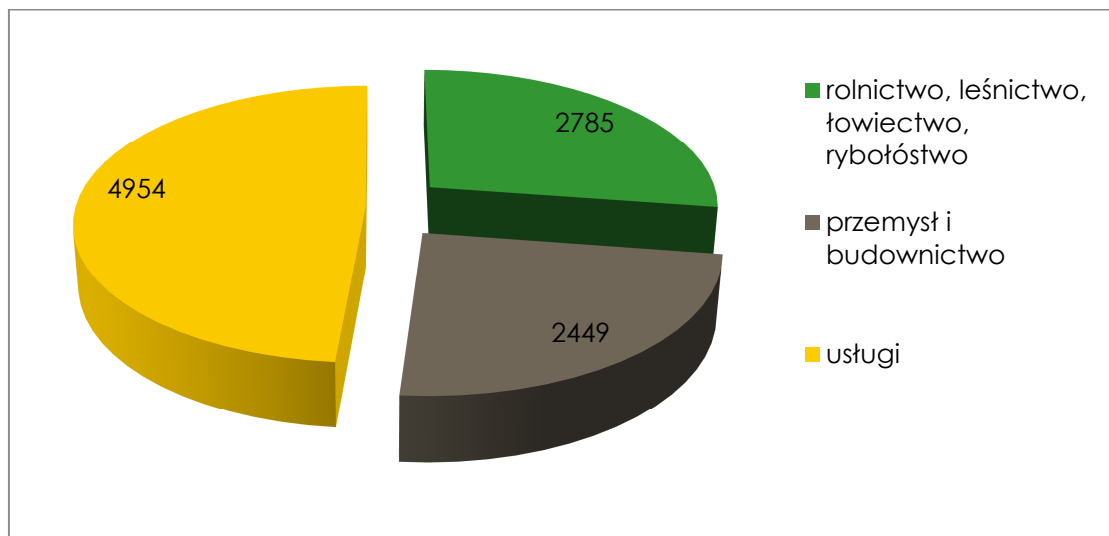
Ważnym miernikiem aktywności gospodarczej społeczności lokalnej jest liczba osób fizycznych prowadzących zarejestrowaną działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym. W skali kraju wskaźnik ten osiąga wartość 12, w powiecie piskim 8.

Niemal połowa zatrudnionych znajdowała pracę w sektorze usługowym, a niewiele ponad jedna czwarta odpowiednio w rolnictwie i przemyśle⁶.

⁶ Dane o zatrudnieniu zbierane przez GUS obejmują tylko przedsiębiorstwa zatrudniające powyżej 9 pracowników (razem 10188 pracowników w 2010 roku).

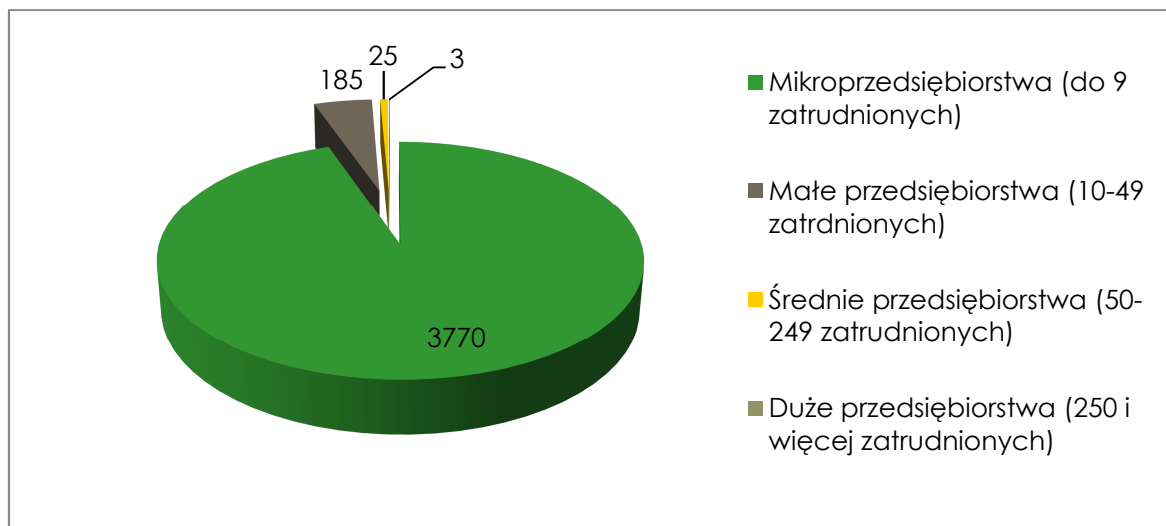
Rysunek 16 Struktura zatrudnienia w powiecie piskim w 2010 roku (przedsiębiorstwa zatrudniające co najmniej 10 pracowników)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Podobnie jak w całym kraju, dominującą większość podmiotów stanowią mikroprzedsiębiorstwa zatrudniające do 9 pracowników, a najczęściej będące jednoosobową działalnością gospodarczą. W powiecie w 2011 roku działały 3 duże firmy zatrudniające powyżej 250 pracowników i 25 średnich przedsiębiorstw zatrudniających od 50 do 249 pracowników.

Rysunek 17 Podmioty gospodarcze według klas wielkości w powiecie piskim w 2011 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Teren powiatu to region o szczególnie wysokim stopniu zalesienia, co stwarza dogodne warunki do rozwoju przemysłu drzewnego i powstawania przedsiębiorstw świadczących usługi leśne. Ponadto tereny rolnicze zapewniają warunki dla rozwoju przemysłu przetwórstwa rolnego i spożywczego. Jednak w ostatnich latach

największe znaczenie w gospodarce powiatu ma sektor usług. Według danych z PUP największe działające zakłady na terenie powiatu to:

- Sklejka-Pisz „PAGED” S.A. (przemysł drzewny),
- TELMEX sp. z o.o. w Piszu (przetwórstwo drewna),
- Jukon sp. z o.o. (przemysł drzewny).

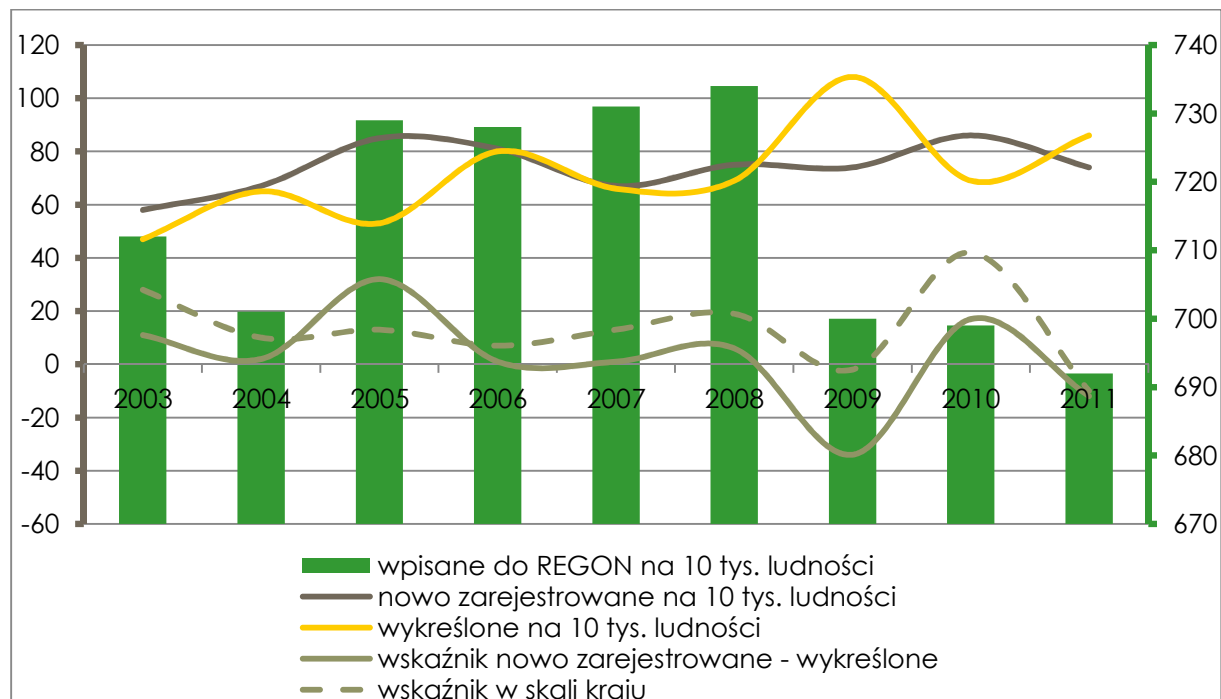

Źródło: www.plytameblowa.pl, Fabryka Sklejka-Pisz „PAGED” S.A.

Ciekawym miernikiem koniunktury gospodarczej na szczeblu lokalnym może być liczba nowo rejestrowanych podmiotów gospodarczych netto na 10 tys. mieszkańców oraz poszczególne składowe tego wskaźnika. Jak widać na poniższym wykresie liczba nowo rejestrowanych podmiotów w powiecie utrzymywała się w ostatnich latach na poziomie 60-85 jednostek, silniej natomiast wahała się liczba jednostek wykreślanych z REGON. Spadek liczby likwidowanych przedsiębiorstw w 2005 roku spowodował wzrost liczby podmiotów ogółem, odwrotnie zaś w 2009 roku. Jak widać zmiany te były charakterystyczne dla całego kraju, nie tylko dla powiatu.

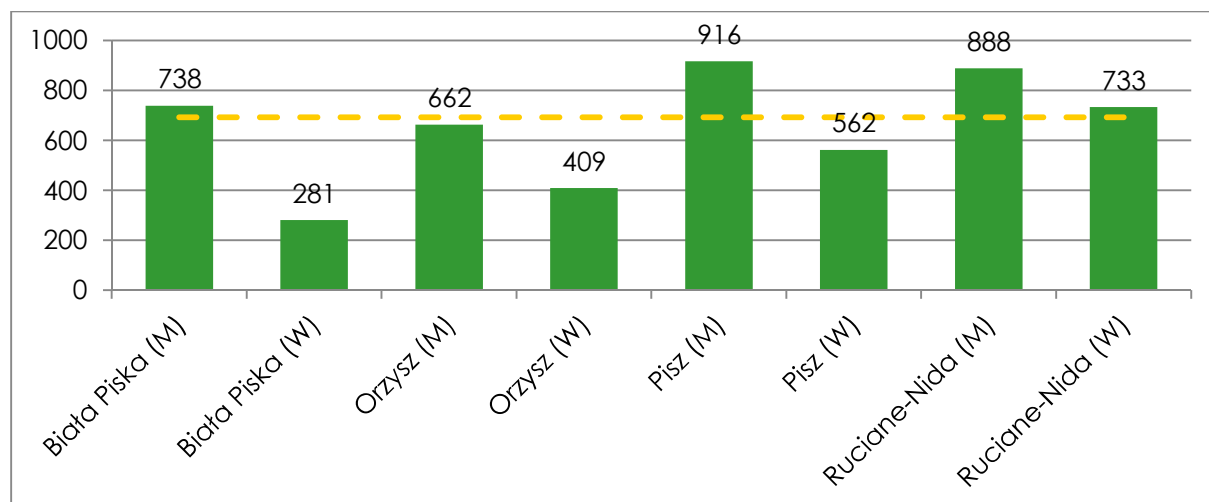
Rysunek 18 Zmiany liczby podmiotów gospodarczych na 10 tys. ludności zarejestrowanych w REGON w powiecie piskim w latach 2003-2011

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Liczba podmiotów gospodarczych na 10 tys. ludności pozwala porównywać jednostki terytorialne o różnej liczbie mieszkańców, pod względem ich aktywności gospodarczej. Przeciętnie w powiecie wskaźnik wynosi 692 (żółta przerywana linia na poniższym wykresie). Jest on wyższy w miastach powiatu niż na obszarach wiejskich, jednak różnica aktywności gospodarczej pomiędzy miastem a wsią jest w powiecie piskim mniejsza niż przeciętnie w kraju i województwie.

Rysunek 19 Wskaźnik liczby podmiotów gospodarczych na 10 tys. ludności w gminach powiatu piskiego w 2011 roku

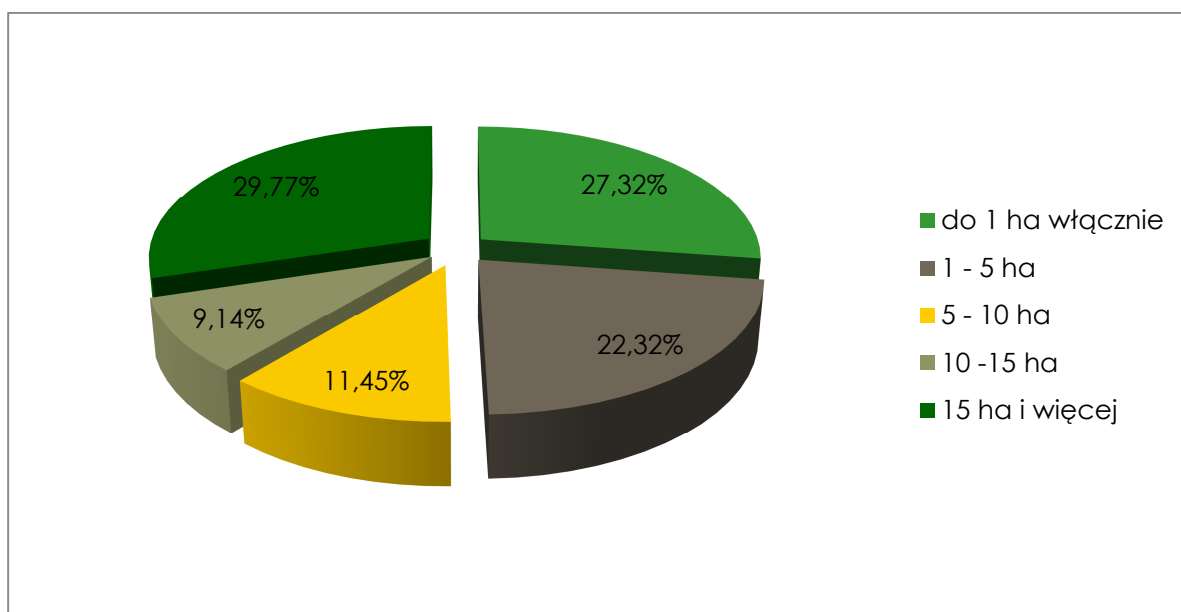
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

3.1.1. Sektor rolniczy

Analizując wielkość gospodarstw rolnych, w powiecie można stwierdzić, że udział na podobnym poziomie mają gospodarstwa poniżej 1 ha oraz gospodarstwa powyżej 15 ha. Niewiele mniej czyli 22,32% stanowią gospodarstwa o powierzchni do 5 ha. W skali województwa warmińsko-mazurskiego przeciętna wielkość gospodarstwa rolnego to - 18,61 ha, natomiast w Polsce - 8,02 ha⁷.

Rysunek 20 Struktura wielkości gospodarstw rolnych w powiecie piskim w 2010 roku

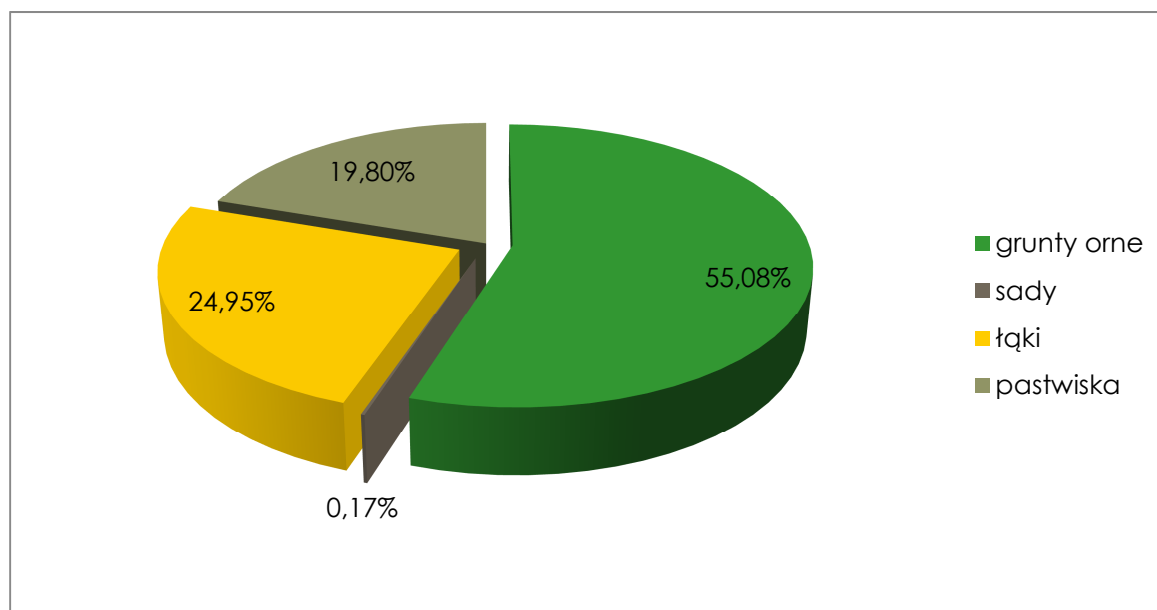
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Według danych GUS z 2005 roku stopień lesistości w powiecie piskim wynosi prawie 50% powierzchni i jest zdecydowanie wyższy niż w województwie, gdzie wynosi on 30%. Użytki rolne stanowią ok. 30% powierzchni powiatu, co jest wartością niemal o połowę niższą niż średnia dla kraju (58%). Grunty orne stanowią ponad 55% powierzchni użytków rolnych powiatu. Relacja ta pozostaje stabilna w ostatniej dekadzie. Niemal jedna czwarta użytków rolnych w powiecie to łąki, a ok. 20% stanowią pastwiska. Na terenie powiatu praktycznie nie ma sadów.

⁷ Urząd Statystyczny w Olsztynie, Powszechny Spis Rolny 2010

Rysunek 21 Struktura użytków rolnych w powiecie piskim w 2005 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Najbardziej leśną gminą w powiecie jest gmina Ruciane-Nida, gdzie grunty leśne zajmują aż 74% powierzchni gminy, najmniej zaś jest w gminie Orzysz - 40%.

Największy udział użytków rolnych w całości powierzchni charakteryzuje gminę Biała Piska - aż 48%, najmniejszy w gminie Ruciane-Nida ze względu na dużą powierzchnię zajmowaną przez lasy.

Tabela 1 Udział lasów, gruntów leśnych i użytków rolnych w powierzchni gmin powiatu piskiego

Jednostka	Lasy i grunty leśne	Użytki rolne ogółem
Powiat piski	50%	30%
Biała Piska	43%	48%
Orzysz	40%	32%
Pisz	47%	27%
Ruciane-Nida	74%	11%
Średnia krajowa	29%	58%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

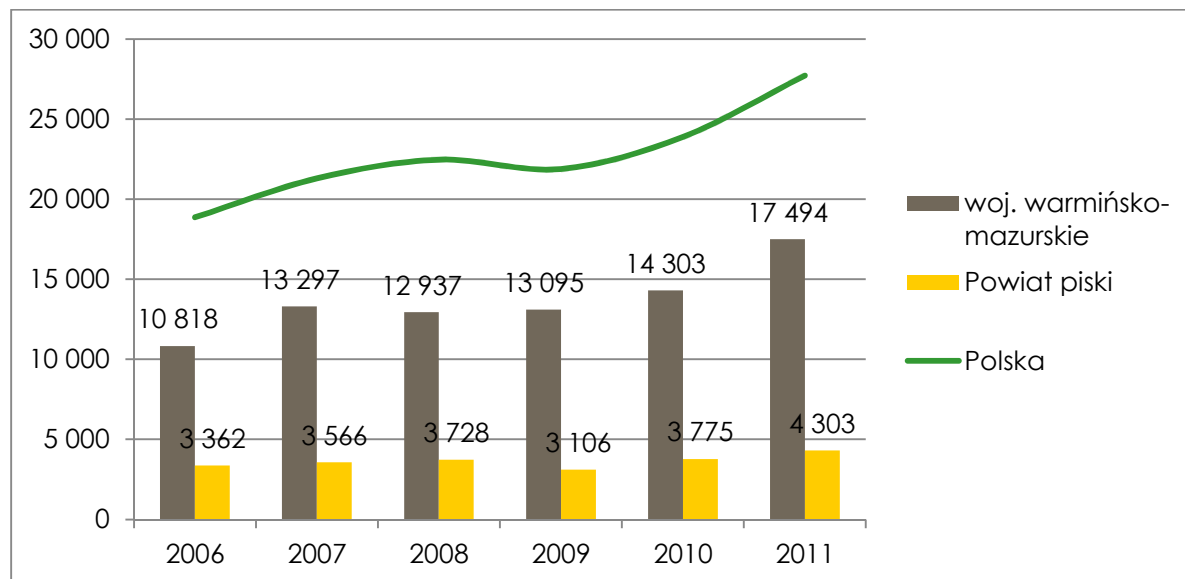
3.1.2. Sektor przemysłowy

Miarą, jaką można zmierzyć wydajność produkcji przemysłowej jest wartość produkcji sprzedanej na 1 mieszkańca. Pod tym względem na tle kraju przemysł w powiecie piskim charakteryzuje się stosunkowo niskim udziałem w całej gospodarce. Wartość tego wskaźnika jest średnio o 73% niższa dla powiatu niż dla całego województwa warmińsko – mazurskiego. Na koniec 2011 roku publikowany przez GUS wskaźnik cen produkcji sprzedanej przemysłu wynosił 124,9 (gdzie wartość 100 odpowiada średniej z roku 2005). Po uwzględnieniu tej zmiany cen, wartość

produkcji sprzedanej przemysłu w powiecie piskim w ujęciu realnym okazuje się być stabilna, co źle świadczy o stanie lokalnego sektora przemysłowego.

Rysunek 22 Produkcja sprzedana przemysłu na 1 mieszkańca w latach 2006-2011

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

*dane obejmują podmioty zatrudniające powyżej 9 osób.

3.1.3. Sektor usługowy – turystyka

Według danych z GUS, Powiat piski w 2011 roku dysponował 35 obiektami noclegowymi, między innymi hotelami, kempingami, polami namiotowymi i ośrodkami wypoczynkowymi. Informacje z tego źródła mogą nie odzwierciedlać wszystkich sytuacji związanych z ruchem turystycznym, między innymi tych gdy noclegi turystów nie są rejestrowane.

Liczba obiektów noclegowych nie uległa znaczącej zmianie. Zauważalny jest wzrost, o 40% udzielonych noclegów turystom krajowym, zarówno w hotelach jak i innych obiektach zakwaterowania zbiorowego. Zdecydowanie więcej turystów zagranicznych skorzystało z noclegu w 2011, tj. ponad 80 % w odniesieniu do roku poprzedzającego.

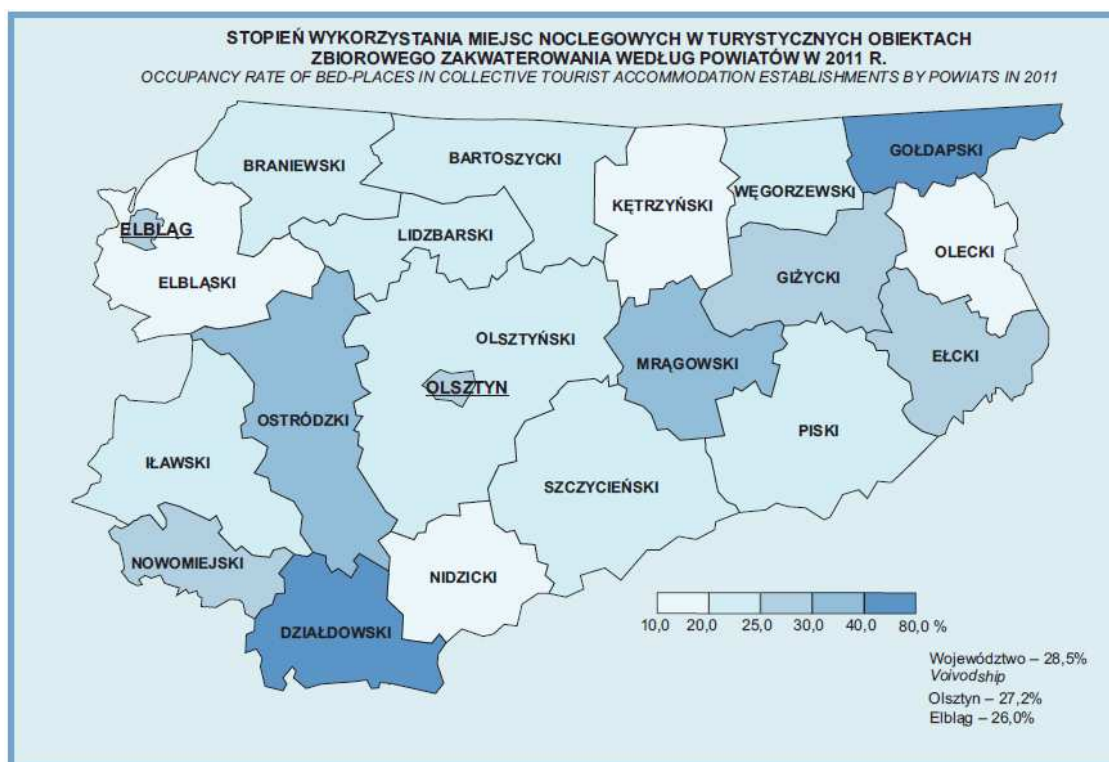
Tabela 2 Liczba miejsc noclegowych, noclegów udzielonych i korzystających w latach 2010-2011

	Obiekty noclegowe		Noclegi udzielone				Korzystający			
			Polakom		turyście zagranicznym		Polacy		turyści zagraniczni	
	2010	2011	2010	2011	2010	2011	2010	2011	2010	2011
obiekt hotelowe	5	5	12 147	22 886	241	1 444	8 703	18 952	84	1 387
kempingi i pola biwakowe	5	6	8 711	10 730	877	938	4 372	4 183	1 104	1 010
zespoły domków turystycznych	6	6	14 265	23 391	431	567	5 217	6 776	139	157
pozostałe	21	18	96 276	68 581	1 595	901	24 383	20 383	349	248
RAZEM	37	35	131 399	125 588	3 144	3 850	42 675	50 294	1 676	2 802

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Mimo znacznego wzrostu udzielonych noclegów, miejsca w turystycznych obiektach zbiorowego zakwaterowania nadal są wykorzystywane w mniejszym stopniu niż średnio w województwie (rys. poniżej).

Rysunek 23 Wykorzystanie miejsc noclegowych w 2011 r. w turystycznych obiektach zbiorowego zakwaterowania w województwie warmińsko - mazurskim według powiatów

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, www.gus.stat.gov.pl

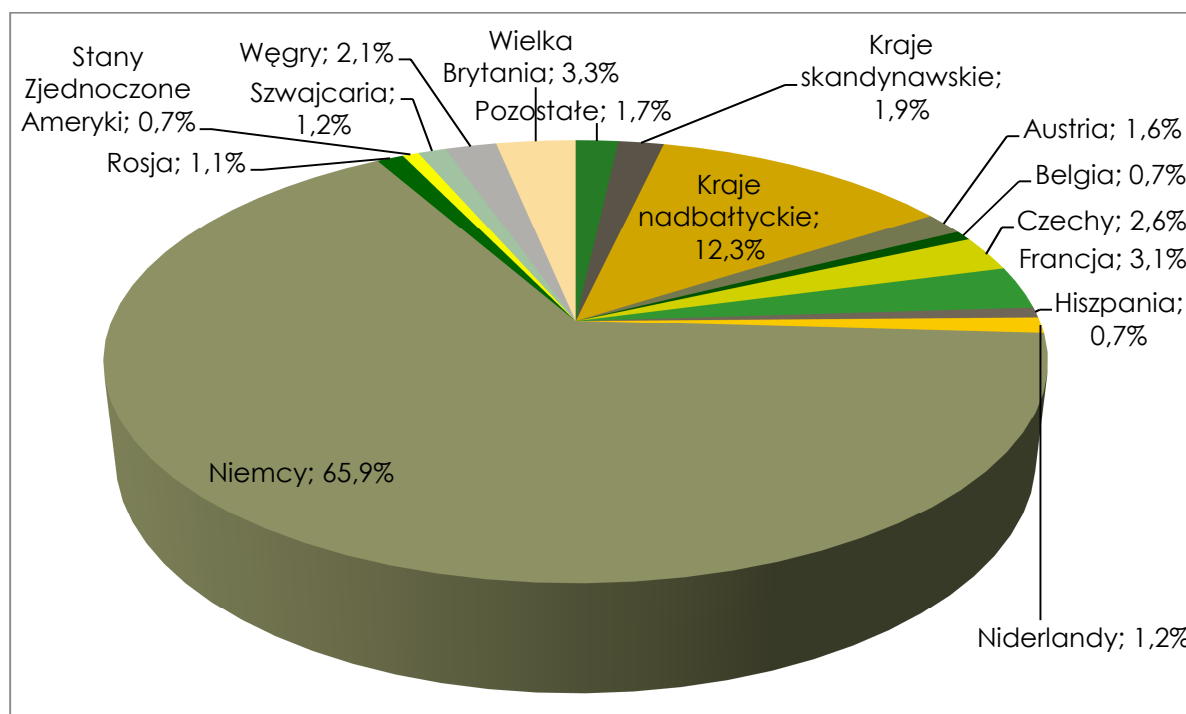
Ważną informacją dotyczącą ruchu turystycznego jest wskaźnik średniej długości pobytu turysty w danym obiekcie zakwaterowania. Rok 2011 był pod tym względem zauważalnie słabszy w stosunku do roku poprzedniego. Polacy odwiedzający powiat

decydują się na nocleg 2-3 dniowy (pobyt weekendowy), natomiast osoby z zagranicy korzystają z pojedynczych noclegów (średnia długość pobytu to 1,4 noclegu).

Turyści przyjeżdżający z zagranicy to obywatele nie tylko krajów graniczących z Polską. Sumując lata 2009-2011 największy udział mieli turyści z Niemiec 65,9% i krajów nadbałtyckich, czyli Łotwy, Litwy i Estonii – 12,3%. Pozostali turyści korzystający z noclegów na terenie powiatu to Anglicy – 3,3%, Francuzi – 3,1%, Czesi – 2,6%, Węgrzy – 2,1% i obywatele krajów skandynawskich – 1,9%.

Rysunek 24 Liczba udzielonych noclegów według kraju pochodzenia turystów zagranicznych (suma w latach 2009-2011)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Powiat piski oferuje odwiedzającym go turystom kompleksowe usługi, obejmujące nie tylko zakwaterowanie i wyżywienie, ale również liczne atrakcje. Jeziora, rzeki i kanały na terenie powiatu zagospodarowane są na rzecz turystyki nie tylko latem (wynajem żaglówek czy kajaków, wytyczone trasy kajakowe, turystyka konna), ale także zimą (np. coraz popularniejsze bojery - rodzaj sań wyposażonych w żagiel pozwalający ślizgać się z dużą prędkością po zamrzniętym jeziorze). Na jeziorze Śniardwy w okresie zimowym organizowane są zawody żeglarstwa lodowego. W 2012 roku otwarta została wioska narciarska w miejscowości Wiartel, gdzie do dyspozycji są trzy trasy do narciarstwa biegowego o łącznej długości ponad 40 km. Wokół jezior, przez tereny Puszczy Piskiej i pozostałych obszarów leśnych istnieje ponadto wiele tras rowerowych i pieszych.

Szlaki rowerowe wytyczone w gminach powiatu:

- Orzysz: Wokół Jeziora Śniardwy, Orzysz, Po Szwajcarii Orzyskiej, Szlakiem Jezior Rynnowych, Szlak Rodzinny;
- Pisz: Szeroki Bór, Łąki Pisowodzkie, Puszczańska, Szlak Niedźwiedzi;
- Ruciane-Nida: Pętla Bełdany, Nidzka, Szeroki Bór, Wojnowska.

Szlaki piesze na terenie powiatu to łącznie ponad 25 km tras m.in.: Szlak Pomarańczowy i Zielony w Rucianem-Nidzie, Śladami Gałczyńskiego, Kadzidłowski Las, Wokół Jeziora Chudek. Dla celów turystyki kajakowej najpopularniejsze rzeki to Pisa, Krutynia, Nidzka, szlak kajakowy im. Michała Kajki, odcinek Kutuń-Ukta, Ukta-Nowy Most i Nowy Most-Kamień.

3.1.4. Wojsko

Na terenie powiatu znajduje się trzeci co do wielkości czynny poligon w kraju (za poligonami Świętoszów – Żagań i Drawsko Pomorskie). Jest to także jeden z najstarszych poligonów w Polsce – powstał w 1890 r. Poligon Orzysz zajmuje powierzchnię 16 tys. ha, a zarządzany jest przez Ośrodek Szkolenia Poligonowego Wojsk Lądowych Orzysz z siedzibą w Bemowie Piskim (gmina Biała Piska). Na poligonie ćwiczą pododdziały różnych rodzajów wojsk z wielu miejsc stałej dyslokacji w kraju, a także oddziały z innych krajów NATO. Jednocześnie na poligonie szkolić się może 1,5 tys. żołnierzy. Do licznych obiektów szkoleniowych zaliczają się:

- pas ćwiczeń taktycznych Wierzbiny,
- bojowa strzelnica artylerii i ppk,
- bojowa strzelnica czołgowa Wierzbiny,
- 2 bojowe strzelnice piechoty: Gaudynek i Bemowo Piskie,
- plac ćwiczeń ogniowych Wierzbiny,
- tor taktyczny Gaudynek,
- ośrodek szkolenia inżynierijno-saperskiego Wyręby,
- ośrodek szkolenia rozpoznawczego Klusy,
- 2 rzutnie granatów bojowych: Strzelinki i Gaudynek,
- rejon pokonywania przeszkód wodnych o uregulowanych brzegach Ruda,
- kierunek strzelań bojowych artylerii, moździerzy i artylerii rakietowej z zakrytych stanowisk ogniowych Sosna, Ośla Łączka i Gaudynek,
- rejon bombardowań lotnictwa Kościelisko,
- lotnisko polowe Rostki,
- lądowisko śmigłowców: Orzysz i Bemowo Piskie,
- kierunek strzelań bojowych wojsk OPL do śmigłowców,
- obozowiska: Wierzbiny (wyłączone z eksploatacji) i Bemowo Piskie.

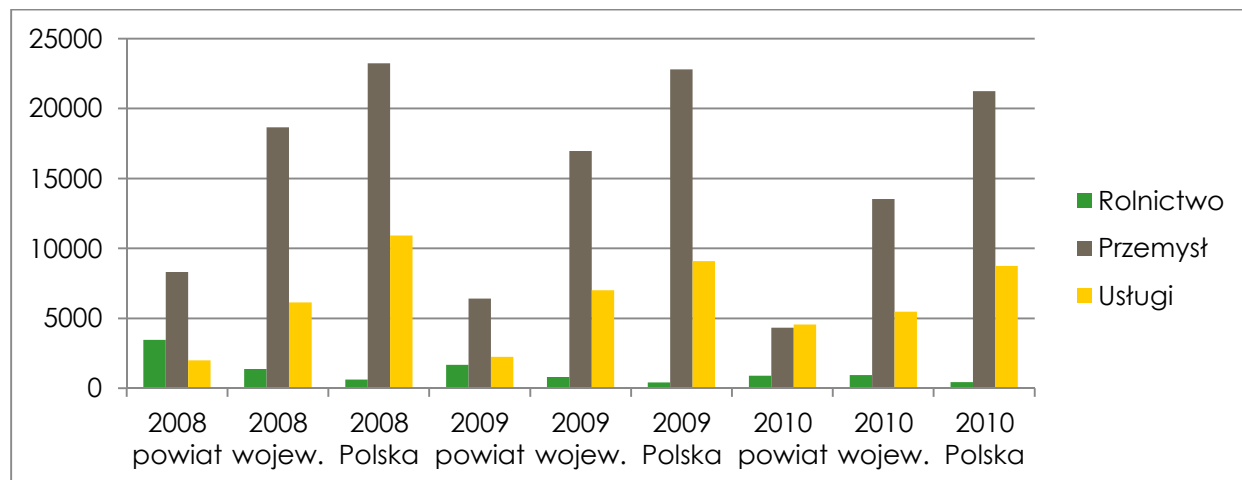
Źródło: www.ospwl.wp.mil.pl, Ośrodek Szkolenia Poligonowego Wojsk Lądowych Orzysz

3.2. Inwestycje i majątek trwały w przedsiębiorstwach

Podstawą modernizacji i rozwoju przedsiębiorstw są podejmowane inwestycje. Trudno wyobrazić sobie rozwój działalności firmy bez poniesienia wcześniej kosztów inwestycyjnych. Na poniższym wykresie przedstawiono wskaźnik nakładów inwestycyjnych na 1 pracownika w przedsiębiorstwach zatrudniających powyżej 9 pracowników, zarówno w powiecie piskim, jak i przeciętnie w województwie i kraju. Powiat najlepiej wypada jeśli chodzi o inwestycje w I sektorze gospodarki, gdzie od lat zaobserwować można nakłady znacząco wyższe niż średnio w województwie i kraju (nawet 5-cio-, 6-ciokrotnie w 2008 r.). Wynikać to może z umiejętnego pozyskiwania i korzystania przez lokalnych przedsiębiorców ze środków unijnych. Odwrotnie w sektorze przemysłowym i budownictwie: nakłady przedsiębiorstw w powiecie piskim były pięciokrotnie niższe niż przeciętnie w kraju (w latach wcześniejszych relacja była korzystniejsza) i nawet trzykrotnie niższe niż średnio w województwie. W sektorze usługowym widać znaczny wzrost inwestycji w środki trwałe nie tylko w ujęciu absolutnym (z 2007 PLN do 4562 PLN w ostatnich trzech latach), ale również w relacji do średniej krajowej i wojewódzkiej.

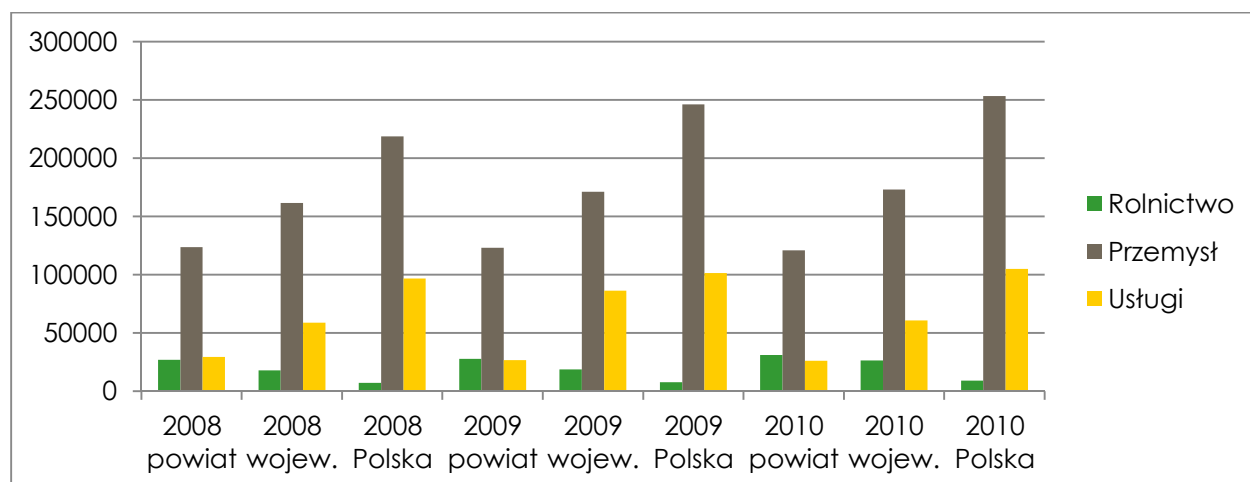
Rysunek 25 Nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach na 1 pracownika w powiecie piskim i Polsce w latach 2008-2010 (PLN)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wartość zgromadzonego majątku trwałego w przedsiębiorstwach w przeliczeniu na 1 pracownika to tzw. techniczne uzbrojenie pracy. Wraz ze wzrostem wartości wyposażenia pracowników rośnie ich produktywność. Wskaźnik technicznego uzbrojenia pracy może być więc miarą nowoczesności lokalnej gospodarki. Najwyższy wskaźnik w powiecie piskim osiągany jest w sektorze przemysłowym. Na poniższym wykresie porównano wartość tego wskaźnika dla powiatu, województwa i kraju, w trzech sektorach gospodarki, w latach 2008-2010. Analizowany powiat ma ponad trzykrotnie wyższy wskaźnik niż przeciętnie w kraju w sektorze rolniczym, jednak w pozostałych dwóch sektorach relacja ta jest odwrotna. Zmiany wartości wskaźnika w ostatnich latach wskazują na brak zjawiska doganiania bogatszych regionów kraju i województwa: przemysł i usługi w powiecie piskim charakteryzuje coraz niższe techniczne uzbrojenie pracy w porównaniu do średniej krajowej i regionalnej.

Rysunek 26 Majątek trwały w przedsiębiorstwach na 1 pracownika w powiecie piskim i w Polsce w latach 2008-2010 (PLN)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

3.3. Tereny inwestycyjne w gminach powiatu

Gmina Orzysz: dwie działki w Orzyszu, o powierzchni 12,2 ha i 2,8 ha, uzbrojenie: wodociąg i sieć elektryczna (podstrefa Warmińsko-Mazurskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej)

Gmina Pisz: 9 działek o różnej lokalizacji, powierzchni, przeznaczeniu i stopniu uzbrojenia technicznego, m. in.:

- Plac zamkowy w Piszu, przeznaczony na cele usług turystycznych, uzbrojenie: energia elektryczna, woda, kanalizacja, gaz, dojazd drogą bitumiczną;
- Działka w Piszu o powierzchni 7,5 ha, przeznaczona pod zabudowę jednorodzinną z usługami oraz stację benzynową, uzbrojenie: energia elektryczna, woda, dojazd drogą bitumiczną;
- Działka o powierzchni 25,8 ha, położona 3 km od stacji kolejowej w Piszu, przeznaczona na pod wszelką działalność gospodarczą z zakresu produkcji, przemysłu, baz i składów (z wyłączeniem obiektów zagrażających otoczeniu), uzbrojenie: energia elektryczna, woda, kanalizacja, gaz, dojazd drogą gruntową, teren wyróżniony przez PALiZ i Marszałka Województwa Warmińsko-Mazurskiego tytułem "grunt na medal".⁸

W gminach Biała Piska i Ruciane – Nida nie ma przygotowanych terenów inwestycyjnych.

4. Infrastruktura techniczna

4.1. Infrastruktura drogowa

Powiat piski leży stosunkowo daleko od krajowych i europejskich korytarzy transportowych. Jednak w przyszłości przez południowo-wschodni skraj powiatu (gminę Białą Piską), lub przy jego granicy, zgodnie z kilkoma analizowanymi wariantami, ma przebiegać paneuropejski korytarz transportowy TENT-1, potocznie zwany Via Baltica (droga ekspresowa 61). Będzie to trasa łącząca Warszawę z przejściem granicznym z Litwą w Budzisku.

Przez teren powiatu piskiego przebiegają trzy drogi krajowe o łącznej długości 137,3 km.:

- Droga krajowa nr 16 przebiega w układzie wschód – zachód z Dolnej Grupy k/Grudziądz do granicy z Litwą w Ogrodnikach. Biegnie przez województwa

⁸ Pisz. Opis terenów Inwestycyjnych, Urząd Miejski w Piszu, www.pisz.pl

kujawsko – pomorskie, warmińsko - mazurskie i podlaskie. Stanowi główny szlak komunikacyjny na Mazurach. Ze względu na parametry i stan nawierzchni najgorszy jest odcinek pomiędzy Orzyszem a Mrągowem, który posiada nienormatywne łuki poziome (zakręty) oraz zróżnicowaną technologicznie i jakościowo nawierzchnię. Trzy wiadukty kolejowe (Drozdowo, Mikołajki Żelwagi) ograniczają skrajnię pionową i uniemożliwiają przejazd pojazdom przekraczających 3,5 m wysokości. Droga w obszarze powiatu piskiego przebiega wyłącznie przez Gminę Orzysz.

- Droga krajowa nr 58 przebiega równoleżnikowo na południe od dr nr 16 przecinając Gminę Ruciane Nida, Pisz i Białą Piską. Łączy miejscowość Olsztynek ze Szczuczynem. Parametry drogi i stan nawierzchni są w stopniu zadowalającym.
- droga krajowa nr 63 przebiega w układzie północ – południe przez województwa warmińsko – mazurskie, podlaskie, mazowieckie i lubelskie. Łączy miejscowość Perły z planowanym przejściem granicznym z Rosją, z miejscowością Sławatycze gdzie zlokalizowane jest przejście graniczne z Białorusią. Droga nr 63 przecina od strony Giżycka gminę Orzysz i gminę Pisz z wylotem w kierunku Łomży. Najlepszym odcinkiem pod względem technicznym, jest w całości przebudowany odcinek Orzysz – Pisz, oddany do użytkowania w 2010 r.

Powiat piski oczekuje na realizację budowy nowego korytarza drogi nr 16. Docelowo czteropasmowej, po dwa w każdym kierunku, z obwodnicą Orzysza od południowej strony miasta. Nieodczynnym kierunkiem działań jest dążenie do realizacji II etapu obwodnicy Pisza, wyprowadzającej ruch tranzytowy poza granice obszaru zabudowanego miasta. Budowa drugiej przeprawy przez Piszę, odciążała ruch na moście na ul. Wojska Polskiego, ale kończąc inwestycję na ul. Klementowskiego, powoduje „wąskie gardło” przepustowości ulicami Grunwaldzką i Olsztyńską.

Ponadto przez powiat przebiegają trzy drogi wojewódzkie (nr 609, nr 610 i nr 667) o łącznej długości 30,1 km. Dr woj. 609 łączy powiat piski (Ukta) z miejscowością Mikołajki, natomiast dr nr 610 łączy Piecki z Rucianem Nida i jest odcinkiem komunikacyjnym trasy do Olsztyna. Drogi 609 i 610 łączą zachodnią część powiatu z sąsiednimi regionami, natomiast dr woj. nr 667 (po przebudowie oddana do użytku w 2013 r.) jest wschodnim łącznikiem powiatu z aglomeracją etcką.

W Powiecie Piskim w 2013 roku było 476,4 km dróg powiatowych, w tym 335,7 km dróg

o nawierzchni twardej ulepszonej. Na całkowitą długość dróg powiatowych składają się ulice miejskie o łącznej długości 25,5 km. Wiele odcinków tych dróg nie spełniają wymogów dla definicji o drogach powiatowych. Wskazana jest procedura zmieniająca kategorie tych dróg.

Przykłady:

1. Gmina Biała Piska -dr nr 1873N, od dr 1660N (Szkody) – Długi Kąt – Kowalewo (6,8 km)

- ulica Tatarska w Białej Piskiej nr 4673N (0,072 km)

2. Gmina Orzysz – dr nr 1847N, od dr 1696N (Tuchlin) – Zdęgowko – do dr nr 16 (2,2 km)

- ulica Suwalska w Orzyszu nr 4665N (0,137 km)
- 3. Gmina Pisz – dr nr 1654N, Zdunowo – do dr pow. nr 1648N (2,150 km)
 - ulica Staszica w Piszu nr 4624N (1,351)
- 4. Gmina Ruciane Nida – dr nr 1783N, Kamień – Wygryny do dr woj. 610 (1,620 km)

Poziom dekapitalizacji dróg powiatowych wynosił w 2013 r. 62,14 %. Jest to stosunek procentowy długości dróg wymagających remontu do całkowitej ich długości. Wymagane są prace intensyfikujące działania i wygenerowanie większych środków na przebudowę dróg i ulic powiatowych. Brak odpowiedniej ilości środków finansowych skierowanych w infrastrukturę drogową w przyszłości, może skutkować wykluczeniem komunikacyjnym części mieszkańców powiatu.

Wieloletnie plany przebudowy dróg powiatowych powinny priorytetowo uwzględniać drogi będące ciągami przekraczającymi granice powiatów i gmin oraz łączące strategiczne punkty, niezbędne dla rozwoju regionu i poprawy standardu życia mieszkańców. Poprawa stanu technicznego dróg wpłynie korzystnie na rozwój turystyki i dziedzin będących naturalnym potencjałem regionu.

Uwzględniając kolejność planowanych inwestycji należy równolegle rozbudowywać infrastrukturę drogową w miastach i osiedlach. Zauważalnym procesem w ostatnich latach jest przebudowa ulic o nawierzchni gruntowej, zastępując je nawierzchniami bitumicznymi, z kostki betonowej i budowa ciągów pieszych. Pogłębiającym się problemem jest dekapitalizacja ulic wcześniej utwardzonych, obecnie wielokrotnie przekopywanych w celu zlokalizowania urządzeń i instalacji podziemnych. Każdorazowa ingerencja w konstrukcję drogi pozostawia niejednorodną strukturę podbudów, nawierzchni oraz tworzy załamania poprzeczne i podłużne. Problem ten dotyczy w szczególności miasta Pisz, ale także Białej Piska i Orzysza.

Drogi gminne mają znaczenie lokalne, stanowią uzupełniającą sieć dróg służących miejscowym potrzebom i muszą być zaliczone w poczet dróg publicznych w drodze uchwały przez właściwą radę gminy. Pozostałe drogi gminne, administrowane przez gminy, nie posiadają kategorii drogi publicznej, aczkolwiek w wielu przypadkach ich praktyczne znaczenie nie jest mniejsze.

Na terenie powiatu piskiego zidentyfikowano 274,555 km dróg gminnych publicznych. W poszczególnych gminach ich stan przedstawia się następująco:

1. Biała Piska – łącznie 48,8 km, w tym ulice miejskie 6,03 km.
2. Orzysz – łącznie 42,134 km, w tym ulice miejskie 2,084 km
3. Pisz – łącznie 112,736 km, w tym ulice miejskie 16,651 km
4. Ruciane Nida – łącznie 64,555 km.

Ich stan techniczny jest wielce zróżnicowany. Od przebudowanych i uzbrojonych, po gruntowe, nieurządzone i nieuzbrojone, choć bywa, że są już zabudowane budownictwem jednorodzinnym i zamieszkałe. Bez wsparcia programów unijnych, rozwiązań centralnych i regionalnych, gminy nie są w stanie podołać samodzielnie czekającym im wyzwaniom w tej kwestii. Należy jednak dodać, że gminy w ułamkowej części uczestniczą w przebudowach dróg wyższych kategorii, partycypując w kosztach, udostępniając niezbędne tereny itp.

Pod względem gęstości dróg powiatowych i gminnych o nawierzchni twardej ulepszonej powiat plasuje się w ostatniej dziesiątce powiatów w kraju. Usprawiedliwieniem tego faktu może być duży udział w powierzchni powiatu jezior (m.in. jez. Śniardwy), lasów (np. Puszcza Piska), obszarów przyrodniczo chronionych i poligonu wojskowego, położonego w części gmin Biała Piska, Orzysz i Pisz. Utrudnieniem w dostępie do ośrodków miejskich jest między innymi niezadowalający stan techniczny dróg powiatowych i gminnych, a nie ich mała gęstość.

Tabela 3 Wskaźniki gęstości dróg powiatowych i gminnych w powiecie piskim na tle kraju w 2002 i 2011 roku

Drogi o nawierzchni twardej ulepszonej								
	powiatowe				gminne			
	km	km	km/1 km ²	km/1 km ²	km	km	km/1 km ²	km/1 km ²
	2002	2011	2002	2011	2002	2011	2002	2011
Powiat piski	315,2	330,9	0,18	0,19	125,9	84,1	0,07	0,05
Średnia krajowa	282,7	296,2	0,45	0,46	175,9	258,9	0,44	0,58
Miejsce w kraju	139/380	135/379	369/380	369/379	210/380	334/379	331/380	371/379

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

4.1.1 Transport drogowy

Na terenie powiatu działa 15 firm posiadających licencję na przewóz osób (w tym 6 prowadzi regularne przewozy). Oprócz tego kursy na terenie powiatu obsługują m. in. PKS w Łomży, PKS w Suwałkach, PKS Mrągowo, PKS Sokołów, PKS Polonus. Pomiędzy miastami na terenie powiatu codziennie wykonywane jest kilka-kilkanaście kursów autobusowych (tam i z powrotem). Pod względem połączeń z miastem wojewódzkim, od tej normy odstaje tylko Biała Piska, skąd nie są wykonywane żadne bezpośrednie kursy do Olsztyna.

Przeanalizowano rozkłady połączeń drogowej komunikacji zbiorowej pomiędzy głównymi miastami powiatu i miastem wojewódzkim. Wyniki tej analizy (liczba kursów dziennie) przedstawia poniższa tabela.

Tabela 4 Liczba dziennie realizowanych kursów pasażerskich pomiędzy głównymi miastami powiatu i Olsztynem

Z: \ do:	Pisz	Biała Piska	Ruciane-Nida	Orzysz	Olsztyn
Pisz	2	2	5	18	12
Biała Piska	6	0	0	1	0
Ruciane-Nida	5	0	0	0	7
Orzysz	17	0	0	7	7
Olsztyn	4	0	1	7	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie rozkładów jazdy dostępnych na stronie internetowej www.e-podroznik.pl (dostęp dn. 7.10.2013).

Należy podkreślić, że powyższa tabela zawiera kursy jedynie pomiędzy głównymi miejscowościami powiatu, w mniejszych miejscowościach transport komunikacją

zbiorową jest jeszcze bardziej utrudniony. Dojazd środkami komunikacji zbiorowej do niektórych miejscowości na terenie powiatu jest niemożliwy, a do niektórych ograniczony do zaledwie dwóch kursów dziennie, co uniemożliwia mieszkańcom wsi korzystanie z infrastruktury społecznej w miastach (zmuszeni są wracać do domu prosto po pracy lub szkole, ostatnim autobusem, np. o godzinie 17). Zapewnienie skutecznej łączności z mniejszymi miejscowościami na terenach wiejskich jest kluczowe z punktu widzenia eliminowania wykluczenia społecznego dużych grup mieszkańców i równego dostępu do usług publicznych.

Alternatywą dla komunikacji zbiorowej (w okresie letnim) jest dla mieszkańców powiatu dojazd rowerami. Ze względu na bezpieczeństwo ich poruszania się, należy utworzyć drogi rowerowe, przede wszystkim wzdłuż głównych szlaków drogowych, o najwyższym natężeniu ruchu samochodowego:

- Drogi krajowej nr 63 (Pisz - Orzysz),
- Drogi krajowej nr 58 (Pisz - Ruciane-Nida i Pisz - Biała Piska),

oraz na terenie miasta Pisz.

4.2. Infrastruktura kolejowa

Przez powiat piski nie przebiega żadna z linii kolejowych o znaczeniu krajowym czy regionalnym. Przez teren powiatu przebiegają dwie jednotorowe niezelektryfikowane linie kolejowe w kierunku wschód-zachód, ale tylko jedną kursują obecnie pociągi osobowe. Linia 219 przechodzi przez stację Pisz i kursują nią pociągi osobowe do Ełku (przez Białą Piską, 2 bezpośrednie kursy dziennie w obie strony) oraz do Olsztyna (przez Ruciane-Nida i Szczytno, 2 bezpośrednie kursy dziennie w obie strony). Ruch pasażerski na tej linii wznowiono (po ponad 10 latach przerwy) w 2010 roku dzięki staraniom samorządów i władz lokalnych. Linia 223 z Ełku przez Orzysz, Mikołajki i Mrągowo do Czerwonki obsługuje od 2010 roku wyłącznie ruch towarowy. Stacja Orzysz służy m.in. jako magazyny PKP Cargo. Tory na terenie powiatu są odnowione i utrzymywane w dobrym stanie technicznym. Wybudowana na początku XX wieku linia kolejowa w kierunku północ-południe (z Giżycka przez Orzysz do Pisu) została zamknięta i zdemontowana w 1945 roku.

4.3. Transport lotniczy

W niedalekiej odległości od powiatu piskiego, w sąsiednim powiecie szczycieńskim, znajduje się lotnisko Szymany – Szczytno, będące jedynym portem lotniczym w województwie warmińsko – mazurskim. W latach 1996-2003 w sezonie letnim regularnie odbywały się loty z Warszawy oraz z miast w Niemczech. Planuje się

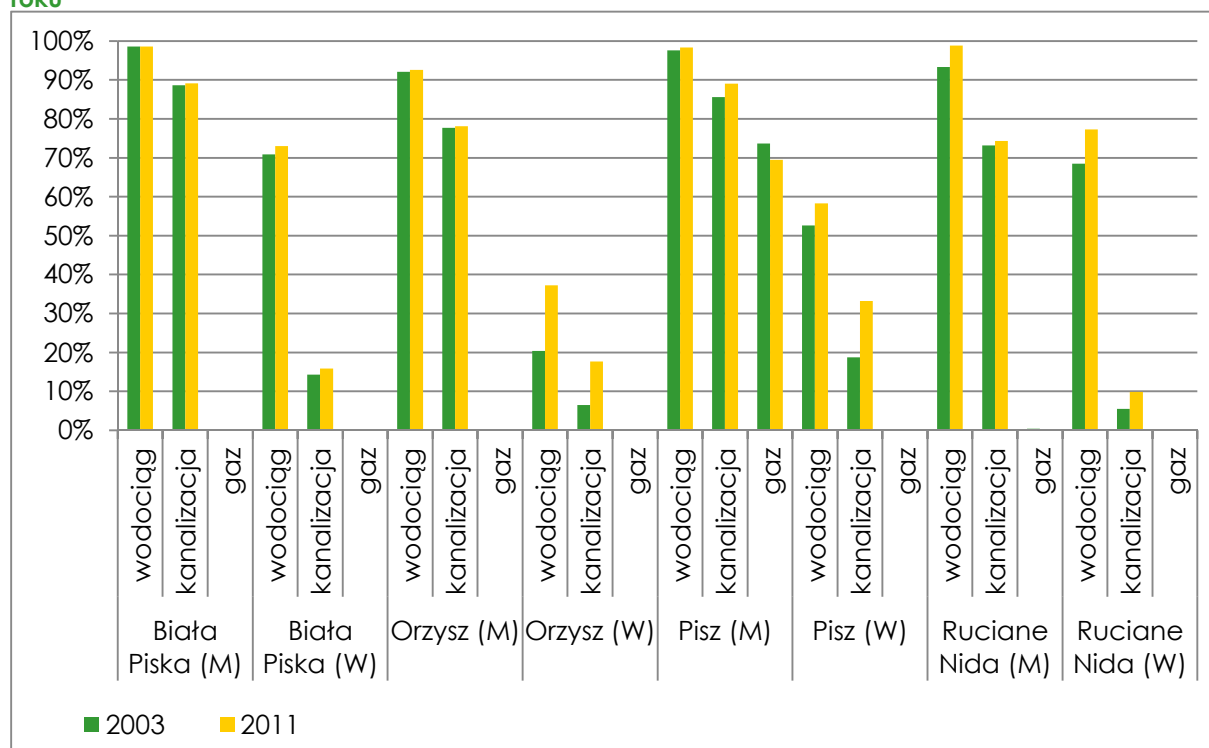
wznówić regularnego ruchu na lotnisku w 2014 roku, po modernizacji i przekształceniu go z kategorii 3C do 4D.

4.4. Infrastruktura komunalna

Mieszkańcy powiatu mają zapewniony dostęp do infrastruktury komunalnej rozwiniętej w zróżnicowanym stopniu. W skali powiatu dostęp do sieci wodociągowej ma 83% mieszkańców (taki wynik plasuje powiat piski na dalekim 268. miejscu wśród 379 polskich powiatów), a dodatkowo średnia ta jest zawyżana przez tereny miejskie (dostępność 93-99%), tymczasem na wsi odsetek mieszkańców z dostępem do sieci jest znacznie niższy. Dostęp do sieci kanalizacyjnej ma 60% mieszkańców powiatu (160. miejsce w kraju), ale na terenach wiejskich tylko 10-33%. Szczególny rozwój sieci kanalizacyjnej w ostatniej dekadzie miał miejsce na terenach wiejskich gmin Pisz i Orzysz. Sieć gazowa istnieje tylko w mieście Pisz (obejmuje 70% mieszkańców) i w szczątkowej formie (0,4%) w mieście Ruciane-Nida.

Rysunek 27 Odsetek mieszkańców powiatu piskiego objętych infrastrukturą komunalną w 2003 i 2011 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

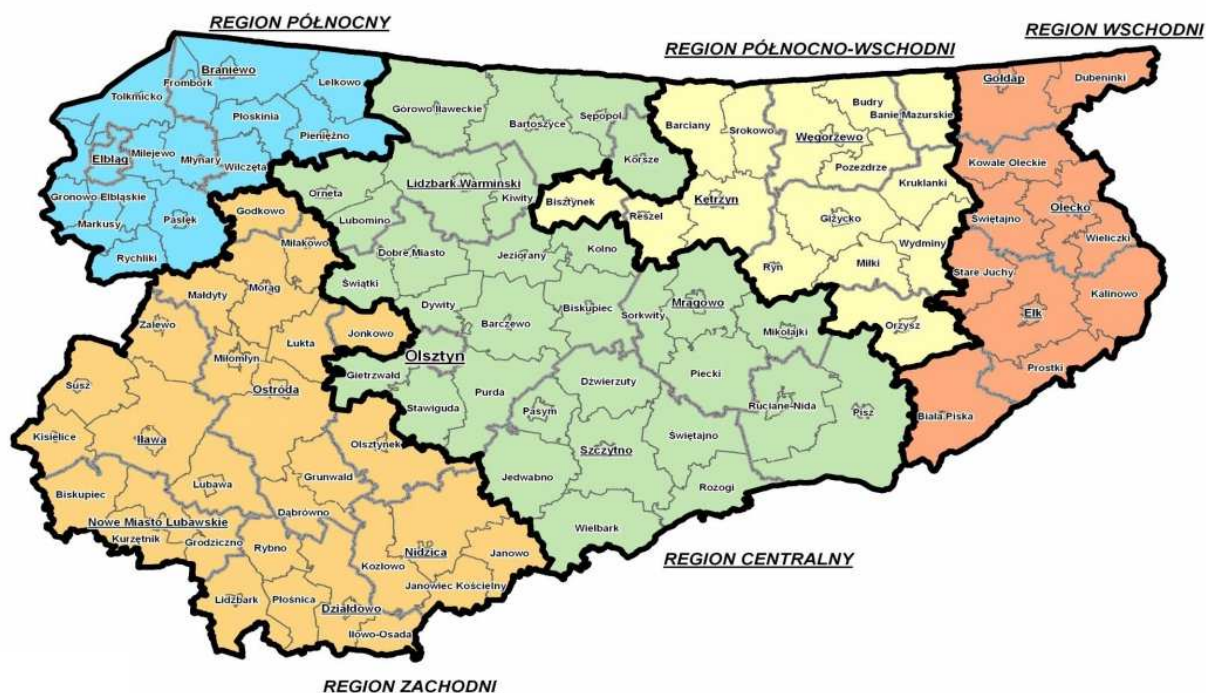
4.4.1. Infrastruktura ochrony środowiska i gospodarka odpadami

Uwzględnienie specyficznych problemów ekologicznych jest istotnym aspektem planowania w zakresie ochrony środowiska. Zrównoważony rozwój oraz polityka środowiskowa mają za zadanie chronić środowisko przed degradacją.

Plan Gospodarki Odpadami dla Województwa Warmińsko-Mazurskiego został utworzony, aby wprowadzić znaczące zmiany w utrzymywaniu porządku i czystości w gminach oraz systemie gospodarowania odpadami, a także upowszechnienie selektywnej zbiórki odpadów oraz ograniczenie ich wytwarzania. Celem strategicznym Powiatowego Programu Ochrony Środowiska było: „czyste środowisko stymulatorem rozwoju gospodarczego powiatu”. Do jego realizacji ustanowiono cele główne, które określały działania w zakresie ochrony i racjonalnego użytkowania zasobów przyrodniczych, poprawy jakości środowiska i edukacji ekologicznej. Gminy powiatu piskiego należą do trzech regionów gospodarki odpadów komunalnymi w województwie warmińsko – mazurskim. Gminy Pisz oraz Ruciane – Nida znajdują się w regionie centralnym, Orzysz w północno – wschodnim, natomiast Biała Piska w regionie wschodnim (rysunek poniżej). Każdy z regionów prowadzi osobną gospodarkę odpadami komunalnymi.

Rysunek 28 Podział województwa warmińsko - mazurskiego na regiony gospodarki odpadami komunalnymi

Źródło: Opracowanie własne na podstawie „Planu gospodarki odpadami dla województwa warmińsko – mazurskiego na lata 2011-2016”

W powiecie znajduje się 11 oczyszczalni ścieków (4 obsługujące miasta i gminy, pozostałe to niewielkie oczyszczalnie zlokalizowane przy ośrodkach). Monitorowaniem jakości wód powierzchniowych na terenie powiatu zajmuje się Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska. Stan jakości wód w większości rzek (Orzyszy, Pisy, Wigryny i dopływ z jeziora Nidzkiego) oceniany jest jako dobry. Słabiej oceniany jest jedynie stan rzeki Wąż (poniżej stanu dobrego) oraz Rybnicy i dopływu w Karwiku (umiarkowany). Stan przebadanych w latach 2002-2011 jezior przedstawia poniższa tabela.

Tabela 5 Czystość jezior w powiecie piskim

Jezioro	Rok badania	Klasa czystości ⁹	Klasa jakości wód ¹⁰	Stan ekologiczny ¹¹
Bełdany	2004	II	-	-
Białolawki	2002	III	-	-
Buwełno	2010	Nie określono	I	Bardzo dobry
Guzianka Mała	2004	II	-	-
Guzianka Wielka	2004	II	-	-
Jegocin	2011	Nie określono	I	Bardzo dobry
Kocioł	2002	III	-	-
Nidzkie	2004	III	-	-
Pogubie Wielkie	2006	II	-	-
Roś	2002	II	-	-
Śniardwy	2011	Nie określono	II	dobry
Zdechy	2010	Nie określono	II	dobry

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Aktualizacji Powiatowego Programu Ochrony Środowiska na lata 2013-2016 z perspektywą do 2020 roku

Obszar powiatu jest zasobny w wody podziemne, co wskazuje na korzystne warunki hydrogeologiczne. Wody podziemne przeznaczone do celów użytkowych zalegają na poziomie 15-20 metrów na piaskach sandrowych. Badania jakości tych wód prowadzone były w 11 punktach pomiarowych operacyjnych i 43 punktach pomiarowych diagnostycznych na terenie całego województwa warmińsko-mazurskiego. Ocena ich stanu wskazuje na dobry stan chemiczny, również na obszarze powiatu piskiego.

Zanieczyszczenie powietrza jest ściśle kontrolowane przez porozumienia międzynarodowe poprzez wydawanie zezwoleń na emisję gazów i pyłów. Polskie

⁹ wg Wytycznych monitoringu podstawowego jezior, stosowanych przed 2009 r.

Klasa czystości I – wody te mogą być wykorzystywane jako źródło zaopatrzenia ludności w wodę pitną, jako źródło zaopatrzenia przemysłu spożywczego i innych gałęzi przemysłu wymagających tej klasy czystości wody oraz hodowli ryb łososiowatych.

Klasa czystości II – wody te mogą być wykorzystywane jako źródło zaopatrzenia w wodę hodowli zwierząt, do celów rekreacji, sportów wodnych i kąpielisk oraz do hodowli ryb z wyjątkiem łososiowatych.

Klasa czystości III – wody te mogą być wykorzystywane jako źródło zaopatrzenia w wodę zakładów przemysłowych z wyjątkiem tych, dla których wymagana jest klasa I i II oraz do celów nawodnienia terenów rolnych i ogrodnictwa.

¹⁰ wg rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 20 sierpnia 2008 r. i 9 listopada 2011 r. w sprawie sposobu klasyfikacji stanu jednolitych części wód powierzchniowych.

klasa I – wody bardzo dobrej jakości,

klasa II – wody dobrej jakości,

klasa III – wody zadowalającej jakości,

klasa IV – wody niezadowalającej jakości,

klasa V – wody złej jakości

¹¹ Od 2009 r. nastąpiła zmiana sposobu oceny stanu jezior

prawo określa zakres i sposoby ochrony powietrza atmosferycznego. Nasilające się procesy urbanizacyjne przyczyniają się do wzrostu liczby źródeł emisji zanieczyszczeń. Takim czynnikiem może być także duże natężenie ruchu na trasach komunikacyjnych. W powiecie ze względu na duże rozproszenie zabudowy na terenach wiejskich korzystanie z samochodu jest często nieuniknione, ale mieszkańców zachęca się do zastąpienia go rowerem. Główne szlaki komunikacyjne przebiegające przez powiat to drogi krajowe nr 16, 58 oraz 63 i to wzdłuż nich jakość powietrza jest obniżona, szczególnie w sezonie letnim. Degradacja stanu technicznego dróg ma wpływ na natężenie hałasu komunikacyjnego. Główne źródła emisji zanieczyszczeń powietrza na terenie gminy Pisz to przedsiębiorstwa: Telmex Sp. z o. o., Fabryka Sklejka-Pisz „PAGED” S. A., Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej Pisz, na terenie gminy Ruciane-Nida: PHZ „Alex” i Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej, na terenie gminy Biała Piska: Zakład Drzewny Drygały i Zakład Energetyki Ciepłej oraz na terenie gminy Orzysz Zakład Energetyki Ciepłej. Ponadto źródłem zanieczyszczeń powietrza są substancje powstające na skutek ogrzewania budynków mieszkalnych. Jest to najczęściej emisja dwutlenku siarki, tlenku azotu, sadzy, pyłów, tlenku węgla i węglowodorów aromatycznych. Wykorzystanie energetyki konwencjonalnej może mieć wpływ na całe środowisko. Wskutek zakwaszenia atmosfery tlenkami azotu i siarki, zamiera życie w jeziorach i rzekach. Skażenie ziemi, wody i powietrza powoduje wzrost zachorowań wśród ludności. Zgodnie z wynikami monitoringu jakości powietrza prowadzonego przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska, na terenie województwa nie występuje przekroczenie norm zakwaszenia tlenkami azotu i siarki. Przekroczone są natomiast normy zanieczyszczenia powietrza pyłem zawieszonym PM10, należy jednak podkreślić, że są to dane dotyczące całego województwa, a nie bezpośrednio powiatu piskiego.

Źródłem uciążliwości akustycznych w powiecie piskim jest głównie hałas spowodowany ruchem pojazdów. W zakładach przemysłowych nie stwierdzono przekroczenia dopuszczalnych norm hałasu.

5. Infrastruktura społeczna

5.1. Oświata

Powiat piski jest organem prowadzącym dla 6 Zespołów Szkół ponadgimnazjalnych, trzech w Pisz i po jednej w pozostałych miastach gminnych. Ponadto prowadzi Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Łupkach, Zespół Placówek Kształcenia Ustawicznego w Pisz, Powiatowy Międzyszkolny Ośrodek Sportowy w Pisz oraz Powiatową Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną w Pisz.

Analizując dane o zlokalizowanych w powiecie placówkach oświaty na jej poszczególnych szczeblach widać wzrost zainteresowania młodzieży i dorosłych

nauką w liceach ogólnokształcących w ostatniej dekadzie. Niestety brak jest w Banku Danych Lokalnych GUS informacji o liczbie uczniów w technikach i liceach profilowanych w 2003 roku. Znaczny spadek (o około jedną trzecią) liczby uczniów (i w efekcie liczby szkół i oddziałów) w szkołach podstawowych i gimnazjalnych jest skutkiem zachodzących negatywnych procesów demograficznych (dużym spadkiem liczby dzieci i młodzieży w grupie 5-9 i 10-14 lat). Widoczne w poniższej tabeli zmiany liczby szkół wynikały ze zmiany przepisów oświatowych - istniejące szkoły przekształcono zgodnie z nowymi zasadami.

Tabela 6 Placówki oświaty w powiecie piskim - liczba szkół, oddziałów, uczniów i absolwentów w latach 2003 i 2011

Rok	Liczba szkół		Liczba oddziałów		Liczba uczniów		L. absolwentów	
	2003	2011	2003	2011	2003	2011	2003	2011
Licea ogólnokształcące dla młodzieży	4	5	30	36	839	960	305	328
Licea ogólnokształcące dla dorosłych	5	2	7	9	128	260	69	84
Licea profilowane dla młodzieży	3	1	15*	4	280	129	0*	0
Technika dla młodzieży	3	3	33*	35	1130	892	0*	253
Szkoły przysposabiające do pracy zawodowej specjalne	0*	1	0*	2	0*	14	0*	1
Zasadnicze szkoły zawodowe dla młodzieży bez specjalnych	2*	1	10*	11	288*	312	26*	113
Zasadnicze szkoły zawodowe dla młodzieży specjalne	1*	1	1*	1	7*	12	0*	0
Gimnazja dla dzieci i młodzieży bez specjalnych	9	11	123	91	3237	2147	970	707
Gimnazja dla dzieci i młodzieży specjalne	1	1	3	3	30	32	7	11
Gimnazja dla dorosłych	1	0	2	0	52	0	7	0
Szkoły podstawowe dla dzieci i młodzieży bez specjalnych	34	24	260	219	5356	3634	1060	691
Szkoły podstawowe dla dzieci i młodzieży specjalne	1	1	3	2	34	23	2	9

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

* Dane za 2004 rok (brak danych za 2003 rok).

W 2012 roku zdawalność egzaminu maturalnego w powiecie piskim ukształtowała się na poziomie jedynie 69%, jest to wartość znacząco niższa niż średnio w województwie (ok. 78%) i kraju (80%)¹².

¹² Dane z egzaminu maturalnego przeprowadzonego w maju 2012 r., www.cke.edu.pl

Od 2005 roku w powiecie działa Zespół Placówek Kształcenia Ustawicznego prowadzący kształcenie, doksztalcenie oraz doskonalenie osób dorosłych w formach pozaszkolnych. W skład Zespołu Placówek Kształcenia Ustawicznego wchodzi m. in. Ośrodek Doksztalcenia i Doskonalenia Zawodowego, gdzie zatrudnione osoby młodociane oraz osoby uczęszczające do klas wielozawodowych mogą kształcić się w zakresie nauki zawodu i przygotowania do egzaminów na tytuł robotnika wykwalifikowanego bądź czeladnika. Oferowane kierunki nauczania są uzgadniane z Powiatowym Urzędem Pracy oraz Wojewódzką Radą Zatrudnienia i dostosowywane do potrzeb rynku pracy. Obecnie, obok istniejących wcześniej kierunków (technik administracji, opiekunka środowiskowa), rozpoczęto kształcenie w zawodach: opiekun medyczny i technik rachunkowości. Planowane jest również uruchomienie kierunków: asystent osoby niepełnosprawnej czy technik archiwista.

Szkoły oferujące kształcenie ponadgimnazjalne ogólnokształcące, techniczne lub zawodowe w powiecie znajdują się w każdej gminie. Najszersza oferta kształcenia ponadgimnazjalnego, wynikająca z największej ilości szkół znajduje się w Piszku. Na terenie powiatu piskiego działało w 2011 roku 6 przedszkoli, 19 oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych i jeden punkt przedszkolny. Od 2003 roku nastąpił więc znaczny wzrost liczby oddziałów i miejsc.

Tabela 7 Przedszkola, punkty i oddziały przedszkolne w powiecie piskim w latach 2003 i 2011

	Liczba placówek		L. oddziałów		Liczba miejsc		Liczba dzieci	
Rok	2003	2011	2003	2011	2003	2011	2003	2011
Przedszkola	5	6	28	38	670	1019	700	938
Punkty przedszkolne	b. d.	1	b. d.	1	b. d.	18	b. d.	18
Oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych	23	19	16	30	b. d.	b. d.	338	574

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Łącznie wychowaniem przedszkolnym jest objętych około półtora tysiąca dzieci w wieku przedszkolnym. Stanowi to ponad połowę wszystkich dzieci w tej grupie wiekowej. W ciągu ubiegłej dekady odsetek dzieci w wieku 3-6 lat objętych wychowaniem przedszkolnym wzrósł z 37% do 58%.

Tabela 8 Dzieci objęte wychowaniem przedszkolnym w powiecie piskim w latach 2003 i 2011

	Ogółem		W miastach		Na wsi	
Rok	2003	2011	2003	2011	2003	2011
Liczba dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym (3-6 lat)	1004	1446	754	1136	250	310
Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym (3-6 lat) w powiecie piskim	37%	58%	52%	84%	20%	27%
Odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym (3-6 lat) w Polsce	52%	71%	66%	84%	36%	54%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

5.2. Opieka medyczna i ochrona zdrowia

W powiecie piskim działa Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej (SP ZOZ) Szpital Powiatowy w Piszu, w którym funkcjonuje 10 oddziałów (w tym SOR), 16 poradni specjalistycznych (niektóre zamiejscowe), laboratorium diagnostyczne oraz lądowisko dla śmigłowców ratunkowych. Szpital ten zajął 69. miejsce (na 740 szpitali w kraju) w Ogólnopolskim Rankingu Bezpieczny Szpital 2012 (prowadzonym przez Centrum Monitorowania Jakości w Krakowie i redakcję dziennika Rzeczpospolita) oraz 5. miejsce wśród 10 szpitali w województwie. W szpitalu działa elektroniczny system rezerwacji wizyt specjalistycznych. Liczba łóżek szpitalnych w powiecie wynosi 182 i od kilku lat zmniejsza się. W ostatniej dekadzie wzrosła natomiast znacząco dostępność wykwalifikowanej kadry medycznej: wskaźniki liczb lekarzy i położnych na 1000 mieszkańców wzrosły o około jedną trzecią, natomiast pielęgniarek o ok. 12%. Nadal jednak wskaźniki te są niższe niż średnio w województwie i kraju.

Tabela 9 Dostępność personelu medycznego w powiecie piskim w 2002 i 2010 roku

Liczba personelu medycznego na 1000 mieszkańców						
	Lekarze		Pielęgniarki		Położne	
Rok	2002	2010	2002	2010	2002	2010
Powiat piski	0,88	1,18	3,55	3,97	0,26	0,35
Średnia krajowa	1,72	1,56	4,29	4,25	0,53	0,51
Miejsce w kraju	325/379	229/379	214/379	178/379	325/379	270/379

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Oprócz Szpitala Powiatowego w Piszu na terenie powiatu działają 32 zakłady opieki zdrowotnej oraz 18 praktyk lekarskich. Liczba zakładów opieki zdrowotnej uległa w ostatnich 7 latach potrojeniu, szczególnie dzięki wzrostowi liczby zakładów niepublicznych. O niemal połowę zmniejszyła się w tym czasie liczba praktyk lekarskich w miastach. Na terenie powiatu działalność prowadziło w 2011 roku 15 aptek i 2 punkty apteczne (w 2002 roku odpowiednio 12 i 1).

Tabela 10 Placówki ambulatoryjnej opieki zdrowotnej na terenie powiatu piskiego w 2004 i 2011 roku

	2004	2011
Zakłady opieki zdrowotnej ogółem	11	32
Publiczne	1	5
Niepubliczne	10	27
Praktyki lekarskie w miastach	30	16
Praktyki lekarskie na wsi	2	2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

5.3. Pomoc społeczna

W powiecie piskim główne instytucje prowadzące działania z zakresu pomocy i rehabilitacji społecznej to Miejskie i Gminne Ośrodki Pomocy Społecznej oraz Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie. Główny obszar zadaniowy PCPR skupia się na pomocy rodzinie i pomocy osobom niepełnosprawnym. W 2011 roku uchwalono Powiatowy Program Działań Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2011- 2015 oraz Powiatowy Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Powiecie Piskim na lata 2011-2015.¹³ Celem pierwszego z nich jest stworzenie sprzyjających warunków aktywizacji społecznej i zawodowej niepełnosprawnych mieszkańców powiatu piskiego. Priorytetem drugiego programu jest ograniczenie zjawiska przemocy w rodzinie na terenie powiatu poprzez podnoszenie świadomości społecznej w tym obszarze, a także zapobieganie i zmniejszanie negatywnych następstw dla ofiar przemocy w rodzinie.

Pozostałe działania były lub są realizowane w ramach:

- Strategii Integracji i Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Piskiego na lata 2007-2013,
- Lokalnego Programu Opieki nad Dzieckiem w Powiecie Piskim na lata 2009-2013,
- Projektu „Droga do samodzielności w Powiecie Piskim” w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki,
- Projektu Konkursowego „Rodzina na medal – rozwój nowych form wsparcia mieszkańców powiatu piskiego” współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Społecznego

Na terenie powiatu piskiego znajdują się następujące instytucje i placówki świadczące pomoc rodzinie¹⁴:

Na terenie gminy Pisz:

- Miejsko-Gminny Ośrodek pomocy Społecznej,
- Specjalistyczna Poradnia Rodzinna,
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna,
- Oddział „Caritas”,
- Ośrodek Interwencji Kryzysowej,
- Poradnia Terapii Uzależnień i Współuzależnień,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Punkt Konsultacyjny Dla Osób Doznających Przemocy,
- Młodzieżowy Punkt Konsultacji i Terapii,
- Świetlica Wychowawczo-Terapeutyczna „Smurfy” przy OPiT,

¹³ Sprawozdanie z działalności powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Pisz za 2012 rok

¹⁴ www.mgops.bip.pisz.hi.pl: Baza placówek instytucji świadczących pomoc rodzinie w województwie warmińsko – mazurskim

- Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy,
- Stowarzyszenie Klubu Abstynentów „SYRIUSZ”,
- Polski Związek Emerytów Rencistów i Inwalidów,
- Stowarzyszenie Rodzin Osób Niepełnosprawnych „Nadzieja”,
- Stowarzyszenie „Przymierze - Ziemia Piska”,
- Mieszkanie chronione.

Na terenie gminy Ruciane Nida:

- Ośrodek Wsparcia – Środowiskowy Dom Samopomocy,
- Dom Pomocy Społecznej - Ewangelicki Dom Opieki „Betezda”,
- Punkt Konsultacyjny Terapeutyczny.

Na terenie gminy Orzysz:

- Oddział „Caritas”,
- Punkt Konsultacyjny dla Osób z Problemami Alkoholowymi,
- Punkt Konsultacyjny Dla Ofiar Przemocy w Rodzinie przy Punkcie Konsultacyjnym Dla Osób z Problemami Alkoholowymi,
- Środowiskowa Świetlica Opiekuńczo-Wychowawcza.

Na terenie gminy Biała Piska:

- Oddział „Caritas”,
- Poradnia Rodzinna przy parafii św. Andrzeja Boboli,
- Punkt Konsultacyjny dla Rodzin z Problemem Alkoholowym.

Na podstawie Umowy Nr 177/2009 zawartej w dniu 30.11.2009 r., Domem Pomocy Społecznej jest Ewangelicki Dom Opieki „BETEZDA”. Dom ten jest jednostką prowadzoną przez Parafię Ewangelicko-Augsburską Św. Trójcy w Mikołajkach, i przeznaczony jest dla 40 osób przewlekle psychicznie chorych. W domu tym przebywa obecnie 6 osób z powiatu piskiego. Parafia Ewangelicko-Augsburska Św. Trójcy w Mikołajkach realizuje także zadania powiatu piskiego, z zakresu pomocy społecznej (Umowa Nr 176/2009 z 30.11.2009) w ramach prowadzonego przez siebie Środowiskowego Domu Samopomocy, który przeznaczony jest dla 40 osób z zaburzeniami psychicznymi, w tym dla osób chorych psychicznie, upośledzonych umysłowo lub wskazujących inne zaburzenia psychiczne.

W 50 rodzinach zastępczych w powiecie w 2012 r. umieszczonych było łącznie 87 dzieci (z czego 22 tj. ok. 25% znajduje się w rodzinach spokrewnionych). 11 dzieci z powiatu piskiego było umieszczonych w placówkach opiekuńczo – wychowawczych w innych powiatach.

W powiecie z pomocy społecznej korzysta 3220 gospodarstw domowych, w których zamieszkuje 16,6% mieszkańców powiatu (29,3% wszystkich osób w wieku przedprodukcyjnym). Dla porównania w województwie z takiej pomocy korzysta

13,2% mieszkańców (24,6% osób w wieku przedprodukcyjnym), natomiast w całym kraju 8,1% osób (15,8% osób w wieku przedprodukcyjnym)¹⁵.

W całym 2012 r. przeprowadzono w powiecie 150 wywiadów środowiskowych oraz 37 wizyt kontrolnych na zlecenie sądu. Wydano łącznie 507 decyzji administracyjnych (szczegółowe zestawienie w tabeli poniżej).

Tabela 11 Wykaz wydanych decyzji administracyjnych z zakresu pomocy społecznych oraz przeprowadzonych wywiadów w 2012 r.

Lp.	Rodzaj działania	Liczba
1.	Decyzje o pomocy pieniężnej udzielonej rodzinom zastępczym na częściowe pokrycie kosztów utrzymania dzieci w tych rodzinach	241
2.	Decyzje o pomocy jednorazowej	8
3.	Decyzje – dofinansowanie do wypoczynku	4
4.	Decyzje – koszty utrzymania domu	6
5.	Decyzje o pomocy pieniężnej na kontynuowanie nauki	45
6.	Decyzje o pomocy pieniężnej na usamodzielnienie	9
7.	Decyzje o pomocy na zagospodarowanie w formie rzeczowej	14
8.	Decyzje o odstąpieniu od ustalenia opłaty za pobyt dzieci w pieczy zastępczej	41
9.	Decyzje dotyczące pobytu w środowiskowym domu samopomocy – ogółem	124
a.	w tym decyzje: - kierujące	16
b.	- zmieniająca	8
c.	- wygaszające	2
d.	- uchylające	6
e.	- umarzające	34
f.	- ustalające odpłatność	13
g.	- odstąpienie od odpłatności	45
8.	Decyzje dotyczące pobytu w domu pomocy społecznej - ogółem	8
a.	w tym decyzje: - umieszczające	3
b.	- odmawiające	0
c.	- wygaszające	2
d.	- zmieniające odpłatność	2
e.	- uchylające	1
10.	Skierowanie do ośrodka interwencji kryzysowej	3
11.	Decyzje o skierowaniu do mieszkania chronionego	4
Razem:		507
12.	Liczba wywiadów środowiskowych	150
13.	Liczba wizyt kontrolnych na zlecenie sądu	37
14.	Liczba sprawozdań do sądu	124

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdania PCPR za 2012 r.

¹⁵ Dane GUS za 2011 r.

5.4. Organizacje pozarządowe

Analizując kapitał społeczny w powiecie piskim, należy uwzględnić organizacje pozarządowe, które obok sektora publicznego i prywatnego są odrębnym sektorem działającym na rzecz dobra publicznego. Są one podstawą dla rozwoju lokalnych społeczności, zrzeszają najaktywniejszych i najbardziej zaangażowanych w sprawy społeczne mieszkańców danego środowiska. Podejmowane działania aktywizują, i jednocześnie integrują społeczność lokalną. Stanowią również uzupełnienie działań podejmowanych przez lokalne samorządy. Współpraca jednostek samorządowych z organizacjami pozarządowymi jest szansą na poprawę sytuacji i jakości życia mieszkańców lokalnej społeczności. Dla lepszej organizacji współpracy między samorządem a instytucjami pozarządowymi utworzony został Program Współpracy Powiatu Piskiego z Organizacjami Pozarządowymi na rok 2013. Działania będą się opierały na zasadzie wspierania przez samorządy działalności organizacji pozarządowych, wspólnego identyfikowania i wypracowywania sposobów ich rozwiązania. Ponadto przy Starostwie powiatowym działa Rada Organizacji Pozarządowych Powiatu Piskiego, która reprezentuje sektor NGO w powiecie przed organami administracji publicznej, wspiera działalność tych organizacji, a także podejmuje działania integrujące sektor.

Organizacje pozarządowe, można podzielić na działające w obszarach: sportu i turystyki, edukacji i kultury, ochrony środowiska, przedsiębiorczości, zdrowia, pomocy społecznej i pomocy osobom potrzebującym (inwalidom, rencistom i kombatantom). W całym powiecie zarejestrowanych jest ponad 150 organizacji pozarządowych. Najważniejsze z nich to:

- Ewangelickie Stowarzyszenie BETEL,
- Mazurskie Stowarzyszenie Muzyczno – Artystyczne „HABASS”,
- Orzyskie Stowarzyszenie Terapeutów i Animatorów Kultury z siedzibą w Grądach,
- Piskie Stowarzyszenie Niemieckie Miasta i Rejonu Pisz "Roś" w Pisz,
- Stowarzyszenie Przyjaciół Starego Ogólniaka,
- Stowarzyszenie „Miasto Jana”,
- Stowarzyszenie „Marudy”,
- Stowarzyszenie „Q przyszłości”,
- Stowarzyszenie „Talenty Piskie”,
- Stowarzyszenie „TARCZA”,
- Stowarzyszenie „Z PERSPEKTYWĄ...”,
- Stowarzyszenie „Zielone światło dla zdolności” z siedzibą Orzyszu,
- Stowarzyszenie historyczne „PISKA POZYCJA RYGŁOWA”,
- Stowarzyszenie Kultury Nieestradowej im. Michała Kajki z siedzibą w Ogródku,
- Stowarzyszenie Miłośników Kultury „Nasza Biała”,
- Stowarzyszenie Młodzi bez Granic,
- Stowarzyszenie na Rzecz Edukacji i Bezpieczeństwa w Ruchu Drogowym,

- Stowarzyszenie nad Nidzkim w Rucianem – Nidzie,
- Stowarzyszenie „Rozrusznik” przy Zespole Szkół Zawodowych,
- Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Oświatowych przy Szkole Podstawowej im. T. Kościuszki w Białej Piskiej,
- Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Mazurskie Morze,
- Fundacja Mazurskim Dzieciom,
- Mazurskie Stowarzyszenie Współpracy Europejskiej i Rozwoju „Młode Wilki” z siedzibą w Pisz,
- Orzyskie Stowarzyszenie Pracowników i przyjaciół Pomocy Społecznej „Szansa na...”,
- Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów oddział w Pisz,
- Stowarzyszenie „GreenPisz”,
- Stowarzyszenie „Przymierze-Ziemia Piska” z siedzibą w Pisz,
- Stowarzyszenie Kobieta na plus z siedzibą w Rucianem Nidzie,
- Stowarzyszenie Młodzieżowe Centrum Wolontariatu,
- Stowarzyszenie na Rzecz Ochrony Krajobrazu Kulturowego Mazur „Sadyba”,
- Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom i Młodzieży,
- Klub Sportowy „Śniardwy” Orzysz,
- Towarzystwo Sportowe Koszykówki „Roś” Pisz,
- Miejski Ludowy Klub Sportowy „Znicz” w Białej Piskiej.

Powiat piski jest także członkiem Stowarzyszenia Lokalnej Organizacji Turystycznej Mazury Południowe, zrzeszającej także gminy powiatu oraz lokalnych przedsiębiorców związanych głównie z sektorem turystycznym. Stowarzyszenie ma na celu promocję lokalnych produktów i atrakcji turystycznych, organizuje cykliczne imprezy, a także prowadzi działalność reklamową i wydawniczą na rzecz swoich członków. Stowarzyszenie realizuje liczne projekty dofinansowywane ze środków Unii Europejskiej.

Publikowany przez Główny Urząd Statystyczny wskaźnik liczby fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 10 tys. mieszkańców dla powiatu piskiego wynosi 29 i jest to wielkość porównywalna z województwem (31) i całym krajem (28).

5.5. Aktywność wyborcza mieszkańców

Poziom frekwencji w wyborach do urzędów centralnych i samorządowych jest dobrą miarą aktywności społecznej i zaangażowania miejscowej ludności w życie społeczne gminy, powiatu, regionu i kraju. Powiat piski należy do okręgu wyborczego do Sejmu i Senatu nr 35. Łącznie liczy 43 obwodów wyborczych, w których do

głosowania uprawnionych było 45 967 osób w 2011 roku. Frekwencja w powiecie piskim w wyborach parlamentarnych w tym samym roku była niższa niż frekwencja ogólnopolska o ponad 8%.

Tabela 12 Aktywność wyborcza w powiecie piskim na tle całego kraju w wyborach parlamentarnych w 2011 roku

	Liczba uprawnionych	Liczba kart ważnych	Frekwencja
Polska	30 762 931	15 050 027	48,92%
Powiat piski	45 967	18 471	40,18%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PKW.

Najwyższą frekwencję w ostatnich wyborach parlamentarnych odnotowano w gminie Ruciane-Nida (43,43%), najniższą zaś w Białej Piskiej (35,74%). Frekwencja w dwóch pozostałych gminach była niemal na tym samym poziomie, różnica wynosiła niecały 1%.

Tabela 13 Aktywność wyborcza w gminach powiatu piskiego w wyborach parlamentarnych w 2011 roku

Jednostka	Liczba uprawnionych	Liczba kart ważnych	Frekwencja
Powiat piski	45 967	18 471	40,18%
Gmina Biała Piska	9 535	3 408	35,74 %
Gmina Orzysz	7 566	3 042	40,21 %
Gmina Pisz	21 906	8 998	41,08 %
Gmina Ruciane-Nida	6 960	3 023	43,43 %

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PKW.

Mieszkańcy powiatu znacznie większą wagę przywiązali do wyborów samorządowych, które odbyły się w 2010 roku. Frekwencja wyniosła wtedy 55,43%. Wynika z tego, iż mieszkańcy powiatu piskiego są zaangażowani w życie społeczne na poziomie lokalnym silniej niż na poziomie centralnym. W skali całego kraju frekwencja w wyborach parlamentarnych była na podobnym poziomie co w wyborach samorządowych.

Tabela 14 Aktywność wyborcza w powiecie piskim na tle całego kraju w wyborach samorządowych w 2010 roku

	Liczba uprawnionych	Liczba kart ważnych	Frekwencja
Polska	30 609 055	14 482 676	47,32%
Powiat piski	46 356	25 694	55,43%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PKW.

Szczególną różnicę pomiędzy frekwencją w wyborach samorządowych (2010) i parlamentarnych (2011) odnotowano w gminach Biała Piska (odpowiednio 57,83% i 35,74%).

Tabela 15 Frekwencja w gminach powiatu piskiego w wyborach samorządowych w 2010 roku

Jednostka	Liczba uprawnionych	Liczba kart ważnych	Frekwencja
Powiat piski	46 356	25 694	55,43%
Gmina Biała Piska	9 608	5 556	57,83%
Gmina Orzysz	7 676	3 770	49,11%
Gmina Pisz	22 045	12 302	55,80%
Gmina Ruciane-Nida	7 027	4 066	57,86%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PKW.

5.6. Bezpieczeństwo publiczne

Instytucje działające na terenie powiatu zapewniające bezpieczeństwo publiczne to głównie Policja i Straż Pożarna. Dodatkowo w Starostwie Powiatowym w Pisz wyodrębniony jest Wydział Zarządzania Kryzysowego. Oprócz prowadzonych działań reakcyjnych na niebezpieczne zdarzenia, służby te prowadzą również liczne kampanie społeczne, ukierunkowane na edukowanie i uświadamianie społeczności lokalnej w zakresie bezpieczeństwa publicznego. W dziedzinie wymiaru sprawiedliwości funkcjonuje Sąd Rejonowy w Szczytnie. Obszar właściwości tej jednostki obejmuje terytorium dwóch powiatów szczyńskiego i piskiego. W Pisz zlokalizowane są cztery Wydziały Zamiejscowe: Cywilny, Karny, Rodzinny i Nieletnich oraz Ksiąg Wieczystych.

Ważną jednostką zajmującą się bezpieczeństwem na obszarze powiatu piskiego jest Mazurskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe, które prowadzi działania w ramach ratownictwa wodnego na obszarze Wielkich Jezior Mazurskich. Głównym celem działalności jest organizowanie pomocy i ratowanie osób, które uległy wypadkowi lub są narażone na niebezpieczeństwo na obszarach wodnych oraz prowadzenie działalności profilaktycznej i edukacyjnej dotyczącej bezpieczeństwa nad wodą. Bazy ratownicze zlokalizowane są w Giżycku, Mikołajkach, Harszu i Pisz. Stacja w Pisz obejmuje działaniem obszar jeziora Roś, rzeki Pisa i Kanału Jeglińskiego. Spośród 16 ratowników większość posiada uprawnienia ratownika WOPR.

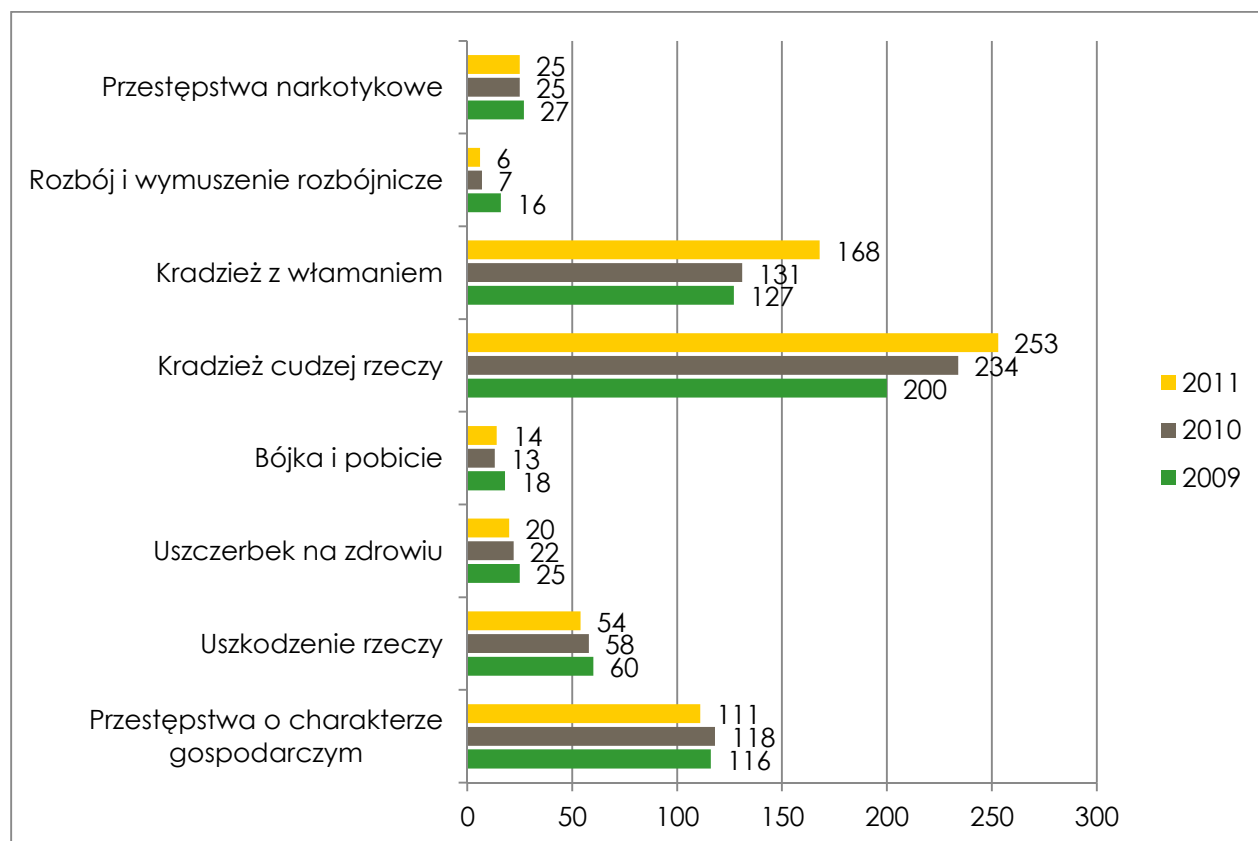
5.6.1. Przestępczość, zdarzenia drogowe – działalność Policji

Na terenie powiatu piskiego działa Komenda Powiatowa Policji w Pisz. Komisariaty Policji zlokalizowane są w trzech gminach: Orzyszu, Białej Piskiej i Rucianem Nidzie. Analiza statystyk przedstawionych przez Policję wskazuje na względnie niski poziom przestępczości ogółem w powiecie w stosunku do średnich wartości wszystkich powiatów z województwa. Największe zagrożenie w obszarze bezpieczeństwa publicznego w powiecie piskim stanowią przestępstwa pospolite, jednocześnie określane jako najbardziej uciążliwe społecznie. Najczęstszym przestępstwem w 2011 roku były kradzieże - 253, kradzieże z włamaniem – 168. Z roku na rok przestępstw

tego typu jest coraz więcej. Kolejną kategorią najbardziej pospolitych przestępstw są uszkodzenia rzeczy – 54 zdarzenia, przestępstwa narkotykowe – 25 oraz uszkodzenia ciała – 34.

Rysunek 29 Główne kategorie przestępstw popełnianych w powiecie piskim

Źródło: Komenda Wojewódzka Policji w Olsztynie

Liczba przestępstw o charakterze kryminalnym w powiecie wahała się w tym okresie w przedziale 700-800 rocznie i wykazuje tendencję wzrostową (802 w 2011 roku). Średnia z powiatów województwa warmińsko-mazurskiego oszacowano w 2011 roku na 1163 przestępstw kryminalnych, a więc o ponad 30% więcej niż w analizowanym powiecie. Również przestępstw o charakterze gospodarczym było zdecydowanie mniej. W 2011 roku w powiecie piskim ich liczbę oszacowano na 111 przestępstw, a więc o 40% mniej od średniej powiatów z całego województwa (182).

Roczna liczba kolizji drogowych na terenie powiatu wzrosła w latach 2009-2010, natomiast w 2011 r. powróciła do poziomu z 2008 r. Od 2008 roku znacząco zmalała liczba wypadków drogowych, która utrzymuje się na poziomie ok. 37 wypadków rocznie. Średnio w co siódmym wypadku ginie jeden jego uczestnik.

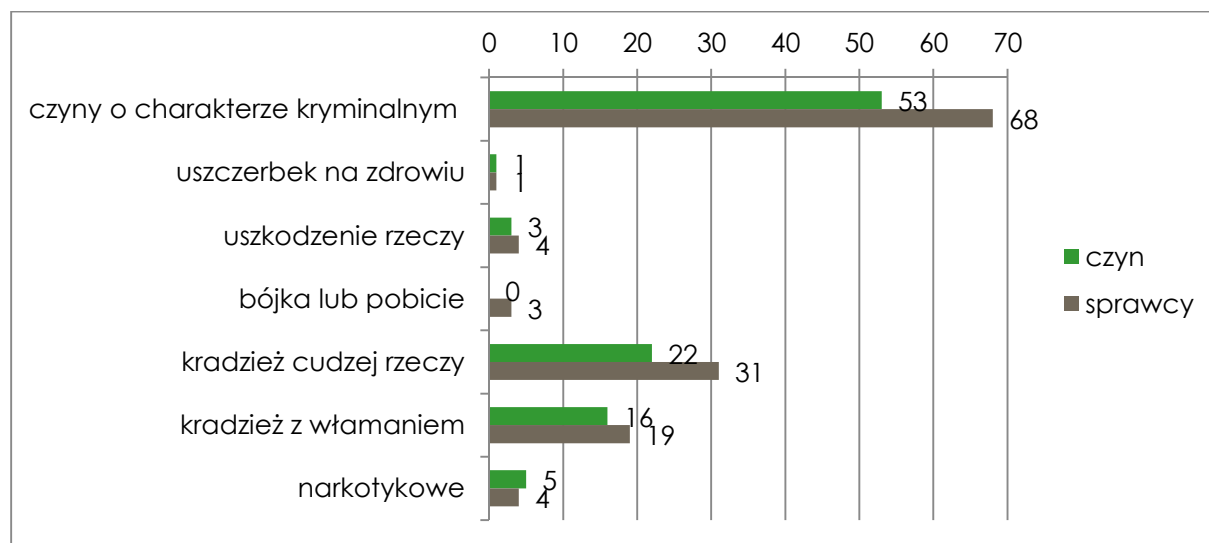
Tabela 16 Zdarzenia drogowe w powiecie piskim w latach 2008-2011

	2008	2009	2010	2011
Liczba kolizji	544	685	643	544
Wypadki	62	36	37	37
Zabici	11	4	6	4
Ranni	72	52	49	59

Źródło: Komenda Wojewódzka Policji w Olsztynie

Komenda Wojewódzka w Olsztynie prowadzi ewidencję przestępczości wśród nieletnich dla każdego powiatu województwa warmińsko-mazurskiego. Najwięcej przestępstw dokonywanych przez nieletnich stanowiły kradzieże rzeczy (22 zdarzenia dokonane przez 31 osób) i kradzieże z włamaniem (16 zdarzeń i 19 sprawców). Nieliczną grupę przestępstw stanowiły przestępstwa narkotykowe - 5 czynów i 4 sprawców. W kategorii rozbój i wymuszenie rozbójnicze nie odnotowano żadnego czynu i sprawcy. Ogólnie według policyjnych statystyk w 2011 r. 53 czyny o charakterze kryminalnym popełniło łącznie 68 nieletnich sprawców.

Tabela 17 Czyny karalne wśród nieletnich w powiecie piskim w 2011 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Sprawozdanie dotyczące demoralizacji i przestępczości nieletnich 2011, KWP w Olsztynie

5.6.2. Pożary i inne zdarzenia – działalność Straży Pożarnej

W powiecie piskim znajduje się Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej oraz 30 jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej. Jednostka Ratowniczo-Gaśnicza w Piszu składa się z 35 ratowników i dysponuje sprzętem: 4 samochodami ratowniczo-gaśniczymi (2 ciężkimi, średnim i lekkim), cysterną, 2 samochodami specjalnymi (podnośnik, wężowy) oraz 5 pojazdami lekkimi operacyjnymi.

W gminie Biała Piska działają:

- OSP w Skarżynie (21 członków oraz 12 członków sekcji młodzieżowej)¹⁶,
- OSP w Drygatach (38 członków oraz 11 członków sekcji młodzieżowej),
- OSP w Kumielsku (31 członków),
- OSP w Kruszewie (20 członków oraz 3 członków sekcji młodzieżowej),
- OSP w Białej Piskiej (36 członków oraz 14 członków dwóch sekcji młodzieżowych),

Źródło: www.powiat.pisz.pl, Powiatowe zawody sportowo – pożarnicze

W gminie Orzysz:

- OSP w Ogródku (26),
- OSP w Nowych Gutach (20 członków),
- OSP w Górze (28 członków),
- OSP w Szwejkówku (23 członków),
- OSP w Odojach (18 członków),
- OSP w Cierpiętach (21 członków),
- OSP w Okartowie (28 członków),
- OSP w Chmielewie (25 członków),
- OSP w Dąbrówce (25 członków),
- OSP w Orzyszu (44 członków oraz 8 członków sekcji młodzieżowej),
- OSP nr 1 w Orzyszu (28 członków oraz 8 członków sekcji młodzieżowej),
- OSP w Drozdowie Zastrużnym (22 członków),

¹⁶ Opracowano na podstawie danych Komendy Powiatowej PSP w Pisz.

W gminie Pisz:

- OSP w Fabryce "Sklejka" w Pisz (44 członków),
- OSP w Starych Gutach (26 członków),
- OSP w Wiartlu (30 członków oraz 7 członków sekcji młodzieżowej),
- OSP w Pogobiu Średnim (22 członków oraz 20 członków dwóch sekcji młodzieżowych),
- OSP w Jeżach (17 członków),
- OSP w Rostkach (22 członków),
- OSP w Liskach (42 członków oraz 10 członków sekcji młodzieżowych),
- OSP w Pisz (15 członków),
- OSP w Hejdyku (33 członków oraz 14 członków dwóch sekcji młodzieżowych),

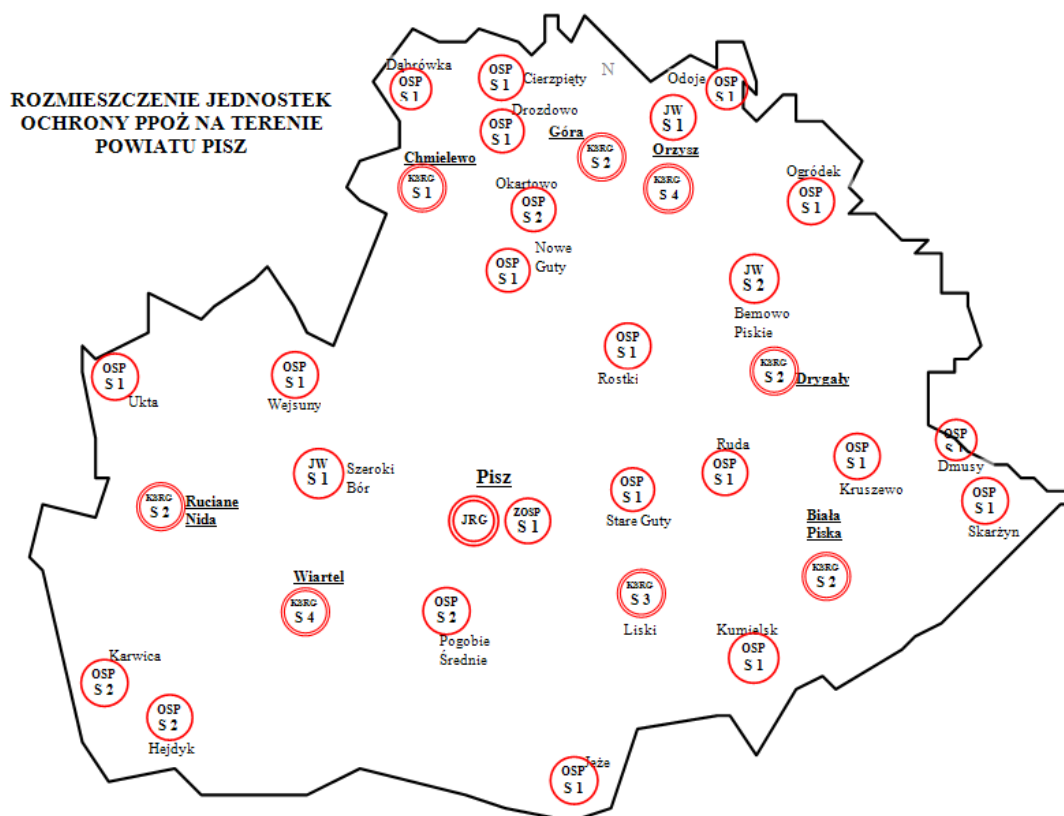
W gminie Ruciane – Nida:

- OSP w Karwicy (18 członków),
- OSP w Rucianem Nidzie (25 członków),
- OSP w Ukcie (29 członków),
- OSP w Wejsunach (18 członków).

W krajowym Systemie Ratowniczo – Gaśniczym znajduje się 8 jednostek z powiatu piskiego, w tym: OSP w Rucianem Nidzie, OSP w Drygałach, OSP w Białej Piskiej, OSP w Wiartlu, OSP w Górze, OSP w Chmielewie, OSP w Orzyszu oraz OSP w Liskach.

Rysunek 30 Rozmieszczenie jednostek ochrony przeciwpożarowej na terenie powiatu piskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Komendy Powiatowej PSP w Pisz.

W lasach powiatu piskiego występują dwie najwyższe kategorie zagrożenia pożarowego KZL1 i KZL2. Jak sugerują statystyki, najczęstsze przyczyny pożarów to: długotrwała susza, wyładowania atmosferyczne, podpalenia i zaproszenie ognia. Zagrożenie pożarowe w lasach na terenie powiatu jest okresowo wysokie ze względu na strukturę gatunkową (przeważa sosna w monolitach, na suchych i ubogich siedliskach) oraz duże natężenie ruchu turystycznego w miesiącach letnich. Na terenie powiatu nie znajdują się zakłady przemysłowe stwarzające zagrożenie pożarowo – wybuchowe.

5.7. Infrastruktura kulturalna

Opisując infrastrukturę kulturalną warto wskazać:

- Miejsko-gminny Ośrodek Kultury, Biblioteka Publiczna w Białej Piskiej,
- Ośrodek Kultury i Sportu w Białej Piskiej,
- Muzeum Ziemi Piskiej w Pisz,
- Ośrodek Sportu i Rekreacji w Pisz,
- Dom Kultury Mazurskiej w Ubliku,
- Muzeum im. Michała Kajki w Ogródku,
- Dom Kultury, Biblioteka Publiczna w Orzeszu,

- Dom Kultury, Biblioteka Publiczna w Rucianej – Nidzie,
- Piski Dom Kultury w Pisz,
- Muzeum Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego w Leśniczówce Pranie z 1880 roku

Niestety, powiat jest ostatnim w województwie pod względem liczby czytelników bibliotek publicznych na 1000 ludności – 104 osoby. Średnia dla całego województwa warmińsko – mazurskiego to 157 czytelników, natomiast dla całego kraju 168 osób.

6. Zarządzanie

Analiza ma na celu dostarczenie informacji oraz danych finansowo-ekonomicznych dotyczących powiatu Pisz. Do opracowania wykorzystano dane pochodzące z publikacji Głównego Urzędu Statystycznego dotyczące budżetów jednostek samorządu terytorialnego w województwie warmińsko-mazurskim, ze sprawozdań z wykonania budżetu z lat 2007-2011 powiatu Pisz oraz z biuletynu informacji publicznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie.

6.1. Analiza dochodów i wydatków

W dwóch pierwszych latach objętych analizą wydatki budżetowe przekraczały wpływy do budżetu. W 2008 roku deficyt wynosił ponad 1,5 mln złotych, a w 2009 już 0,9 mln złotych. W kolejnych latach osiągnięto nadwyżkę, która wyniosła ponad 250 tys. zł w 2010 r., i która w roku 2011 wzrosła ponad sześciokrotnie do kwoty 1,6 mln zł.

Rok 2010 był nietypowy również ze względu na podwyższony poziom zarówno wydatków, jak i dochodów w porównaniu z pozostałymi analizowanymi latami.

Tabela 18 Informacja o realizacji dochodów i wydatków w powiecie piskim w latach 2008-2011 (w zł)

	2008	2009	2010	2011
DOCHODY	45 947 699,36	60 087 710,43	66 584 140,88	61 104 651,40
WYDATKI	47 541 380,31	60 942 261,07	66 318 369,01	59 434 020,07

Źródło: opracowanie własne na podstawie Sprawozdań Rocznych z wykonania budżetu za rok 2008-2011

Dynamika zmian w stosunku do roku poprzedniego ulega zmniejszeniu, zarówno jeśli chodzi o wydatki, jak i dochody. Największe zmiany zaobserwowano w roku 2009 w odniesieniu do roku poprzedzającego, w wydatkach wskaźnik dynamiki rocznej wyniósł ponad 128%, a w dochodach ponad 130%.

Tabela 19 Dynamika zmian (rok do roku) w dochodach i wydatkach powiatu piskiego w latach 2008 – 2011.

	2009-2008	2010-2009	2011-2010
DOCHODY	130,77%	110,81%	91,77%
WYDATKI	128,19%	108,82%	89,62%

Źródło: opracowanie własne na podstawie Sprawozdań Rocznych z wykonania budżetu za rok 2008-2011

Warto wspomnieć, że powiat piski może pochwalić się wyjątkowo niewielkim zadłużeniem w porównaniu do innych jednostek, lokując się w drugiej dziesiątce powiatów w kraju (na 316). Świadczy to o stosunkowo dobrej sytuacji finansowej, pozwalającej na planowanie nowych inwestycji.

6.2. Analiza struktury dochodów

Struktura dochodów powiatu piskiego w analizowanym okresie (2008-2011) nie jest bardzo stabilna i ciężko zaobserwować jeden wyraźny trend zmian. Dochody własne oscylujące wokół kwoty 9 milionów złotych rocznie stanowią od 13% do ok. 18% całego budżetu. Najważniejszą pozycją w budżecie są subwencje (oświatowa, wyrównawcza i równoważąca), których udział waha się od 54% w 2010 roku do ponad 61% w 2011 roku. Udział dotacji celowych waha się od ok. 14% do 17% wszystkich dochodów budżetowych w ciągu analizowanego okresu.

Tabela 20 Struktura dochodów (w zł) w powiecie piskim w latach 2008 - 2011.

	2008	2009	2010	2011
Dochody własne	8 257 591,58	9 525 511,60	8 720 507,11	9 210 552,29
Subwencje ogólne	29 224 817,00	33 804 020,00	36 514 694,00	37 368 297,00
Dotacje celowe	7 068 588,17	10 338 984,41	9 310 875,45	8 800 416,88
Pozostałe dotacje	297 014,83	1 324 910,58	420 846,23	11 389,08
Dotacje i środki na finansowanie wydatków na realizację zadań finansowanych z udziałem środków europejskich	79 750,00	3 746 068,93	9 993 251,97	4 095 050,52
Środki pozyskane z innych źródeł	1 019 937,78	1 348 214,91	1 623 966,12	1 618 945,63

Źródło: Sprawozdania Roczne z wykonania budżetu za rok 2008-2011

Wpływy z subwencji ogólnej rosną systematycznie z roku na rok. Część wyrównawcza (poza 2011 rokiem) systematycznie wzrastała. Podobna sytuacja jest w części oświatowej subwencji ogólnej oraz w części równoważącej subwencji ogólnej. Dotacje celowe były najwyższe w 2009 roku, a od 2 ostatnich lat utrzymują się na podobnym poziomie ok. 9,5 mln zł. Środki z Unii Europejskiej są przyznawane w coraz większych kwotach. Jedynie w 2011 roku dofinansowanie było niższe niż 57%.

Tabela 21 Subwencje, dotacje i środki z budżetu Unii Europejskiej (w zł)

	2008	2009	2010	2011
SUBWENCJE	29 224 817	33 804 020	36 514 694	37 368 297
część oświatowa	21 183 636	22 618 555	23 197 706	24 233 653
uzupełnienie subwencji ogólnej	22 264	264 000	0	535 495
część wyrównawcza	6 021 961	8 476 953	10 804 409	9 167 333
część równoważąca	1 996 956	2 444 512	2 512 579	3 431 816
DOTACJE CELOWE	7 618 299	11 818 026	9 817 923	9 531 751
ŚRODKI Z BUDŻETU UE	81 771	3 720 702	9 396 787	4 033 581

Źródło: GUS, Baza Danych lokalnych

Dochody na jednego mieszkańca w powiecie piskim są porównywalne z dochodami wykazywanymi przez inne powiaty w województwie oraz wyższe niż średnie dochody powiatów z całej Polski (tabela poniżej).

Tabela 22 Dochody ogółem na jednego mieszkańca powiatu piskiego w latach 2007-2011

	2007	2008	2009	2010	2011
Powiat piski	733,79	801,07	1049,62	1136,46	1045,60
Średnia z powiatów woj. warmińsko-mazurskiego	768,34	834,86	972,1	1048,58	1075,46
Średnia z powiatów całego kraju	636,77	714,28	788,57	869,22	908,83

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

6.3. Analiza struktury wydatków

W ciągu czterech analizowanych lat wydatki bieżące stanowiły znaczną część (ok. 70-80%) wydatków ogółem.

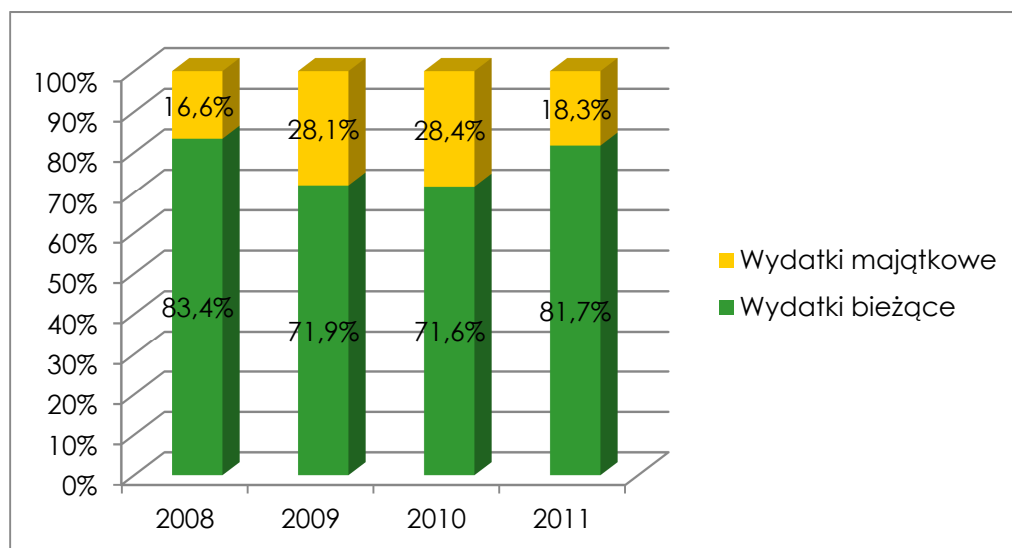
Tabela 23 Struktura wydatków w podziale na bieżące i majątkowe (w zł)

	2008	2009	2010	2011
Wydatki bieżące	39 640 181	43 787 070	47 455 730	48 551 474
Wydatki majątkowe	7 901 199	17 155 191	18 862 639	10 882 546
OGÓŁEM	47 541 380	60 942 261	66 318 369	59 434 020

Źródło: Sprawozdania Roczne z wykonania budżetu za rok 2008-2011

Rysunek 31 Udział wydatków bieżących i majątkowych w wydatkach ogółem

Źródło: opracowanie własne na podstawie Sprawozdań Rocznych z wykonania budżetu za rok 2008-2011

Największy udział w wydatkach mają działy oświata i wychowanie (34,4% w 2011 r.) oraz transport i łączność (12,5% w 2011 r.). Od 2008 roku zmniejsza się systematycznie udział nakładów na administrację publiczną (z ponad 15 do niecałych 9%). Warto zauważyć, że znacząca część wydatków w 2011 roku przeznaczona była dla sektora turystycznego (9,5%)

W 2011 roku zarówno wartość jak i udział w wydatkach ogółem wzrosły (w odniesieniu do 2010 roku) w obszarach działalności usługowej, bezpieczeństwa publicznego, ochrony zdrowia, edukacyjnej opieki wychowawczej oraz kultury i ochrony dziedzictwa narodowego.

Tabela 24 Wydatki budżetowe (w zł) według poszczególnych działów w powiecie piskim w latach 2008 – 2011

	2008	2009	2010	2011
Rolnictwo i łowiectwo	22 756	18 864	39 510	10 000
Leśnictwo	423 219	437 450	465 742	479 447
Transport i łączność	5 701 753	13 346 074	15 978 978	7 410 741
Turystyka	0	461 931	453 594	5 628 626
Gospodarka mieszkaniowa	29 000	17 000	16 000	15 499
Działalność usługowa	325 625	342 357	326 805	772 228
Administracja publiczna	7 134 300	8 027 605	6 154 101	5 208 704
Urzędy władzy państwowej oraz sądownictwa	0	0	18 284	0
Bezpieczeństwo publiczne	3 263 210	4 107 579	3 056 301	3 462 346
Obsługa długu publicznego	225 007	247 839	278 839	300 743
Oświata i wychowanie	17 860 507	20 179 600	20 197 608	20 459 392
Ochrona zdrowia	1 967 375	2 945 152	3 775 200	4 106 060
Pomoc społeczna	3 002 851	2 767 569	2 525 516	2 412 441
Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	1 953 215	3 325 977	7 284 959	3 322 697
Edukacyjna opieka wychowawcza	5 304 685	4 351 902	4 973 668	5 091 516
Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	0	0	242 003	105 083
Kultura fizyczna i sport	46 762	20 366	14 448	13 987
Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	281 114	344 996	516 813	634 509

Źródło: Sprawozdania Roczne z wykonania budżetu za rok 2008-2011

Zarówno na tle powiatu jak i województwa średnia kwota wydatków powiatu piskiego w przeliczeniu na jednego mieszkańca jest bardzo podobna. Do 2010 roku wydatki rosły, jedynie w 2011 roku były niższe w stosunku do roku poprzedzającego (o 10% w powiecie piskim). Średnia wydatków powiatów z całej Polski była wyraźnie niższa od pozostałych analizowanych obszarów.

Tabela 25 Wydatki ogółem na jednego mieszkańca powiatu piskiego w latach 2007-2011

	2007	2008	2009	2010	2011
Powiat piski	709,01	828,85	1064,55	1131,93	1017,01
Średnia z powiatów woj. warmińsko-mazurskiego	761,9	839,11	1012,7	1091,17	1071,77
Średnia z powiatów całego kraju	633,41	713	830,63	920,6	928,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

6.4. Plany zagospodarowania przestrzennego

Ważnym elementem planowania strategicznego rozwoju powiatu i gminy jest miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego. Gminy powiatu piskiego mają łącznie 76 obowiązujących planów, które obejmują ok. 6% powierzchni powiatu.

Każda gmina posiada od kilku do kilkunastu planów zagospodarowania przestrzennego. W poszczególnych gminach największą powierzchnię plany obejmują w gminie Orzysz (23% powierzchni). W pozostałych gminach miejscowe plany posiada jedynie niewielki odsetek terenów.

Tabela 26 Stopień objęcia powierzchni gmin planami zagospodarowania przestrzennego w 2011 roku

Jednostka	Liczba planów zagospodarowania przestrzennego	Udział powierzchni objętej planem
Powiat piski	76	6,05%
Pisz	41	1,75%
Orzysz	12	23%
Ruciane-Nida	17	0,84%
Biała Piska	6	2,02%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Analiza SWOT

B. Analiza SWOT

1. Mocne strony

Atrakcyjność turystyczna powiatu: Położenie geograficzne powiatu, w regionie mazurskich jezior (początek szlaku wielkich jezior mazurskich) i Puszczy Piskiej tworzy wyjątkowo korzystne warunki dla rozwoju turystyki. Turystyka opiera się głównie na zasobach naturalnych (Mazurski Park Krajobrazowy, liczne rezerваты, Puszcza Piska, cenne flora i fauna), zasoby kulturowe są raczej niewielkie.

Korzystna struktura zatrudnienia: Niemal połowa zatrudnionych pracuje w sektorze usługowym (dane GUS dla firm zatrudniających 10 i więcej osób), w rolnictwie: niewiele ponad 25% ogółu zatrudnionych. Jednocześnie 72% podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w powiecie działa w sektorze usługowym. W sektorze tym, zdominowanym przez podmioty prywatne, produktywność pracy mierzona wartością dodaną na pracownika jest najwyższa.

Niskie przeciętne wynagrodzenie: (81% średniej krajowej): Niskie przeciętne wynagrodzenie pozytywnie wpływa na atrakcyjność inwestycyjną powiatu, gdyż dla potencjalnych inwestorów oznacza stosunkowo niskie koszty pracy.

Korzystne zmiany struktury bezrobocia: Od 2004 roku systematycznie spada stopa bezrobocia długookresowego (strukturalnego, świadczącego o niedostosowaniu podaży pracy do popytu na nią), rośnie natomiast stopa bezrobocia krótkookresowego (koniunkturalnego, frykcyjnego), które w gospodarce wolnorynkowej jest zjawiskiem naturalnym (w pewnym stopniu) i w znacznie mniejszym stopniu skutkuje wykluczeniem społecznym.

Duże niewykorzystane zasoby siły roboczej: bezrobotni to osoby aktywnie poszukujące pracy i gotowe ją podjąć. W 2011 roku takich osób było w powiecie piskim 6323. Wolne zasoby (relatywnie taniej) siły roboczej mogą pozytywnie wpływać na atrakcyjność inwestycyjną powiatu.

Wysoki wskaźnik technicznego uzbrojenia pracy w rolnictwie: Wysokie nakłady inwestycyjne na 1 pracownika w rolnictwie w latach 2008-2010 świadczą o dokonującej się modernizacji rolnictwa, skutkują wzrostem produktywności pracy w sektorze rolniczym i wzrostem dobrobytu mieszkańców powiatu utrzymujących się z pracy w tym sektorze.

Partnerskie umowy międzynarodowe między miastami i gminami: Aktywna współpraca z miastami polskimi i zagranicznymi, podejmowana m.in. na polu gospodarczym, kulturalnym i oświatowym czy organizacyjnym, skutkuje wymianą wzajemnych doświadczeń czy skutecznych rozwiązań administracyjnych, co w efekcie może stymulować rozwój lokalny.

Liczne przygotowane przez gminy tereny inwestycyjne: Na terenie gmin powiatu (szczególnie gminy Pisz i Orzysz) zlokalizowane są tereny przygotowane i uzbrojone pod inwestycje (turystyczne i przemysłowe). Działki w gminie Orzysz wchodzą w skład Warmińsko-Mazurskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej, działki w Piszcu mogą zostać nią objęte. Czynniki te pozytywnie wpływają na atrakcyjność inwestycyjną powiatu piskiego i może skutkować ożywieniem gospodarczym spowodowanym lokalizacją nowych inwestycji w powiecie.

Odległość od głównych szlaków komunikacyjnych: Przez powiat piski nie przechodzą ważne szlaki komunikacyjne o znaczeniu ponadregionalnym lub międzynarodowym, co ma pozytywny wpływ na jakość środowiska przyrodniczego i atrakcyjność turystyczną tych terenów. Jednocześnie powiat pozostaje w dobrym połączeniu z tymi szlakami dzięki drogom krajowym i wojewódzkim przechodzącym przez teren powiatu.

Wysoki wskaźnik objęcia dzieci wychowaniem przedszkolnym w miastach: Równy średniej krajowej, 84%, na wsi niski (27,2%) - dwukrotnie niższy od średniej krajowej.

Dobry poziom opieki medycznej: Szpital Powiatowy w Piszcu zajął 69. miejsce 740 szpitali w kraju w rankingu jakości; wdrażane programy (np. elektroniczny system rezerwacji wizyty) świadczą o dążeniu do efektywnego zarządzania zasobami w tym obszarze.

Rozbudowana infrastruktura turystyczna: (bogata baza noclegowa: hotele, pensjonaty, kwatery)

Obecność Stacji Badawczej Polskiej Akademii Nauk: Stacja prowadzi działania mające na celu ochronę przyrody, Regionalny Ośrodek Edukacji Ekologicznej oraz Muzeum. Obecność Stacji pozytywnie wpływa na potencjał turystyczny powiatu.

Brak uciążliwego przemysłu zanieczyszczającego środowisko naturalne na terenie powiatu występuje w zasadzie jedynie przemysł drzewny.

Na bieżąco aktualizowana oferta edukacyjna w szkołach zawodowych, co roku konsultowana z Powiatowym Urzędem Pracy i dostosowywana do potrzeb rynku pracy.

2. Słabe strony

Niekorzystna struktura demograficzna: W efekcie starzenia się społeczeństwa prognozy liczby ludności dla powiatu piskiego są alarmujące (podobnie jak dla Polski ogółem). Według prognoz GUS w 2022 roku powiat zamieszkiwać będzie około 55,6 tysiąca osób. Tego typu zmiany demograficzne mogą mieć znaczące negatywne skutki dla sytuacji społeczno-gospodarczej w powiecie za kilkanaście-kilkadziesiąt lat.

Ujemne saldo migracji (w ostatniej dekadzie wynosiło przeciętnie minus 255 osób rocznie): Mieszkańców systematycznie ubywa nie tylko ze względu na niski przyrost naturalny.

Gleby słabej jakości: Słabe gleby są barierą rozwoju gospodarki rolnej.

Słabo rozwinięty przemysł: Lokalny sektor przemysłowy przeżywa stagnację. W ostatnich 7 latach, produkcja sprzedana przemysłu na 1 mieszkańca praktycznie nie rośnie, w przeciwieństwie do województwa i Polski)

Bardzo wysoka stopa bezrobocia: Pod względem stopy bezrobocia powiat piski plasuje się na przedostatnim miejscu w kraju. Jedna trzecia wszystkich aktywnych zawodowo mieszkańców powiatu pozostaje bez zatrudnienia. Taki stan rzeczy niesie negatywne skutki w skali całego powiatu, ale przede wszystkim dla tych osób i ich rodzin: obniża jakość życia i grozi wykluczeniem społecznym.

Wykluczenie społeczne osób pozostających długotrwale bez pracy: Poziom bezrobocia w powiecie utrzymuje na niezwykle wysokim poziomie. W 2011 roku ponad 33% osób aktywnych zawodowo mieszkańców powiatu pozostawało bez pracy. Długotrwale utrzymująca się taka sytuacja ma wpływ na poziom życia mieszkańców oraz wzrost patologii, takich jak ubóstwo czy alkoholizm.

Brak w powiecie placówki opiekuńczo – wychowawczej: Dzieci wymagające opieki np. ze względu na zjawiska alkoholizmu lub przemocy w rodzinie muszą być umieszczane w placówkach w innych powiatach.

Brak kwalifikacji i niskie wykształcenie wśród bezrobotnych: Dwóch na pięciu zarejestrowanych bezrobotnych nie ma żadnych kwalifikacji, niemal tyle samo osób ma jedynie wykształcenie gimnazjalne lub poniżej.

Słaba sytuacja materialna mieszkańców powiatu: Z pomocy opieki społecznej korzysta ponad 16% osób zamieszkałych w powiecie, w tym prawie co trzecie dziecko. Ponadto, w czasie ostatnich 10 lat, przeciętny mieszkaniec powiatu piskiego zubożał w porównaniu do przeciętnego Polaka. Wzrost wynagrodzeń w ujęciu realnym wyniósł jedynie kilkanaście procent w czasie całej dekady. Skutkuje to małą siłą nabywczą, grozi niższym poziomem zadowolenia z życia i emigracją w inne regiony kraju lub za granicę.

Niski poziom przedsiębiorczości mieszkańców: Pod względem liczby przedsiębiorstw na 10 tys. mieszkańców powiat piski plasuje się znacząco poniżej średniej województwa i kraju.

Niski poziom infrastruktury transportowej: Powiat piski jest jednym z największych powiatów w kraju (15. miejsce pod względem powierzchni). Tym istotniejsze jest zapewnienie infrastruktury drogowej o właściwej jakości. Przeważająca część infrastruktury drogowej wymaga napraw bądź modernizacji. Ponadto powiat ma bardzo niewiele połączeń kolejowych.

Niewystarczający poziom gęstości sieci komunalnej: Problem dotyczy przede wszystkim terenów wiejskich, gdzie z sieci wodociągowej korzysta od 37 do 77% mieszkańców natomiast z kanalizacji mniej niż jedna trzecia (10-33%). Sieć gazowa dostępna jest praktycznie wyłącznie mieszkańcom miasta Pisz. Taki stan rzeczy znacząco obniża standard życia mieszkańców powiatu (zwiększając dodatkowo koszty utrzymania). Ponadto, duża liczba niedrożnych rowów melioracyjnych może spotęgować zjawiska podtopień i powodzi.

Niewystarczający poziom gęstości sieci komunikacji zbiorowej: Zbyt niska gęstość sieci komunikacji zbiorowej oraz zbyt niska częstotliwość kursowania poza głównymi liniami znacznie utrudniają, a niekiedy uniemożliwiają mieszkańcom terenów wiejskich korzystanie z infrastruktury społecznej i usług publicznych oferowanych w miastach powiatu.

Duże rozdrobnienie gospodarstw rolnych: Ponad jedna czwarta gospodarstw rolnych w powiecie ma powierzchnię poniżej 1 ha, a połowa - poniżej 5 ha. Te najmniejsze gospodarstwa produkują najczęściej na wyłączny użytek właścicieli i charakteryzują się małą wydajnością pracy.

Sezonowość odwiedzin turystów: Sezon turystyczny w powiecie trwa ok. 4 miesiące, m.in. ze względu na brak całorocznej oferty turystycznej.

Bardzo mała ilość obszarów objętych miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego: Jedynie 6% powierzchni powiatu objętych jest planem miejscowym, co utrudnia optymalne zagospodarowanie oraz zachowanie ładu przestrzennego.

Brak rozbudowanej, zintegrowanej oferty turystycznej także w językach obcych: Ze względu na brak czytelnej bazy danych obiektów i atrakcji turystycznych stopień wykorzystania miejsc noclegowych w powiecie jest niższy niż średnio w województwie.

3. Szanse

Rosnące zainteresowanie turystyką na Mazurach: przede wszystkim wśród turystów zagranicznych (w latach 2010-2011 wzrost o 1126 osób czyli 67%). Liczba rocznie udzielanych noclegów na terenie powiatu wzrosła 2,2-krotnie w latach 2002-2011 do niemal 53 tysięcy, co plasuje powiat na 84. miejscu wśród 379 polskich powiatów.

Budowa kanału żeglownego łączącego wielkie jeziora mazurskie z Augustowem oraz kanału łączącego jeziora Tyrkło - Buwełno: budowa kanału wpłynęłaby na wzrost atrakcyjności turystycznej powiatu oraz zwiększenie liczby turystów odwiedzających powiat.

Wzrost zainteresowania agroturystyką, gospodarstwami ekologicznymi, turystyką weekendową, biznesową i wyjazdami szkoleniowo konferencyjnymi: Wymienione rodzaje turystyki mają warunki do rozwoju w powiecie piskim.

Objęcie większej części powiatu Warmińsko-Mazurską Specjalną Strefą Ekonomiczną (W-MSSE): Zwiększenie podstrefy Orzysz oraz włączenie niektórych terenów inwestycyjnych z pozostałych gmin do strefy, poprawiłoby atrakcyjność inwestycyjną powiatu.

Planowany przebieg trasy Via Baltica: Zgodnie z różnymi wariantami przebiegu europejskiego korytarza drogowego, Via Baltica przebiega przez niewielki obszar gminy Biała Piska lub w bezpośrednim sąsiedztwie gminy. Bliskość tak ważnego korytarza transportowego zwiększa dostępność komunikacyjną powiatu bez wystawienia go na skutki uboczne tej inwestycji (zanieczyszczenia środowiska w bezpośrednim otoczeniu trasy, negatywne skutki ekonomiczne dla lokalnej społeczności).

Wznowienie regularnych lotów na lotnisku Szymany: Bliskość działającego portu lotniczego poprawi atrakcyjność inwestycyjną i turystyczną powiatu.

Dostępność środków z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej: Na tle jednego z głównych problemów powiatu piskiego - bardzo dużego bezrobocia - szczególną szansą może być wykorzystanie dostępności ewentualnych środków z Europejskiego Funduszu Społecznego. Wsparcie to ułatwić może mieszkańcom podnoszenie swoich kwalifikacji zawodowych, zwiększenie mobilności zawodowej i znalezienie zatrudnienia lub stymulować przedsiębiorczość i skutkować wzrostem liczby zakładanych firm.

4. Zagrożenia

Spadek finansowania aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu: Działania podejmowane przez PUP są ograniczone ze względu na niskie nakłady finansowe przeznaczone na ograniczanie bezrobocia. Kryteria finansowania m.in. organizacji staży czy udzielania dotacji na założenie własnej firmy są coraz wyższe, w związku z czym PUP musiał ograniczyć niektóre formy aktywizacji bezrobotnych.

Zlikwidowanie połączeń kolejowych: Mieszkańcy powiatu piskiego potrzebują połączeń z większymi miastami m.in. z Olsztynem, Elkiem i Szczytnem. Ich likwidacja sprawi, że dużo trudniej będzie im przemieszczać się poza powiat, co może sprzyjać nasileniu się zjawiska wykluczenia społecznego.

Przyrost inflacji i zwiększające się koszty życia przy jednoczesnej stagnacji zarobków mieszkańców powiatu: W przypadku, gdy niewspółmierność dochodów

mieszkańców powiatu do rosnących kosztów życia powiększy się, wzrośnie nasilenie zjawiska wykluczenia społecznego oraz zwiększy liczba osób korzystających z pomocy opieki społecznej.

Zmiany klimatyczne: Postępujące zmiany klimatu powodują szereg niekorzystnych zjawisk pogodowych oraz zmian naturalnych, które z kolei mają odzwierciedlenie w rolnictwie i turystyce na terenie powiatu. W 2002 roku część leśnych walorów turystycznych Puszczy Piskiej zostało zniszczonych przez nawałnicę.

Wzrost liczby lub zakresu zadań samorządu terytorialnego: Większa liczba zadań powierzonych samorządom powiatowym, bez zwiększenia ilości środków finansowych na nie, może negatywnie wpłynąć na równowagę budżetową.

Zmniejszenie ilości środków finansowych przeznaczonych na finansowanie powiatów: Ograniczenie dopływu środków finansowych do powiatu skutkować będzie spadkiem jakości wykonywania zadań oraz zaburzeniem równowagi budżetowej.

Szybszy rozwój innych ośrodków niż powiatu: Wolniejszy wzrost atrakcyjności powiatu piskiego w stosunku do innych ośrodków może spowodować dalsze utrzymywanie się ujemnego salda migracji. Ze względu na relatywnie słabą sytuację w powiecie np. na rynku pracy mieszkańcy mogą decydować się na wyjazdy w celach zarobkowych.

Kryzys i stagnacja gospodarcza w makroośrodku: Słaba kondycja gospodarki ograniczy szanse rozwojowe powiatu piskiego.

Brak znaczących inwestycji: Trudności w zakładaniu nowych przedsiębiorstw, rozwoju przemysłu ze względu na liczne tereny pod ochroną (Mazurski Park Krajobrazowy, Puszcza Piska, liczne obszary sieci Natura 2000).

Zanieczyszczenie środowiska, w szczególności substancjami ropopochodnymi, przez użytkowanie poligonu wojskowego Orzysz w Bemowie Piskim. Ćwiczenia wojskowe, podczas których wykorzystywany jest ciężki sprzęt, mogą mieć negatywny wpływ na środowisko naturalne.

Analiza celów

C. Analiza celów

1. Wizja powiatu piskiego w 2023 roku¹⁷

Atrakcyjny dla przedsiębiorców i turystów, bezpieczny Powiat, w którym mieszkańcy znajdują miejsce zaspokojenia swoich aspiracji zawodowych oraz zrównoważonego rozwoju

2. Misja powiatu piskiego¹⁸

Służyć wszystkim mieszkańcom powiatu piskiego. Podejmować i koordynować przemysłane działania rozwojowe w obszarze aktywizacji rynku pracy, infrastruktury, oświaty i kultury, ochrony zdrowia, ochrony środowiska oraz porządku i bezpieczeństwa publicznego.

3. Cele strategiczne

Realizacja misji powiatu ma doprowadzić w 2023 roku do zmaterializowania się przyjętej wizji poprzez konsekwentne osiąganie celów strategicznych oraz towarzyszących im celów operacyjnych i działań.

Wybór celów wynika ze zdiagnozowanych wcześniej problemów, omówionych szczegółowo na spotkaniu Zespołu ds. Aktualizacji Strategii Powiatu. Podczas dyskusji przeanalizowano wszystkie aspekty działalności powiatu oraz czynniki ograniczające jego rozwój. Za najbardziej dotkliwe problemy uznano:

1. Wysokie bezrobocie;
2. Niską zamożność obywateli (mały popyt na usługi);
3. Niewystarczającą liczbę przedsiębiorstw (szczególnie dużych);
4. Brak inwestycji i rozwoju gospodarczego;
5. Ucieczkę mieszkańców (szczególnie młodych) poza powiat.

¹⁷ Wizja to opis powiatu w odległej przyszłości, przy optymistycznym założeniu wystąpienia korzystnych uwarunkowań. Jest to, często idealna, koncepcja jednostki samorządu w przyszłości. To aspiracje i marzenia obywateli i zarządu, które inspirują do działania, a także motywują do podejmowania wyzwań (za: Hubert K. Rampersad, Kompleksowa karta wyników, Placet, Warszawa 2004, s. 88-90).

¹⁸ Misja określa podstawowe wartości jednostki samorządu terytorialnego. Wartości te pomagają ujednolicić sposoby działania władz i administracji w kluczowych dla powiatu sprawach. Misja określa kierunek działania całego powiatu, jego rolę i sens istnienia. Określa pośrednio dziedziny, którymi władze powiatu są uprawnione się zajmować.

Przygotowując cele strategiczne dla powiatu zadbano także o ich spójność z dokumentami strategicznymi na poziomach wojewódzkim i krajowym, a także unijnym. Główne, długookresowe założenia dla prowadzonych działań na rzecz rozwoju zawiera Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030, średniookresowe obszary strategiczne zapisane są natomiast w Strategii Rozwoju Kraju 2020. Dla powiatu piskiego niezwykle ważna jest także Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko – mazurskiego do roku 2020, która opisuje priorytety rozwoju całego regionu, a także strategia Europa 2020 determinująca obszary działania polityk unijnych. Nakładając na siebie rezultaty przeprowadzonej dla powiatu diagnozy oraz zapisów powyższych strategii uzyskano koncepcję wizji i misji powiatu. Ponadto sformułowane zostały cele strategiczne i operacyjne.

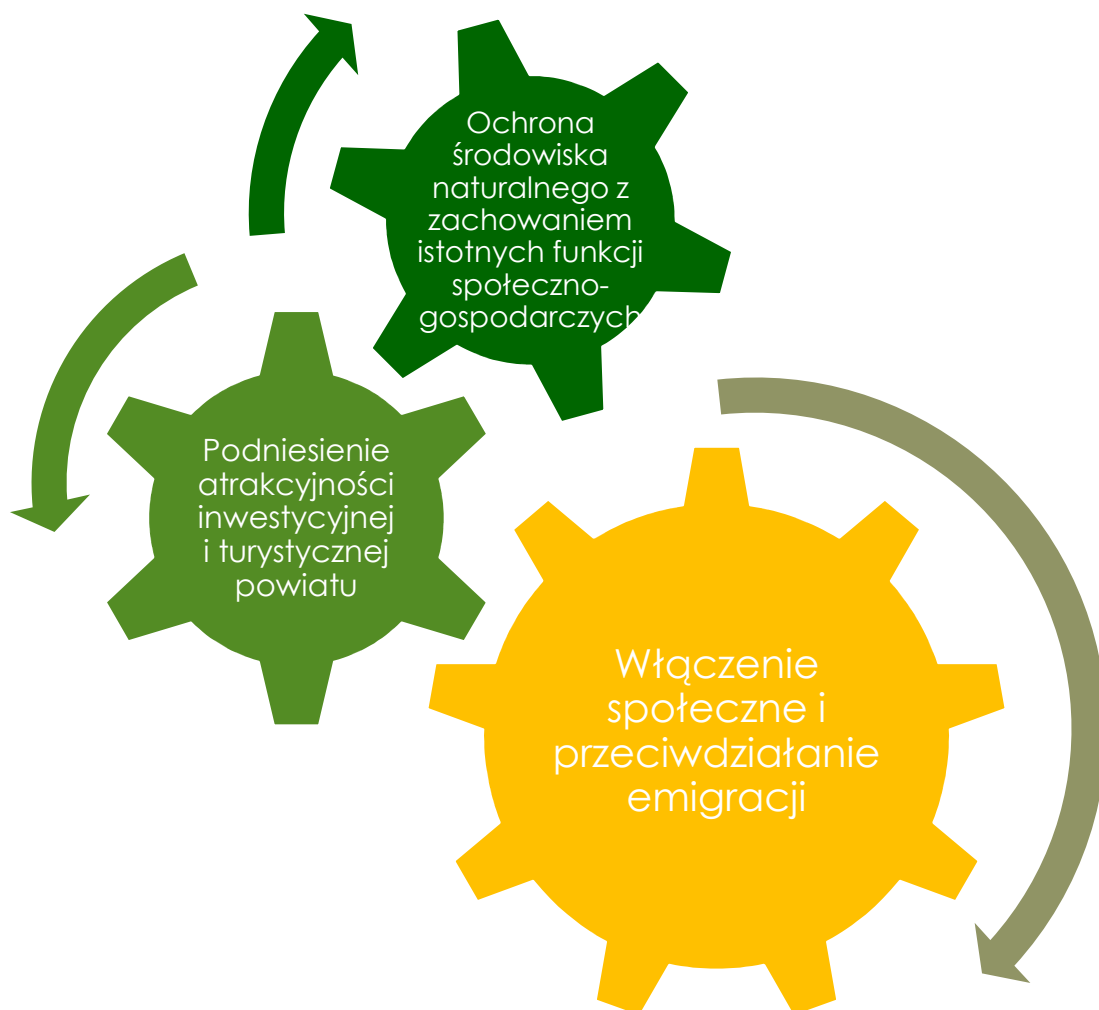
Priorytetem dla władz powiatu piskiego są jego obywatele, dlatego celem priorytetowym jest włączenie społeczne i stworzenie warunków życia, które będą czynnikiem przeciwdziałającym ujemnej migracji. Jego wzmocnieniem jest realizacja pozostałych celów strategicznych w obszarze bezpieczeństwa publicznego i zachowania środowiska naturalnego. Natomiast warunkiem ich realizacji jest skuteczna realizacja katalogu celów operacyjnych.

Osiągnięcie zapisanych w strategii celów jest możliwe wyłącznie przez wyraźnie ukierunkowane działania i precyzyjnie określone zadania, które zostały przypisane do celów operacyjnych. Tak zaprezentowany układ celów nie tylko definiuje planowane priorytetowe kierunki rozwoju powiatu, ale też wskazuje konieczne obszary koncentracji ograniczonych zasobów powiatu. Należy przy tym również podkreślić poważne ograniczenia możliwości działań powiatu, którego kierownictwo nie tylko dysponuje ograniczonymi środkami, ale też ma znikomy wpływ na ich kształtowanie się w przyszłości. Choć zadania Starostwa Powiatowego są określone w dokumentach legislacyjnych, to część kompetencji pokrywa się z kompetencjami innych instytucji publicznych.

Władze powiatu mają często jedynie ograniczoną możliwość interwencji w obszarach leżących także w kompetencjach innych organów. Biorąc pod uwagę powyższe uwarunkowania przy ustalaniu celów stworzono realną podstawę dla przyszłych działań, a nie jedynie „koncert życzeń”.

Rysunek 32 Układ trzech celów strategicznych powiatu piskiego

Źródło: opracowanie własne.

Poniżej przedstawiono trzy zdefiniowane cele strategiczne oraz zestawy wspierających ich realizację celów operacyjnych. W ramach każdego z celów operacyjnych określono konkretne zadania, które prowadzą do osiągnięcia założonych celów operacyjnych, a pośrednio również strategicznych.

3.1. Cel strategiczny 1

Włączenie społeczne i przeciwdziałanie emigracji

Cele operacyjne:

1. Przeciwdziałanie bezrobociu:

- a. Rozwój i doskonalenie wykorzystania usług i instrumentów rynku pracy ukierunkowane na efektywniejszą aktywizację zawodową klientów PUP i wsparcie przedsiębiorstw (wzrost zatrudnienia),
- b. zwiększenie zainteresowania u osób czasowo i cyklicznie migrujących lokalnym rynkiem pracy poprzez pomoc w zakładaniu własnej działalności,
- c. Pozyskiwanie i efektywne wykorzystanie środków finansowych Unii Europejskiej i krajowych przeznaczonych na wsparcie aktywizacji zawodowej i wzrostu zatrudnienia w powiecie.

2. Aktywizacja osób zagrożonych wykluczeniem społecznym:

- a. Podniesienie kwalifikacji klientów pomocy społecznej – dążenie do ich usamodzielnienia poprzez treningi umiejętności i kompetencji społecznych oraz szkolenia,
- b. Rozwój form wsparcia dla rodziców wychowujących dzieci niepełnosprawne oraz rozwój form terapii,
- c. Zadbanie o starzejące się społeczeństwo – tworzenie i wspieranie form wsparcia dziennego, w tym form środowiskowych,
- d. Wydłużanie aktywności ekonomicznej osób aktywnych zawodowo,
- e. Zwiększanie szans zatrudnienia przez osoby, które ze względu na niskie kwalifikacje, stan zdrowia, miejsce zamieszkania, niedostępność do usług społecznych, stan rodziny, pozbawione są możliwości zatrudnienia.

3. Dopasowanie oferty edukacyjnej do potrzeb rynku pracy:

- a. Współpraca szkół ponadgimnazjalnych z przedsiębiorcami (organizowanie praktyk dla uczniów),
- b. Współpraca władz szkół ponadgimnazjalnych z powiatowym urzędem pracy i przedsiębiorcami przy ustalaniu kierunków kształcenia zawodowego,
- c. Zwiększenie świadomości znaczenia i roli kształcenia zawodowego, w szczególności wśród młodzieży.

4. Tworzenie placówek pomocy społecznej oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem poza rodziną:

- a. Utworzenie domu pomocy społecznej dla osób starszych oraz środowiskowych domów pomocy społecznej,
- b. Pozyskiwanie kandydatów na rodziny zastępcze,
- c. Zwiększenie świadomości mieszkańców w kwestii rodzin zastępczych,
- d. Udzielanie wsparcia rodzinom mającymi trudności w opiece nad dziećmi,
- e. Rozwój poradnictwa specjalistycznego,
- f. Współpraca z organizacjami działającymi w sferze polityki społecznej na terenie powiatu.

5. Stworzenie warunków do dostępności nowych usług medycznych dopasowanych do potrzeb wynikających z zachodzących zmian demograficznych, również skierowanych do osób spoza powiatu.

6. Podniesienie poziomu bezpieczeństwa zdrowotnego.

- a. Podniesienie świadomości mieszkańców nt. szczepień,
- b. Obniżenie zachorowalności na choroby zakaźne (w szczególności na boreliozę),
- c. Podniesienie świadomości mieszkańców i turystów na temat korzystania z dóbr naturalnych (np. grzybów).

7. Podniesienie poziomu bezpieczeństwa publicznego przeciwpożarowego i w ruchu drogowym.

- a. Wzmacnianie świadomości społeczeństwa na temat bezpieczeństwa,
- b. Zacieśnienie współpracy między służbami oraz wojskiem (wspólne szkolenia, ćwiczenia), wspólna aktualizacja i koordynacja planów ratowniczych wszystkich służb.

8. Wspieranie rozwoju sieci drogowej komunikacji zbiorowej na terenie powiatu, szczególnie na terenach wiejskich.

3.2. Cel strategiczny 2

Podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej i turystycznej powiatu

Cele operacyjne:

1. Tworzenie przyjaznego środowiska administracyjnego dla inwestorów:

- a. Zwiększanie dostępności urzędu poprzez wprowadzenie usług świadczonych drogą elektroniczną,
- b. Otwarcie się sektora publicznego na współpracę z przedsiębiorcami (np. w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego),
- c. Usprawnienie działań administracji publicznej poprzez korzystne zmiany zasad zarządzania i sposobów podejmowania decyzji,
- d. Podniesienie poziomu współpracy jednostek samorządowych w powiecie w zakresie wspierania przedsiębiorczości (pakiety zachęt inwestycyjnych i ulg podatkowych),
- e. Wspieranie potencjału instytucji otoczenia biznesu w powiecie (np. centra wspierania przedsiębiorczości, izby gospodarcze, stowarzyszenia przedsiębiorców),
- f. Zwiększenie potencjału gospodarczego powiatu poprzez organizację spotkań potencjalnych grup inicjatyw lokalnych i spółdzielczych (także inicjatyw prowadzących do internacjonalizacji przedsiębiorstw).
- g. Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną.

2. Intensyfikacja współpracy pomiędzy Starostwem Powiatowym a przedstawicielami gmin oraz środowisk lokalnych poprzez zwiększenie liczby wspólnych inicjatyw starostwa powiatowego oraz gmin.

3. Wspieranie rozwoju turystyki w regionie:

- a. Stworzenie kompleksowej oferty turystycznej,

- b. Rozwój kompleksowych usług turystycznych,
- c. Wspieranie nowych form rekreacji dostosowanych do osób w każdym przedziale wiekowym.

4. Modernizacja i rozwój infrastruktury komunikacyjnej:

- a. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury transportowej, w tym infrastruktury drogowej,
- b. Efektywne pozyskiwanie funduszy strukturalnych Unii Europejskiej,
- c. Zwiększanie dostępności, stopnia wykorzystania i jakości technologii informacyjno-komunikacyjnych.

5. Podniesienie poziomu bezpieczeństwa mieszkańców i turystów na wodzie:

- a. Podniesienie świadomości użytkowników wód,
- b. Przygotowanie rzeki Pisy i innych rzek jako bezpiecznego szlaku wodnego,
- c. Przygotowanie szlaku Wielkich Jezior Mazurskich jako bezpiecznego miejsca wypoczynku,
- d. Integracja systemów informacji służb ratownictwa wodnego,
- e. Analiza i rozwiązywanie problemów newralgicznych miejsc na wodzie.

3.3. Cel strategiczny 3

Ochrona środowiska naturalnego z zachowaniem istotnych funkcji społeczno-gospodarczych

Cele operacyjne:

1. Wspieranie inwestycji proekologicznych i przyjaznych środowisku:

- a. Termomodernizacja budynków jednostek powiatowych,
- b. Wspieranie inwestycji wykorzystujących odnawialne źródła energii (m.in. solary słoneczne, kotłownie na biomasę),

2. Dbanie o ład przestrzenny powiatu poprzez zachowanie walorów krajobrazowych:

- a. Zacieśnienie współpracy z gminami w kwestii Miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego,
- b. Działania na rzecz poprawy walorów krajobrazowych, szczególnie na obszarach zabudowanych.

3. Podnoszenie wiedzy i świadomości ekologicznej mieszkańców:

- a. Prowadzenie edukacji ekologicznej w szczególności wśród dzieci i młodzieży,
- b. Podniesienie świadomości mieszkańców w zakresie obowiązków wynikających z przepisów prawa dotyczących ochrony środowiska (np. obowiązek oczyszczania rowów melioracyjnych przez właścicieli nieruchomości, prowadzenia odpowiedniej gospodarki leśnej w lasach prywatnych),

- c. Ograniczenie ilości odpadów na mieszkańca oraz wzrost udziału śmieci segregowanych,
- d. Ograniczenie liczby dzikich wysypisk.

Bibliografia

Sprawozdania i dokumenty publiczne

1. Aktualizacja Powiatowego Programu Ochrony Środowiska na lata 2013-2016 z perspektywą do roku 2020, 2012;
2. Strategia rozwoju produktu turystycznego PISA-NAREW, 2006;
3. Strategia integracji i rozwiązywania problemów społecznych powiatu piskiego na lata 2007-2013, 2007;
4. Program współpracy powiatu piskiego z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na rok 2XXXX;
5. Lokalny program opieki nad rodziną i dzieckiem w powiecie piskim na lata 2009-2013, 2009;
6. Lokalna Strategia Rozwoju „Mazurskie Morze”, 2012;
7. Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Województwa Warmińsko – Mazurskiego do roku 2020, 2005;
8. Strategia Informatyzacji Województwa Warmińsko – Mazurskiego na lata 2007-2015, 2007;
9. Strategia polityki społecznej Województwa Warmińsko – Mazurskiego do roku 2015, 2001;
10. Plan gospodarki odpadami dla województwa Warmińsko – Mazurskiego na lata 2011 – 2016, 2012;
11. Strategia rozwoju turystyki Województwa Warmińsko – Mazurskiego, 2010;
12. Wojewódzki program promocji i ochrony zdrowia na lata 2007-2013, 2006;
13. Wieloletnia Prognoza Finansowa powiatu piskiego na lata 2013-2017, przyjęta uchwałą nr XXVI/173/12 Rady Powiatu Pisz, 2013;
14. Sprawozdania z działalności PUP w Piszach z lat 2009, 2010, 2011;
15. Monitoring zawodów deficytowych i nadwyżkowych w powiecie piskim za I półrocze 2012 roku, 2012;
16. Sprawozdanie z działalności PCPR w Piszach za rok 2012;
17. Statystyczne Vademecum Samorządowca 2012 Powiat Piski
18. „Mazury Południowe – piękne, dzikie i nieznane” – e-przewodnik Lokalnej Organizacji Turystycznej Mazury Południowe.

Bazy danych

1. Bank Danych Lokalnych GUS

Strony internetowe:

1. Strona internetowa Starostwa Powiatowego w Piszach, www.powiat.pisz.pl;
2. Strona internetowa Państwowej Komisji Wyborczej, www.pkw.gov.pl;
3. Strony internetowe gmin powiatu piskiego:
 - a. Pisz, www.pisz.pl,

- b. Orzysz, www.orzysz.pl
 - c. Biała Piska, bip.bialapiska.pl,
 - d. Ruciane – Nida, www.ruciane-nida.pl;
4. Strona internetowa Samorządu Województwa Warmińsko – Mazurskiego, wrota.warmia.mazury.pl;
 5. Strona internetowa Komendy Wojewódzkiej Policji w Olsztynie, www.warminsko-mazurska.policja.pl;
 6. Strona internetowa Ośrodka Poligonowego Wojsk Lądowych Orzysz, www.ospwl.wp.mil.pl/;
 7. Strona internetowa Centralnej Komisji Egzaminacyjnej, www.cke.edu.pl;
 8. Strona internetowa Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej, www.imgw.pl;
 9. Strona internetowa Lokalnej Organizacji Turystycznej Mazury Południowe, www.lotmp.pl;

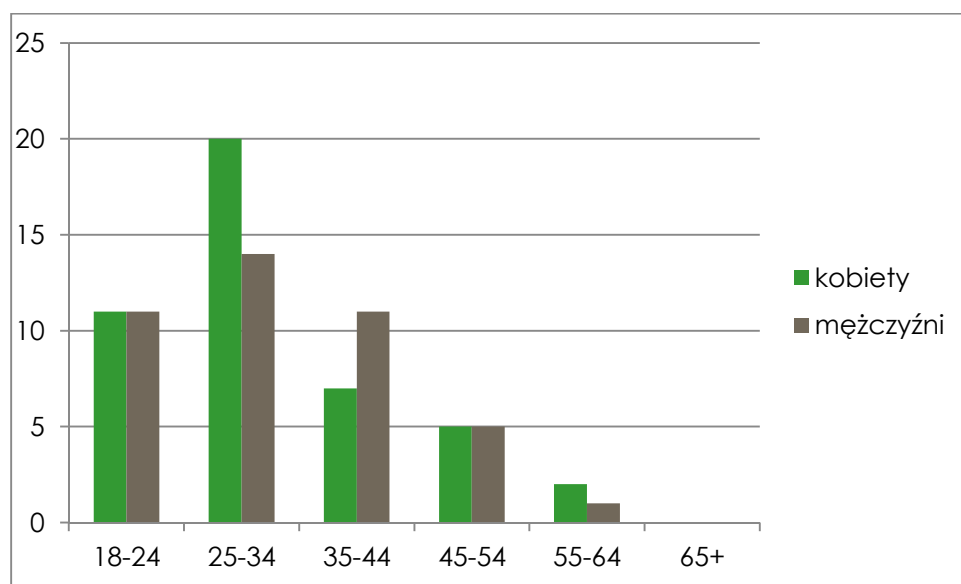
Aneks. Badanie ankietowe wśród mieszkańców powiatu

W ramach prac nad aktualizacją Strategii Rozwoju Powiatu Piskiego przeprowadzono ankietę mającą na celu pokazanie, w jaki sposób powiat oceniany jest przez jego mieszkańców.

Metoda prowadzenia badania

Formularz ankietowy został umieszczony na stronie internetowej Starostwa Powiatowego i skierowany był do mieszkańców powiatu. W ankiecie udział wzięło 110 osób, z czego około 52% stanowiły kobiety. Największą grupą wiekową były osoby w wieku 25-34 lata.

Rysunek 33 Ankietowani według grup wieku i płci

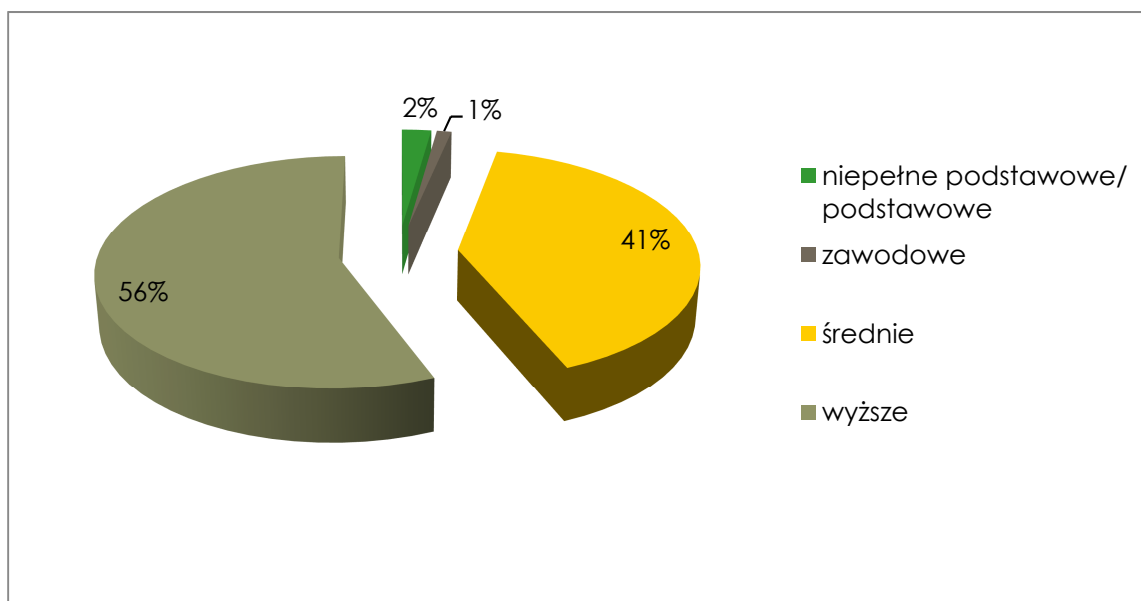

Źródło: Opracowanie własne

Pod względem wykształcenia ponad połowa ankietowanych posiada wykształcenie wyższe, a 40% średnie. Udział osób z wykształceniem zawodowym lub podstawowym (także niepełnym) był znikomy.

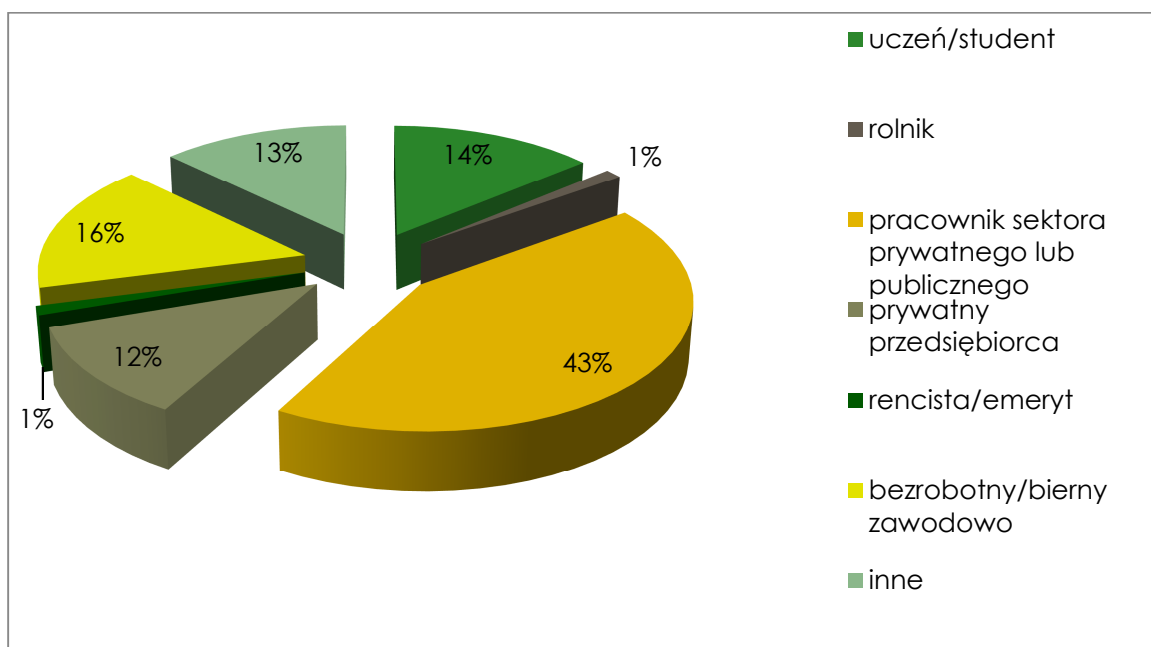
Rysunek 34 Ankietowani według grup wykształcenia

Źródło: Opracowanie własne

Największa część ankietowanych jest pracownikami sektora prywatnego lub publicznego (37 osób), po kilkanaście procent osób należy do grup: *bezrobotny/bierny zawodowo*, *uczeń/student*, *prywatny przedsiębiorca* oraz *inne*. Ponadto ankietę uzupełnił jeden rolnik oraz jeden *rencista/emeryt*.

Rysunek 35 Ankietowani według grup zawodowych

Źródło: Opracowanie własne

Wyniki badania ankietowego

Ankieta składała się z 27 pytań zamkniętych dotyczących siedmiu głównych obszarów działalności powiatu:

- Oświata,
- Ochrona zdrowia i pomoc społeczna,
- Rynek pracy,
- Infrastruktura i transport,
- Ochrona środowiska,
- Aktywność gospodarcza i społeczna,
- Zarządzanie powiatem.

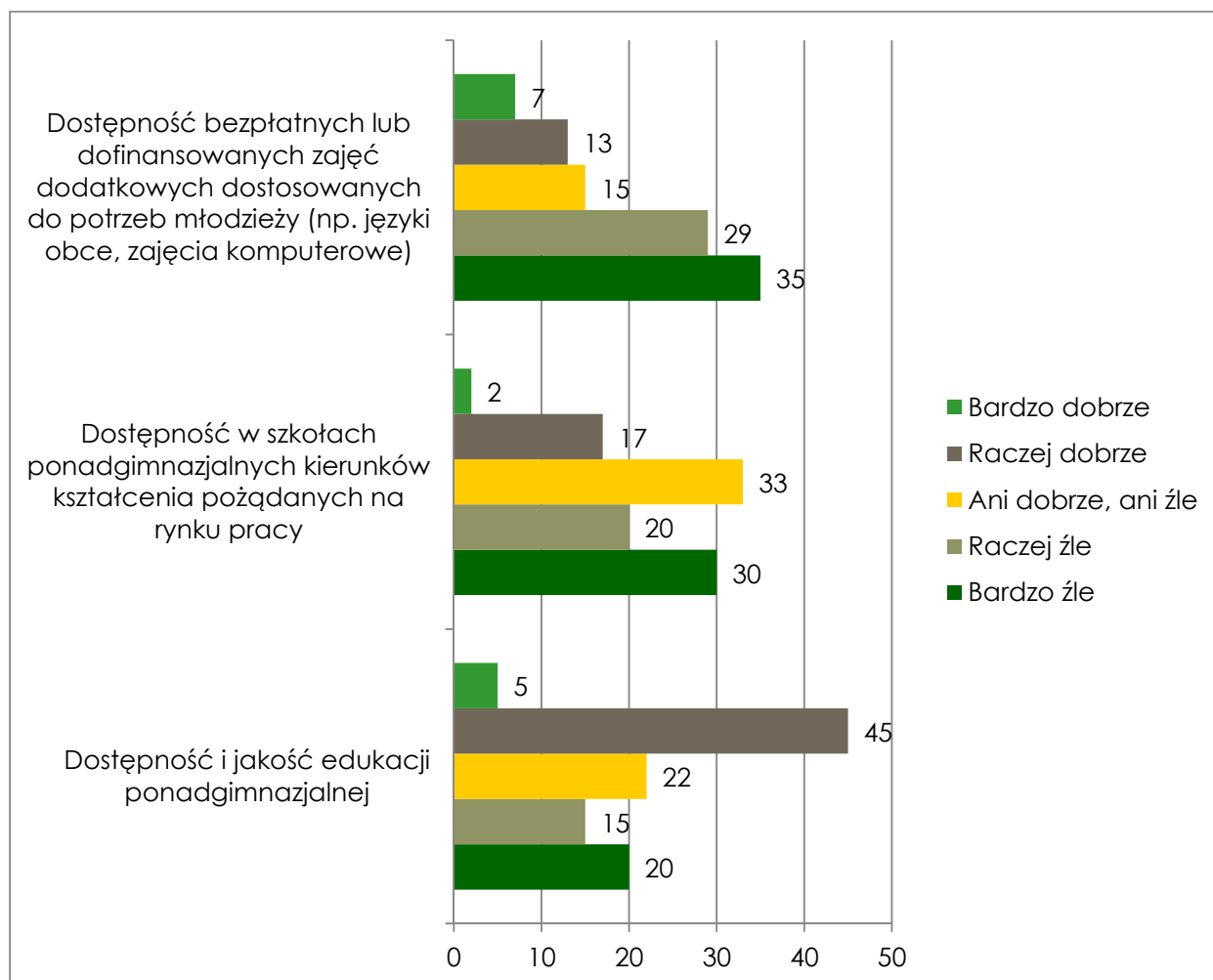
Odpowiedzi zaznaczane mogły być na skali pięciostopniowej:

- *Bardzo dobrze,*
- *Dobrze,*
- *Ani dobrze ani źle,*
- *Źle,*
- *Bardzo źle.*

Ponadto respondenci zostali poproszeni o wskazanie dwóch najważniejszych ich zdaniem problemów powiatu.

Oświata

Dostępność i jakość edukacji ponadgimnazjalnej oceniana jest przez mieszkańców powiatu raczej pozytywnie. Około 47% wskazań przypadło na odpowiedzi *bardzo dobrze* lub *raczej dobrze*. Odpowiedzi *bardzo źle* lub *raczej źle* wybrało 33% ankietowanych. Gorzej oceniana przez respondentów jest dostępność w szkołach ponadgimnazjalnych kierunków kształcenia pożądanых na rynku pracy. Niemal połowa odpowiedzi jest krytyczna, natomiast pozytywne oceny stanowią jedynie 19%. Co trzecia osoba nie umiała jednoznacznie odpowiedzieć na to pytanie. W ankiecie poproszono także o ocenę dostępności w szkołach bezpłatnych lub dofinansowywanych zajęć dodatkowych, oraz ich dostosowania do potrzeb młodzieży. Aż dwie trzecie odpowiedzi to *bardzo źle* lub *raczej źle*, wskazania pozytywne to tylko około 20%. Szczegółowy rozkład odpowiedzi przedstawiony jest na poniższym wykresie.

Źródło: Opracowanie własne

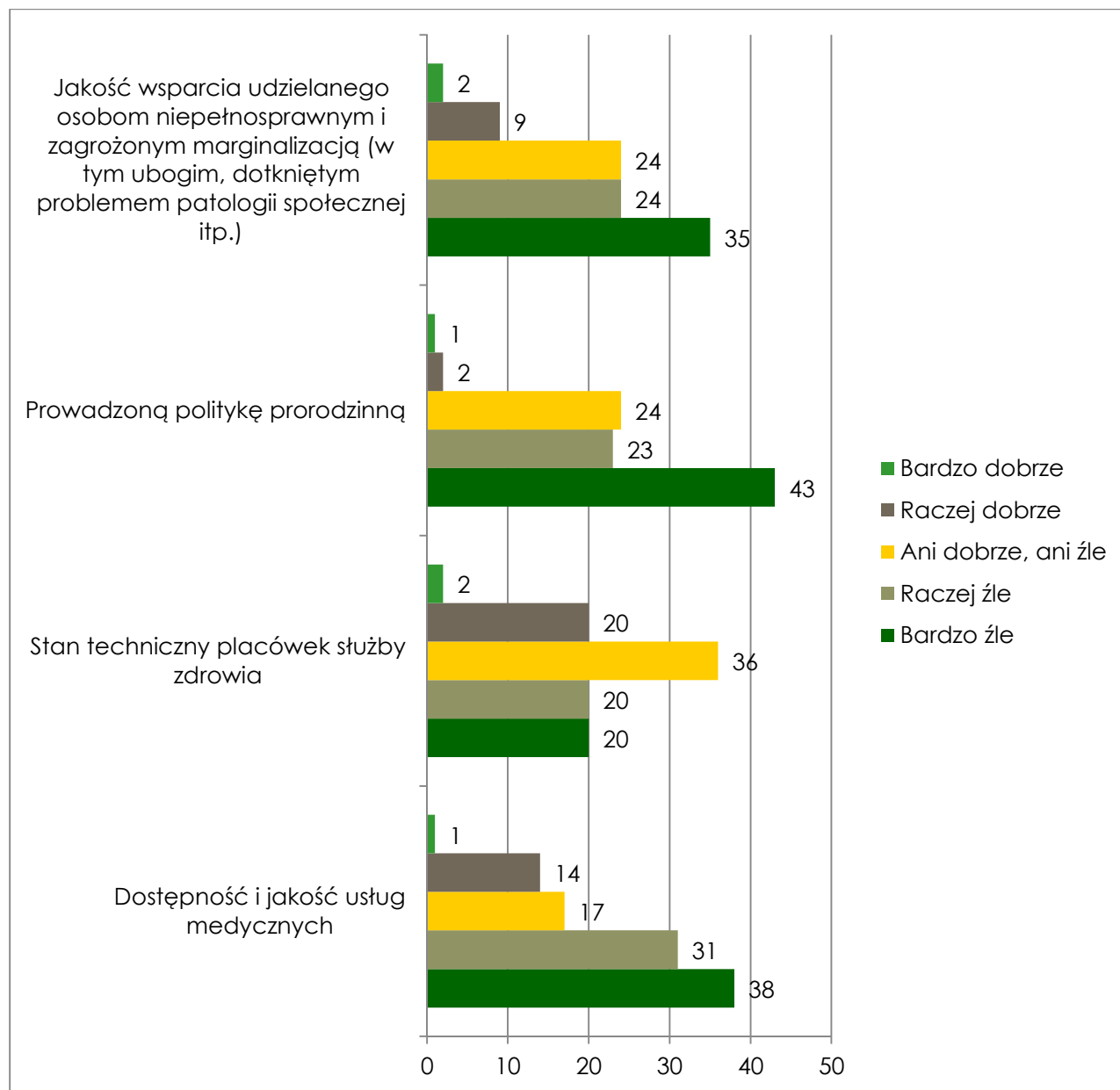
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna

Cztery kolejne pytania dotyczyły oceny działań w obszarach ochrony zdrowia i pomocy społecznej, które, jak wynika z ankiety, mieszkańcy powiatu oceniają w większości negatywnie. Dostępność i jakość usług medycznych niemal 70% osób oceniło *raczej* lub *bardzo źle*, bardzo dobrą ocenę przyznała jedynie jedna osoba. Stan techniczny placówek służby zdrowia oceniano najczęściej jako *ani dobry, ani zły* (37% wskazań), co piąty z badanych ocenił stan ten jako *raczej dobry* albo *raczej zły*. Prowadzona polityka prorodzinna przez znaczącą większość mieszkańców (71%) oceniana jest w jako zła, w tym jako *bardzo zła* przez 46% ankietowanych, pozytywne wskazania to jedynie 3% odpowiedzi, co czwarta osoba wybrała odpowiedź *ani dobrze, ani źle*. Przeważnie negatywnie respondenci ocenili także jakość wsparcia udzielanego osobom niepełnosprawnym i zagrożonym marginalizacją. Odpowiedź *bardzo źle* wybrał co trzeci ankietowany, po ok. 25%

odpowiedzi to *raczej źle* oraz *ani dobrze, ani źle*. Oceny *bardzo dobrze* lub *raczej dobrze* wybrało ok. 12% osób.

Rysunek 36 Wyniki ankiety w obszarze ochrony zdrowia i pomocy społecznej

Źródło: Opracowanie własne

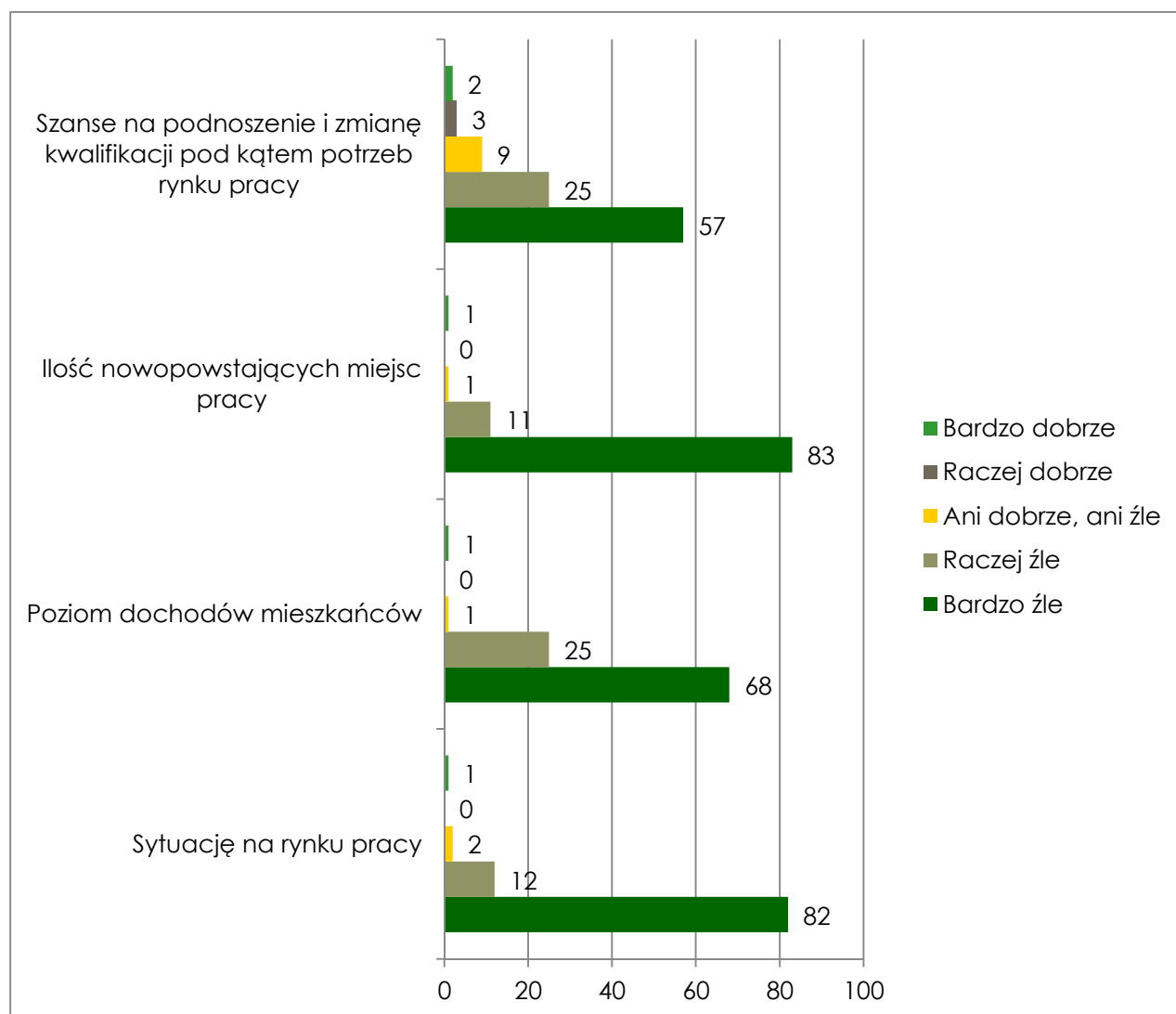
Rynek pracy

Lokalny rynek pracy to obszar zdecydowanie najgorzej oceniany przez mieszkańców powiatu. Dla wszystkich czterech pytań go dotyczących udział odpowiedzi negatywnych wyniósł 95%, w tym *bardzo źle* 76%. Sytuacja na rynku pracy według

85% osób jest *bardzo zła, raczej zła* natomiast w ocenie 12% badanych. W opinii jednej osoby sytuacja ta jest bardzo dobra. Podobnych odpowiedzi mieszkańcy udzielili na pytanie o ocenę liczby nowopowstających miejsc pracy. Poziom dochodów mieszkańców przez dwie trzecie respondentów oceniony został jako *bardzo zły, raczej źle* ocenia go co czwarty badany. Najmniej odpowiedzi *bardzo źle* udzielono na pytanie o ocenę szans na podnoszenie i zmianę kwalifikacji pod kątem potrzeb rynku pracy (60%), aczkolwiek pozytywnie szanse te ocenia jedynie 5% mieszkańców biorących udział w badaniu. Szczegółowe informacje przedstawia poniższy wykres.

Rysunek 37 Wyniki ankiety w obszarze rynku pracy

Źródło: opracowanie własne

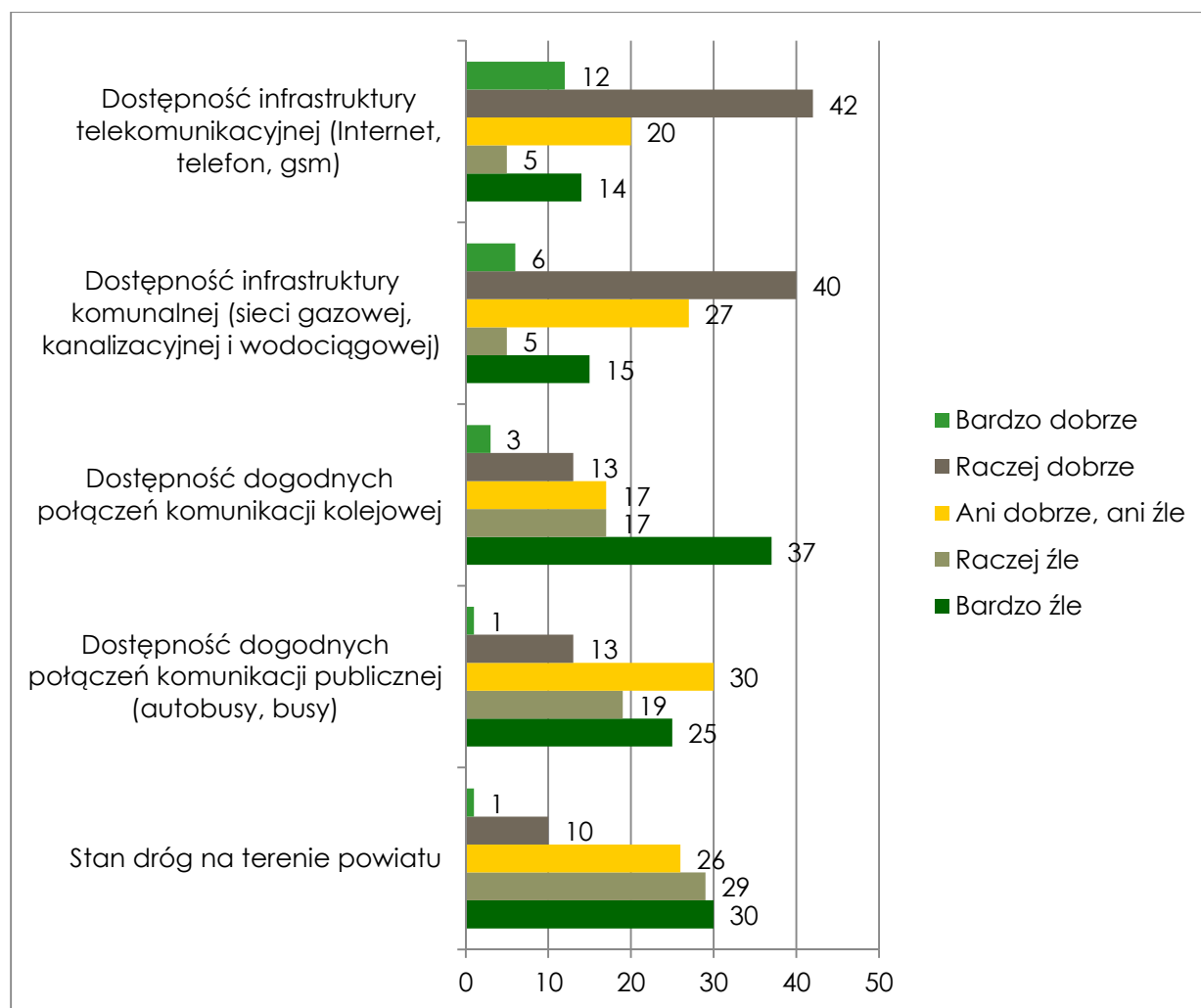
Na pytanie otwarte w ankiecie o największe problemy powiatu najczęstsze odpowiedzi dotyczyły właśnie sytuacji na rynku pracy i były to przede wszystkim bezrobocie oraz brak pracy. Dość często wskazywano także na problem „pracy tylko po znajomości” a także zatrudniania jedynie „na czarno”.

Infrastruktura i transport

Stan i dostępność infrastruktury technicznej został w ankiecie oceniony stosunkowo dobrze. Infrastruktura telekomunikacyjna przez 45% mieszkańców oceniona została *raczej dobrze*, a *bardzo dobrze* przez 13% osób. *Raczej lub bardzo źle* jest ona oceniana przez co piątego respondenta. Także stan i dostępność infrastruktury komunalnej został oceniony przeważnie *raczej dobrze* (43% wskazań), aczkolwiek wynikać to może z faktu, iż większość osób, które uzupełniły ankietę pochodziło z miasta Pisz, gdzie infrastruktura jest rozwinięta w dużo większym stopniu niż na pozostałym obszarze powiatu. Gorzej mieszkańcy oceniali komunikację. Stan dróg na terenie powiatu dobrze oceniła jedynie co dziesiąta osoba, natomiast źle ok. dwóch trzecich ankietowanych. Mieszkańcy odczuwają także niedogodności związane z niewystarczającymi połączeniami komunikacji publicznej i kolejowej, których liczba pozytywnie oceniana jest przez jedynie ok. 17% respondentów.

Rysunek 38 Wyniki ankiety w obszarze infrastruktury i transportu

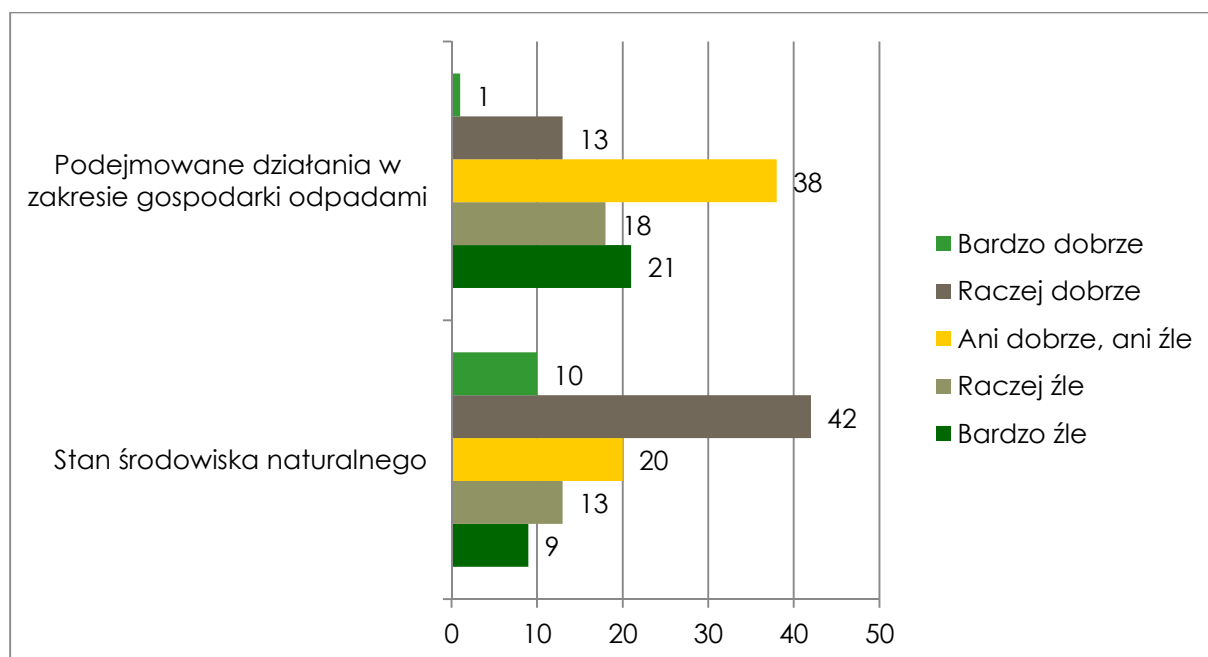
Źródło: Opracowanie własne

Ochrona środowiska

Większość mieszkańców pozytywnie ocenia stan środowiska naturalnego (57%), odmienne zdanie przedstawiło 23% osób, prawie tyle samo ocenia stan ten jako *ani dobry ani zły*. Jeśli chodzi o podejmowane działania w zakresie gospodarki odpadami najczęściej wybieraną odpowiedzią (42% przypadków) było *ani dobrze, ani źle*, po około 20% wskazań przypada na *raczej źle* lub *bardzo źle*, natomiast pozytywne oceny stanowią łącznie niecałe 16%. Dokładne wyniki przedstawione są na wykresie poniżej.

Rysunek 39 Wyniki ankiet w obszarze ochrony środowiska

Źródło: Opracowanie własne

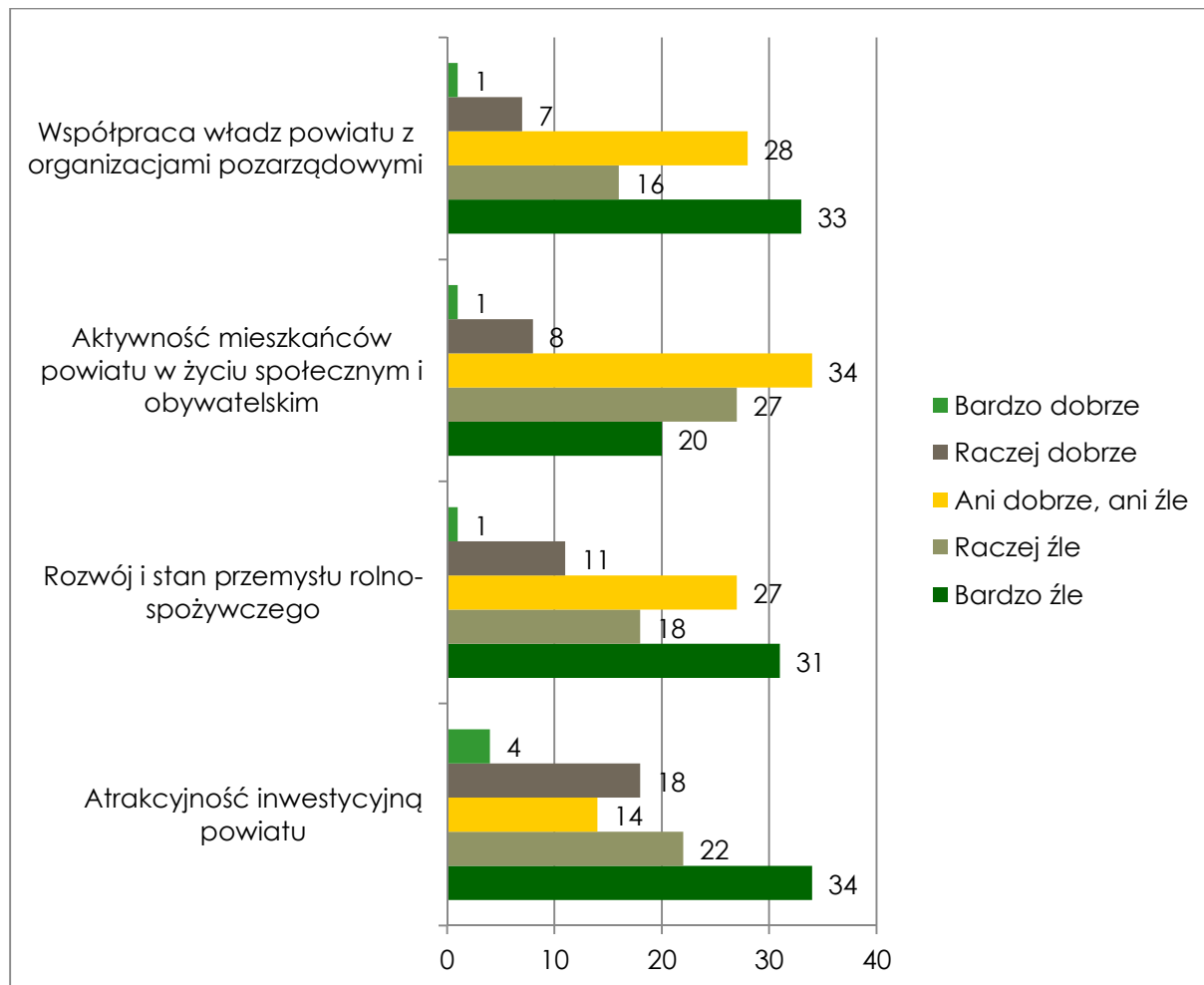
Aktywność gospodarcza i społeczna

W obszarze aktywności gospodarczej i społecznej przeważają oceny negatywne, aczkolwiek bardzo duży udział mają także odpowiedzi *ani dobrze, ani źle* (średnio 29%). Stosunkowo najlepiej w opinii mieszkańców kształtuje się atrakcyjność inwestycyjna powiatu – odpowiedzi *raczej dobrze* lub *bardzo dobrze* udzielił niemal co czwarty ankietowany. Najmniej korzystnie mieszkańcy w tym obszarze oceniają współpracę władz powiatu z organizacjami pozarządowymi co może dziwić biorąc pod uwagę wielość płaszczyzn, na których podejmowane są wspólne działania powiatu i NGO. Świadczyć to może o niskiej świadomości oraz niewielkim poziomem zaangażowania się społeczeństwa lokalnego. Sami mieszkańcy określili w badaniu swoją aktywność w życiu społecznym i obywatelskim w większości *bardzo* lub *raczej*

źle. Szczegółowy rozkład odpowiedzi na wszystkie cztery pytania przedstawia poniższy wykres.

Rysunek 40 Wyniki ankiet w obszarze aktywności gospodarczej i społecznej

Źródło: Opracowanie własne

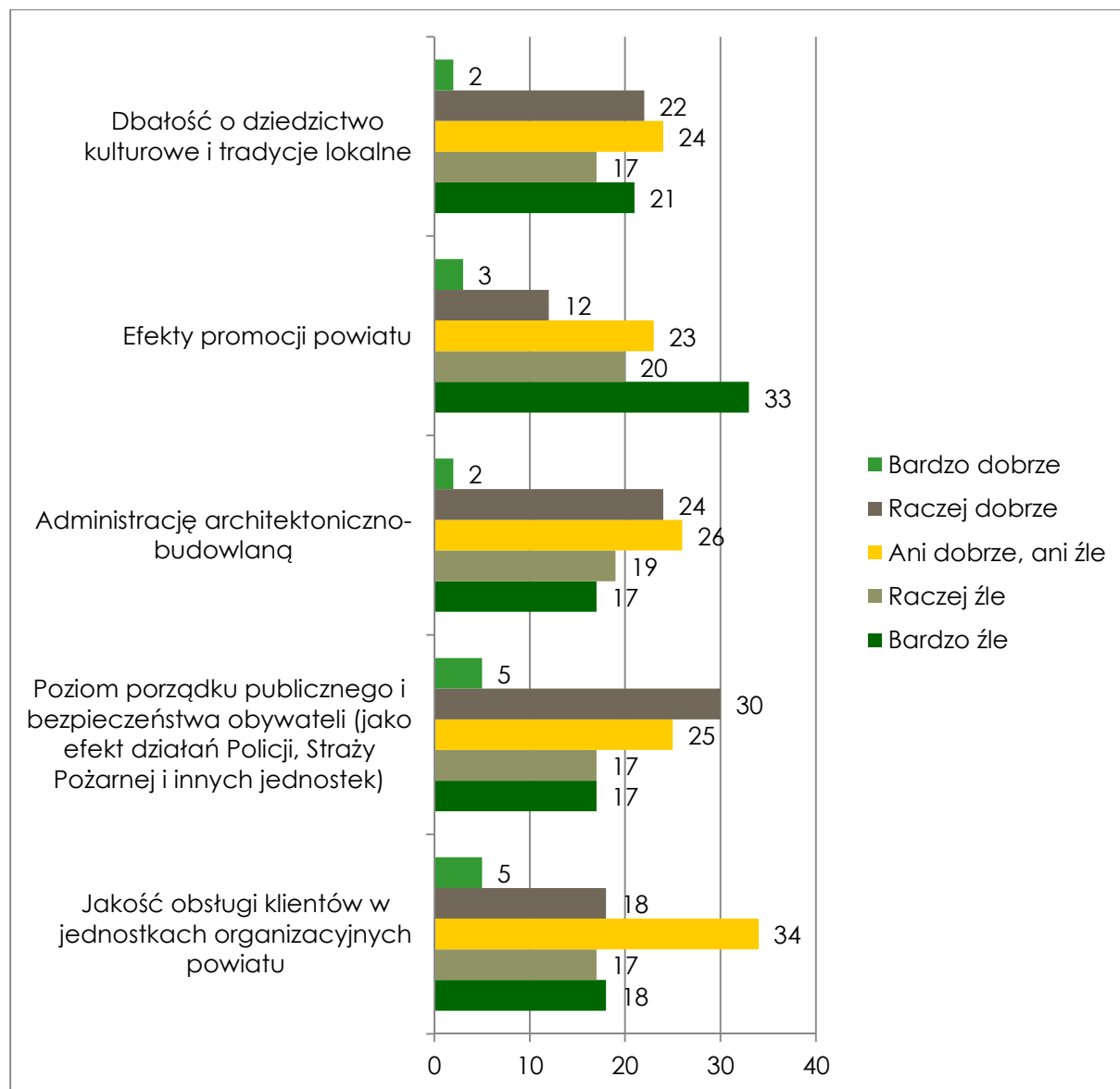
Zarządzanie powiatem

Ostatnim obszarem, którego dotyczyły pytania w analizowanej ankiecie było zarządzanie powiatem. Rozkład odpowiedzi był dość zrównoważony (zbliżony do rozkładu normalnego), lekko przesunięty w stronę odpowiedzi negatywnych przy wszystkich zagadnieniach. Stosunkowo najlepiej mieszkańcy oceniają poziom porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli – jako efekt działań Policji, Straży Pożarnej i innych jednostek, ponad 37% mieszkańców ocenia je *bardzo* lub *raczej*

dobrze. Dość słabo oceniane są efekty promocji powiatu – ok. 58% ankietowanych uznało, że są raczej lub bardzo złe.

Rysunek 41 Wyniki ankiet w obszarze zarządzania powiatem

Źródło: Opracowanie własne

Największe problemy powiatu

Mieszkańców poproszono w ankiecie o wskazanie dwóch, ich zdaniem najważniejszych, problemów w powiecie. Olbrzymia większość osób (90%) za najbardziej problematyczne kwestie uważa bezrobocie i brak pracy. Aby podkreślić wagę problemu, znaczna część ankietowanych wpisała je dwukrotnie. Często

wskazywane odpowiedzi związane z rynkiem pracy to także możliwość znalezienia pracy tylko „po znajomości” (także w urzędach publicznych), a także powszechność zjawiska pracy w szarej strefie, brak perspektyw i wsparcia dla ludzi młodych.

Zdaniem respondentów niewykorzystywany jest potencjał powiatu (w szczególności turystyczny i inwestycyjny), przez brak skutecznej promocji wykorzystującej walory regionu. Słabością powiatu jest także stan dróg – przez część ankietowanych określany wręcz jako katastrofalny. Kilka osób wskazało na brak miejsc do spędzania wolnego czasu (np. kina).